

QUO VADIS, SLOVENIJA?

Starokrščansko vprašanje Kam greš, Gospod, so parafrazirali že mnogi. Znan je Sienkiewicz-zev roman s podobnim naslovom, ki govori o prvih kristjanih. Lahko pa ga tudi uporabimo za kratko razmišljanje o sodobnih problemih republike Slovenije, naše matične domovine. Skrbijo nas razni dogodki in premiki, ki kažejo na veliko politično nestabilnost slovenske države. Samostojna Slovenija je še mlada, zato pa so verjetno tovrstne krize pogostejše.

Pred nami so zlasti v zadnjem času razni odstopi, dejanski ali pa le zahtevani, v vladni sestavi sami, pa tudi druge. Če nekoliko pogledamo na vzroke le-teh, se nam marsikaj zdijo banalni in malo politični. Pred dobrim tednom je odstopil minister za obrambo, ki so ga dolžili, da si je vzel neprimerno luksuzno stanovanje. Ministra za šolstvo pa drugi obtožujejo, da je kriv v neki v resnici banalni šolski oz. maturitetni aferi. V vsem tem ne manjka niti sam predsednik vlade, katerega so spet drugi zatožili na ustavnem sodišču v zadevi tajnega slovensko-izraelskega sporazuma. Manjkajo samo še vrhovi parlamenta in predsednik države... Pri vsem tem ne bomo šli meritorno v posamezne slučaje, ostali bi le pri splošnem razmišljanju.

Zaustavimo se ob vprašanju odstopa obrambnega ministra. Seveda moramo še posebej poudariti, da je obrambno ministrstvo gotovo zelo delikaten in pomemben resor za vsako državo, saj mora prav to čuvati nad vojno in mirom. Ima pa tudi močno zunanje-politično obarvanost, saj gre tu za nujno zvezo z drugimi državami ali danes blokom držav. In zato je še zlasti za republiko Slovenijo izredno važna vloga obrambnega ministra in to v času, ko skuša naša matična država vstopiti v vojaško zvezo NATO in v evropske institucije. Zato je odstop zaradi nakupa stanovanja spet banalen. Ministri namreč odstopajo zaradi političnih napak, ne pa zaradi osebnih logističnih razlogov! Ne pozabimo, da je to že drugi slovenski obrambni minister, ki odstopa v tem letu. Pred njim je njegov predhodnik (iste vladne stranke) prav tako odstopil po neki skoraj smešni aferi tajnih služb.

Prav zato morajo imeti vlade na takih ključnih položajih bolj stabilne ministre, ki lahko postanejo tudi v zunanjih odnosih nekaj porok kontinuitete v vladni politiki lastne države. Zato je razumljivo nujno, da pride takoj do zamenjave na tem resorju, ne da bi čakali tri mesece, kot dopušča zakon za zamenjavo. To bi bilo morda najbolj modro zadržanje odgovornih dejavnikov.

Poleg ministrov sedi na zatožni klopi tudi generalni javni tožilec republike. Njemu pa očitajo neke izjave iz letošnje Drage. Spet ne gremo v zadevo samo, vendar je to vprašanje sodstva v širšem okviru. Je pa vseeno pokazatelj nestabilnosti tudi sodne oblasti in njene neodvisnosti.

"Narodi se učijo z izkušnjo; »znajo« pa samo, ko je prepozno za ukrepanje." Te besede je zapisal nekdanji ameriški državni tajnik Henry Kissinger, znan politolog našega časa. Verjetno bi lahko veljale tudi za politike (vključno ministre). Želeli je vsekakor, da bi tudi slovenski politiki danes imeli zadostno mero odgovornosti do svoje države in bi se prav na poti v Evropo ne lahkomišelnostno igrali z ognjem in tako tudi navzven dali izkrivljeno podobo mlade republike Slovenije.

ANDREJ BRATUŽ

PARLAMENT IZGLASOVAL ZAUPNICO

NOVA ITALIJANSKA VLADA JE ZAJADRALA

D'Alemove vlada je zaplaval, zdaj pa se postavlja vprašanje, po kakšnih vodah bo plula, to se pravi, koliko časa bo trajala.

Vprašanje je umestno, ker italijanski parlamentarni sistem ne pozna stabilnih večin, to se pravi, da je podvržen najrazličnejšim premikom in pritiskom. Prodi je padel zaradi očitnega izsiljevanja komunista Bertinottija, D'Alema pa je uspel, ker je k vladni koaliciji pristopil Cossiga. Zadeva le ni tako preprosta, ker bi Cossiga sam lahko rešil tudi Prodi. Očitno je bil njegov strankarski interes spodbuditi tla preveč levo usmerjeni Oljki, ki se je počasi, a vztrajno krepila, pa tudi D'Alema je lahko bil zaskrbljen, ker je Prodi s svojo uspešno vladno politiko že povečal svojo osebo moč in je postajal iz dneva v dan pravi in močni voditelj Oljke. Če bi vztrajal do

konca zakonodajne dobe, bi se gotovo postavil kot naravni kandidat za nadaljnje vodenje vlade, to pa le ni spadalo v dolgoročne načrte Demokratične leve. Cossiga je zapustil desno opozicijo, ker se je zavedel, da mu je v Polu svoboščin tako in tako dodeljena le stranska vloga: toliko bolj, če se uveljavi z Berlusconiem na čelu ali če propade zaradi njegovih očitnih političnih nesposobnosti. Jasno je namreč, da namerava Berlusconi vztrajati kot voditelj Pola, ker se hoče zavarovati pred zapleti s sodbom. Koliko časa bo Fini trpel tako stanje, ki nikamor ne vodi, je drugo vprašanje.

Manifestacija pred lateransko baziliko v Rimu je brez dvoma bila dokaz, da je Pol svoboščin sposoben premikati velike mase, toda z masami ne postaja nobena politična sila alternativna drugi. Pred skoraj

milijonom ljudi so vsi trije voditelji Pola svoboščin bobnali proti Prodiu, streljali na Scalfara in očitali D'Alema, da je kot edini komunist ali bivši komunist na Zahodu prišel na vlado brez volitev.

Največ napadov pa so namenili Cossigi in njegovim, češ da so izdali volivce in dosežanje zavezništva. O kakršnemkoli programu ne duha ne sluha. Berlusconi sam manifestacije ni znal izkoristiti in je bil deležen le bolj medlega ploskanja. D'Alema hoče vsekakor ublažiti napetosti. Zaveda se, da je ujet med Cossuto in Cossigo, ki ga lahko kadarkoli pustita na cedilu, zato odpira vrata Bossiju, ki se je skoraj že prekasno odločil za dolgoročne uveljavljanje severnoliškega programa in je pripravljen celo vstopiti v vlado in se obenem ogreva za obnovo dialoga s Polom svoboščin za

kompromisno uresničitev reform. Če se mu bo to posrečilo, predvsem pa, če bo lahko vodil vlado do konca zakonodajne dobe, bo lahko začel izvajati svoj dolgoročni načrt, se pravi svoj dokončni prestop v socialdemokracijo, česar še ni mogel dokazati z vrha oblasti.

Kaj si mi, Slovenci v Italiji, lahko pričakujemo od D'Alemove vlade? Po pravici povedano, nismo v več kot 800 dneh Prodijske vlade bili deležni kaj več kot obrobne zanimanja. Levica, ki se je tako zelo hvalila s svojim odnosom do manjšine, ni znala izkoristiti trenutka, ko je imela oblast v rokah, da bi zares hitro rešila vprašanje zakonske zaščite. Izbrala je običajni postopek, ki je zaradi svoje počasnosti izpostavljen nevarnosti spreminjanja na vladni ravni. V tem trenutku moramo seveda držati fige za D'Alemove vlado, da bo vendarle speljala zaščitni zakon. Navsezadnje je samo stvar politične volje in primerne pritiska od zunaj. Poudarjamo "od zunaj", ker manjšina sama po sebi nima ne sredstev ne moči, da bi kaj zares premaknila.

NA "ŽEGNU"

Ko domov sem
spet se vrnil,
sedem zim pokrtil je led.
Kje je mama?
Je glas odvrnil:
"Tam na žegnu" sedem let.

Prazna hišica domača,
prah, tišina vsepovsod.
Nje ni več,
ki z njiv se vrača;
na "boreli" sto dobrot...

Ko bi srečala se zdrava,
bi zapelo mi srce,
a nad njo zdaj rase trava...
O moj Bog, moj
Bog, gorje!

Sprejmi vrtnico rdečo,
ki polagam jo na grob.
Bog, ohrani jo duhtečo,
dokler steče se moj krog.

Rdeči cvet ti je ljubezen,
ki med nama še duhti.
Naj v spominu
duh hvaležen
kot v studencu se sveži!

IVAN ŠTANTA, MADAGASKAR

ENCIKLIKA FIDES ET RATIO

ZA ČLOVEKA GRE IN ZA RESNICO

JURIJ PALJK

Zadnje dni smo pričali razglabljanju o papeževi encikliki, ki nosi naslov v latinščini *Fides et ratio*, kar po slovensko pomeni *Veri in razum*. Sv. oče jo je objavil ob 20-letnici svoje izvolitve za Petrovega naslednika v Rimu in svetu.

Vsakdo, ki v Italiji prebira dnevno časopisje in se zaustavlja tudi na t.i. "tretji strani", kulturi torej, je gotovo trčil tudi ob dolge in včasih prav lepo berljive članke, katerih osrednja tema je bila prav zadnja papeževa enciklika. Z enciklikami pa je že tako, da se o njih veliko govori, le malo kdo pa jih pozorno prebere, če seveda odmisli mo duhovnike in cerkvene dostojan-

stvenike, da o teologih in filozofih ne rečemo nobene. To pa je zgrešeno, če pomislimo na sodoben, razumljiv jezik in jasnost misli svetega očeta, ki se zaveda pomembnosti evangelija in resnice v njem in tudi potrebe po novi evangelizaciji v sodobnem svetu. Tako se bralec največkrat znajde v dilemi: verjeti temu, kar je prebral o encikliki v največkrat laičnem časopisu, ali pa sam prebrati encikliko, ki pa jo objavijo le nekateri verski časniki.

Prevečkrat se namreč dogaja, da v zapisih o enciklikah zaidejo časniki v interpretacije in ne povedo bistvenih stvari, ki jih je sveti oče v svoji encikliki izpostavil.

STRAN 4

02 Majda Artač Sturman OTROCI V SENCI

Ne moremo govoriti niti o velikih odkritjih niti o pravem napredku, dokler je na svetu še kakšen nesrečen otrok.

(Albert Einstein)

02 Vida Valenčič SPORAZUM: IZRAEL-PALESTINA

03 Ivan Žerjal / intervju NADJA MAGANJA

05 Stanko Žerjal KAKO SPOŠTUJEMO UMRLE...

06 Klara Krapež DIVJI V SRCU

07 Ana Mihelič JUBILEJ TRENTARSKEGA RUDARSTVA

10 Erika Jazbar DRUŠTVO SABOTIN V NOVO SEZONO

10 Harjet Dornik 2. DRŽAVNI TEDEN EKOLOŠKE VZGOJE

13 Marjan Drobež NAPETOSTI MED VOLILNO KAMPANJO

14 POSVET O KRAŠKI GMAJNI

16 Iva Koršič FOTOGRAFSKI UTRINKI VIKTORJA SELVE

SVET, OKROG NAS

SLOVENC
IN NOVA
VLADA

Slovenska skupnost z zadovoljstvom ugotavlja, da je predsednik nove italijanske vlade D'Alema v svojem programskem govoru v poslanski zbornici poudaril tudi obvezo o zaščiti narodnostnih manjšin s posebnim ozirom na ustavne in volilne reforme. Njegova izvajanja je mogoče razumeti tudi kot odgovor na pozive, ki jih je med sestavljanjem vlade prejel iz vrst slovenske manjšine. Sicer ne gre pozabiti, da je že marsikateri ministrski predsednik, zlasti v 70. letih, ob predstavitvi vlade v parlamentu celo omenjal slovensko manjšino, česar D'Alema ni storil. Žal pa so one obveze v glavnem ostale pri besedah. Upati je, da se to ne bo ponovilo.

Ne gre pozabiti, da je obratno rezultat, ki jih je dosegla slovenska manjšina v sedanjih zakonodajni dobi, kljub levi sredini na oblasti, v resnici bolj skromen. Predstavniki naše skupnosti so 8.10.1996 v Trstu izročili predstavniku Prodijske vlade, podtajniku Fassinu, spomenico, v kateri so poleg potrebe po odobritvi pravičnega zaščitnega zakona našli še 9 problemov, ki zadevajo posamezne aspekte našega življenja. Doslej je bil rešen le en problem, in sicer priznanje dvojezične šole v Špetru, kar je nezadostno. SSK pričakuje, da bo nova vlada čimprej določila, kdo bo v njeni sredi skrbel za manjšino, in da bo njen predstavnik stopil v stik z zastopniki naše skupnosti, da bi začeto delo ne ostalo nedokončano. SSK pa predvsem pričakuje, da bo z novo vlado dobil novega zagona postopek za odobritev zaščitnega zakona v soglasju s temeljnimi stališči, ki jih je manjšina izrazila v zakonskem predlogu l. 1993 in v spomenici Fassinu. Sicer pa se parlamentarna razprava o zaupnici D'Alemoni vladi še ni končala. O njej se mora izreči še senat, kjer bo imel tudi slovenski senator možnost, da novo vlado izrecneje opozori na nerešene probleme naše narodnostne skupnosti.

NEODTUJLJIVA PRAVICA DO SONCA

OTROCI V SENCI

MAJDA ARTAČ STURMAN

Italijanska sredstva množičnega obveščanja so v zadnjem času usmerila svojo pozornost zlasti v dve politični temi: vladno krizo in sestavo nove vlade ter položaj na Kosovu. V ospredju ostaja politika, notranja in zunanja, socialni problemi širših družbenih in moralnih razsežnosti pa ostajajo v ozadju. Mednje sodi zloraba otrok, ki jih izkoriščajo kot ceneno delovno silo ne samo v nerazvitih deželah tretjega sveta, marveč tudi v Evropi in Italiji.

Otroci kljub konvencijam in deklaracijam o zaščiti človečanskih pravic zelo trpijo vseh po svetu. V družbi, ki sloni na materialnih dobrinah in potrošništvu, se otroci ne morejo uveljavljati s svojim imetjem, s svojo duhovno močjo, zato je njihov glas nepomemben. Ker nimajo volilne pravice, niso politično zanimiv subjekt, politiki jih pač upoštevajo v manjši meri. Pomembnejši postanejo kot mladostniki, ko se bližajo polnoletnosti in se razvijajo v potencialne volilce.

Otroci so v odnosu z odraslimi krhki, nezaščiteni, v podrejenem položaju. Če žive v družini in v okolju, ki jim lahko zagotavlja zadostitev osnovnih potreb, hrano, obleko, dom, šolanje, igranje in skrb za njihov harmonični razvoj, potem so lahko srečni. Sicer pa so že zmla zelo zanimivi kot porabniki in usmerjevalci starševskih nakupov, na kar računajo televizijski oglaševalci, ki z reklamami usmerjajo in zasvajajo okuse mladih gledalcev.

Koliko je danes v razvitem svetu otrok in mladih, ki nimajo ali bi si ne želeli telovadnih copat, majičke ali trenirke znanih blagovnih znamk? Mnogi starši brez pomislekov kupujejo zaželeno, drugi pa

ne nasedajo reklamam in bojujejo nenehen boj proti televizijski in reklamni zasvojenosti, vendar s skromnim uspehom. Prepričevanje otrok glede nakupa telovadnih copat je zahtevno in utrudljivo, da se naposled marsikomu zazdi, da so "adidaske" ali "nike-ricke" neobhodno potrebne in neprimerno boljše od drugih copat. V resnici pa gre le za najstniški statusni simbol.

Pomembno se mi torej zdi, da so nekateri časnikarji in fotoreporterji spet opozorili na izkoriščanje otroške delovne sile pri proizvodnji nekaterih modnih športnih oblačil in copat. Tudi človekoljubne organizacije - kot npr. *Mani tesse* - razgaljajo bedo in trpljenje zaposlenih otrok. Ocenjujejo, da jih je v svetu nad dvesto milijonov: otrok v senci, otrok na robu preživetja, ki delajo v nečloveških razmerah v tovarnah, v rudnikih, kamnolomih, na cesti. S svojim delom preživljajo ne samo sebe, temveč marsikdaj vso družino. Zakoni tržnega gospodarstva so neizprosni, konkurenca huda. Blago, ki se drago prodaja pri nas, se najceneje proizvaja v državah, kjer je delovna sila najcenejša, najmanj pa so plačani otroci.

Za bleščečimi blagovnimi znamkami, za lepimi obrtniški izdelki, preprogami, košaricami, se pogosto skriva delo otroških rok. Kupci bi morali biti bolj seznanjeni z bedno stvarnostjo socialno ogroženih in izkoriščanih otrok. Neodtujljiva pravica otrok je svobodno in mirno otroštvo, odrasli pa imamo pravico do informiranosti, vednosti. Tako se bomo lahko odločnejše usmerjali k pametnim nakupom in lastne otroke učili človeške solidarnosti.

Vsi otroci imajo pravico do sonca.

NAŠE VOŠČILO

Že teden dni je naš odgovorni urednik dr. Drago Legiša na zdravljenju v goriški bolnišnici. Kolegi in prijatelji z uredništva in uprave mu želijo vse najboljše s prirčnim voščilom, da bi se kmalu vrnil mednje in tako nadaljeval s svojim uspešnim delom.

POMEMBNI PREMIKI NA SREDNJEM VZHODU

TEŽKO DOČAKANI SPORAZUM MED
IZRAELOM IN PALESTINO

VIDA VALENCIČ

Zadnji tedni so bili za svetovno politiko bistvene važnosti. Oktobar '98 bo gotovo zapisan v knjigo najpomembnejših preobratov na poti svetovnih dogodkov. Srbske sile se počasi umikajo s Kosova, večna sovražnika Izrael in Palestina pa sta si bila primorana seči v roko. Neskončno dolgih deset dni v Clintonovi rezidenzi v Marylandu je Netanyahuja in Arafata končno prisililo, da sta pristala na mirovni sporazum, ki naj bi za okrvavljeni državi pomenil začetek nove dobe. Žal pa mirovni sporazumi sploh ne predstavljajo zaključne točke, pač pa samo začetno črko nove knjige, ki jo morata spriti strani skupaj napisati. Sporazum med Izraelom in Palestino je jasen dokaz. V prejšnjih dneh so skrajneži obeh strani z manifestacijami, javnim sežiganjem zastav in drugih simbolov, z atentati in pretepi spet pokazali, da se s sporazumom ne strinjajo, in to iz enostavnega razloga, ker ne priznavajo osovraženi državi pravice do obstoja. Netanyahu in Arafat sta to reakcijo gotovo predvidela, na noben način pa je ne bi mogla preprečiti. Kot je mirovni sporazum v Ulstru povzročil nasprotovanje v skrajnih republikanskih in unionističnih franžah, tako katekoliki dogovor med Izraelom in Palestino ne bi zadovoljil skrajnežev, ki niso pripravljeni na noben kompromis.

Dogovor je v bistvu trezen kompromis, ki se dotika ključnih problemov sožitja ali, bolje rečeno, paralelnega življenja dveh narodov v dveh državah. Verjetno najpomembnejša postavka je spremenjeni obraz, katerega si bo kaj kmalu nadela Cisjordanija; danes je to območje pretežno pod

palestinsko upravo, vendar pod stalnim varnostnim nadzorom izraelske vojske. Pravi vojski se bodo morali v 90 dneh umakniti iz 13% območja, postopoma pa bo velik del Cisjordanije popolnoma v palestinskih rokah. Na drugem taboru bo morala Palestina dokazati pravo željo po dobrososedskih odnosih, in to z bistvenim dokumentom: svojo ustavo. Palestinska (nepriznana) ustava namreč vključuje tudi člen, ki se sklicuje na čimprejšnje uničenje izraelske države, Arafat pa se je s podpisom obvezal, da bo ta člen zbrisal. Poleg tega je na njegovih plečih zelo zahtevna naloga: palestinska država bo morala v najkrajšem času razorožiti ekstremistične skupine ter pripravi vsaj tistih 30 teroristov, katerih imena so bila na seznamu pogajajočih se sil. V naslednjih tednih bodo morali Izraelci, Palestinci in po vsej verjetnosti možje ameriške CIE pripraviti varnostni načrt za priprte teh teroristov. Naloga bo vse prej kot lahka, predvsem pa pomeni le kapljico v morju sovražstva proti Izraelu. Za velik delež arabskega sveta obstajata dva sovražnika: ZDA in Izrael, kar pomeni, da lahko teroristične akcije zoper Izrael organizirajo tudi bližnji nepalestinski nasprotniki.

Tako palestinske kot izraelske ječe so v zadnjih desetletjih gostile visoko število skrajnežev, pa tudi osumljenec, ki so na kakršenkoli način pokazali mržnjo do Izraela oz. Palestine. Tako kot se vernoirski sporazum, tudi njegov dvoječek iz toplih krajev predvideva osvoboditev dobrišnega dela priprtih političnih jetnikov: iz izraelskih zaporov naj bi bilo vsak mesec izpuščenih 250 ujetnikov do številke 750, čeprav naj bi sam

Arafat zahteval osvoboditev vseh 3000 ujetnikov. Ključnih vprašanj je še veliko, med glavnimi je zahteva po radikalnem zmanjšanju palestinske policije na izraelskih tleh. Ameriška Central Intelligence Agency (CIA) je bila postavljena za glavnega nadzornika, ki naj bi preveril varnostno stanje na ozemlju. Prav gotovo je vloga tega zunanjega opazovalca trn v peti tako Izraelu kot Palestini, dejstvo pa je, da bi ne bilo v trenutnih razmerah brez ZDA in posredno torej CIE nobenega sporazuma.

Vprašanje, s katerim se bo morala CIA v čimkrajšem času spopasti, je tudi ilegalno orožje v rokah izraelskih kolonov. Slednji so sploh najbolj zagrizeni nasprotniki kateregakoli stika s Palestinci, kar so dokazali tudi s cestnimi manifestacijami, ki so sledile podpisu dogovora. Netanyahu se je po njihovem mnenju izneveril duši Izraela in "v škodo slednjega spletkaril z Arafatom". Ni čudno, da je Netanyahu v dneh pred aprilm izraelsko-palestinsko-ameriškim vrhom dobil kup grozljivih pisem izraelskih skrajnežev, ki so nosili eno samo sporočilo: "Z Rabinom smo že odpravili. Če podaš Arafatu roko, bomo še s tabo". Netanyahu pa je po formaciji general in ni mož, ki bi se dal tako zlahka ustraševati. Na srečo. Danes je važno, da se ne pusti vznemiriti ne zaradi manifestacij kolonov ne zaradi tistih 20% desničarjev v izraelskem Knessetu (parlamentu), ki tega sporazumnega grizljaja nikakor ne morejo pogoltniti. Večina izraelskega ljudstva je z njim, tako kot je večina Palestincev z Arafatom. Upati je le, da skrajnosti ne bodo skvarile mase.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

V ČASU SPREMINJANJA SVETA TUDI V
MANJŠINI ČIMBOLJ TEŽITI K NOVEMU

Dejstvo je, da se je v zadnjih desetih letih svet močno spremenil. Minilo je obdobje hladne vojne, zatoni je moč izključujočih ideologij, nastala je dolga vrsta novih držav, nastaja nova Evropa kot zveza suverenih držav. Pred vsem pa se poraja nova zavest o svetu kot eni sami celoti, ko se problemi vsakogar vsak dan bolj tičejo prav vseh. Toda sprememb in spreminjanja sploh še ni konec. Zdi se, da bo novo obdobje še kar naprej dopolnjevalo svojo podobo in se preobrazalo. Poglejmo novost, ki se je pokazala v osebi angleškega predsednika Tonyja Blaira. Poglejmo Nemčijo, ki je na nedavnih volitvah izrazito spremenila svojo smer, pogledjmo ne nazadnje Italijo, ki z vlado Massimo D'Alema prav gotovo dokazuje lastno spreminjanje in iskanje poti v prihodnost. V bistvu je povsod čutiti delovanje preobrazanja, nujno novega, kar naj vodi k novim ciljem oziroma novim obzorjem.

Vse močnejši je torej vsesplošni občutek, da je treba v novem času v prvi vrsti slediti prav spreminjanju oz. spremembam. Vztrajanje na starem, na tistem od prej, je slej ko prej tvegano. Zadrževanje na mestu je več kot dvorezno. Tako na primer Slovenija marsikdaj daje vtis, da želi ohranjati stare vrednote in miselnost povojnega obdobja. Takšni nagibi upočasnjujejo razvoj dogodkov in nepotrebno spreminja-

nje. Velika politična in družbena živahnost od poletja sem pa obeta, da se bo Slovenija ponovno izraziteje vključila v osrednje tokove vsesplošnega prenavljanja, se pravi nastajanja novega.

Tudi za našo manjšino velja, da je del vseobsežnega dogajanja in da je zatorej zanjo dobro, da sledi novim potem, prenavljanju, spreminjanju, iskanju novega, pač v skladu z vsem, kar se dogaja v državi večinskega naroda, v Sloveniji, v Evropi in v svetu. Na vsak način bi lahko do svojega prenavljanja pristopali odločnejše in hrabreje. Kot da še vedno v preveliki meri zaupamo vrednotam svojega povojnega obdobja. Teh vrednot kljub potrebnim dopolnitvam nihče ne zanika, so del naše zgodovine in zavesti, vendar bi bilo bolje, ko bi jih hitreje nadomestili z novimi. V duhu novega časa bi namreč lahko še dosti bolj zavzeto iskali prepotrebne možnosti notranjega sodelovanja, ki nedvomno obstajajo. Ne bi smeli izpustiti iz rok prav nobene od njih. Res pa je tudi, da je treba v tej smeri pohiteti: ob pogledu na večje prostore ni težko ugotoviti, da smo v primeri z njimi svoje manjšinsko življenje razmeroma zelo malo prenovili. Prenovili v smislu krepitve občutka notranje celovitosti in povezanosti. Prav bi bilo, ko bi svoje zamudništvo odpravili in to čimprej.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUŽA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / NADJA MAGANJA

V NAŠI MANJŠINI ŠE VEDNO NESTRPNOST IN NAPETOST

IVAN ŽERJAL

Prof. Nadja Maganja je diplomirala iz zgodovine na leposlovni fakulteti tržaške univerze. Poučevala je na slovenskih nižjih srednjih šolah v Trstu. Po zgodnji upokojitvi je ohranila stik s šolsko stvarnostjo, saj je članica številnih odborov in ustanov, ki se ukvarjajo s šolsko problematiko (je tudi predstavnica Slovenske skupnosti v Enotnem šolskem odboru). Aktivna je bila tudi v vrstah Slovenske zamejske skavtske organizacije, kjer je bila več let načelnica in blagajničarka. Prof. Nadja Maganja pobliže spremlja kulturno in politično življenje Slovencev v Italiji in se je že večkrat oglasila v zvezi z najbolj perečimi vprašanji naše manjšine. Zaposili smo jo zato za pogovor o vprašanju t.i. multikulturalnosti, o narodni zavesti in o odnosih v slovenski manjšini; na tega je rada pristala.

FOTO KROMA

Kaj mislite s tem?

Naša matična domovina je v zamejstvu premalo prisotna in manjšino obravnava le kot problem finančnih podpor. Tudi zaradi tega se manjšina čuti premalo povezana s svojo matično domovino. Ni trdnih vezi med nami. Tu mora Slovenija odigrati svojo vlogo, tudi zato ker se bo z njenim vstopom v Evropsko zvezo meja zbrisala. Tudi etnična meja se bo lahko premaknila, zato ima Slovenija ves interes, da tu ohranja trdno slovensko prisotnost. Žal pa vsi ugotavljamo, da je slovenska zunanja politika brez jasnih idej in načrtov.

Kaj bi morala Slovenija narediti v prvi vrsti tako na državni kot na krajevni ravni?

Predvsem bi morala podpirati manjšino zlasti na šolskem področju. Tudi Slovenija bi morala podpreti slovensko šolstvo v zamejstvu. Njena prisotnost bi morala biti bolj vidljiva v zamejskem prostoru, in to ne samo s finančnimi podporami. Govorim predvsem o kulturni ravni. Že sedaj se dogaja, da imamo npr. veliko stikov s Sežano in Novo Gorico. Vse te stike bi morali krepiti, predvsem pa bi manjšina morala biti gospodarsko močna. Ni dovolj, da Slovenija daje samo finančno podporo, ampak bi morala tudi investirati v zamejstvo. Jasno pa je, da se mora tudi manjšina vprašati, kako lahko koristi matičnemu narodu.

Vendar so v manjšini sami različna gledanja na to. Marsikdaj ne najdemo skupnega jezika.

Kaj so ideološke in politične razlike tako močne in zakoreninjene, da nam ne uspe izdelati skupnih stališč?

Reči moram, da me osebno bolj zanimajo odnosi v manjšini sami. Če bo manjšina znala najti skupni jezik, bo z večjo lahkoto reševala

probleme. Vendar so ti odnosi še vedno na zelo nizki ravni. Odnosi so še vedno nestrpnost in napetost. To se odraža v raznih člankih, nastopih, v izražanju naših vidnih predstavnikov političnega, a tudi kulturnega sveta. Zato mislim, da zaradi te konfliktnosti manjšina ni tako učinkovita in uspešna pri reševanju svojih problemov, nima še svojega enotnega koncepta za reševanje teh problemov. Zaradi te konfliktnosti doživljamo svoje slovenstvo večkrat kot moro, kot nekaj, kar me izredno utesnjuje. V tem primeru bi najraje živela kje drugje, kjer ne poznaš nikogar in te ljudje sprejemajo tako, kot si, in ti ne dajejo vnaprejšnjih etiket. V naši družbi pogrešam predvsem odprtega dialoga. Ne govorim le o odnosih med katoliškim in laičnim taborom. Gre že za odnose med Slovenci, ki se prepoznavajo v Slovenski skupnosti in v Svetu slovenskih organizacij. Tudi med nami ni pravega soočanja, vsakdo je samohod in samozadosten, vsakdo raje rešuje svoje probleme sam. Veliko energij je zapravljenih, ker ne delujemo koordinirano. Tu primanjkuje jasna vizija o prihodnosti manjšine. O bistvenih problemih - v mislih imam predvsem šolstvo - se neradi pogovarjamo in nočemo zavzeti jasnih stališč. Raje prepustimo, da drugi odločajo namesto nas. Marsikateri kraj na Tržaškem je žal zane-marjen. Premalo so prisotne prosveta, stranka SSK in celo Cerkev. Mladina je, predvsem na Krasu, prepuščena sama sebi. Nekoliko drugače je v mestu. Formacija in duhovna rast mladih sta prepuščeni predvsem družini; če ta odpove, tudi vse to manjka. Vsi skupaj se premalo posvečamo mladini. Nočemo videti, kateri so problemi. Le-ti niso samo problemi dela. Prisotna je kriza vrednot, ki je zajela tudi našo skupnost.

Kaj pa odnosi med različnimi komponentami v manjšini?

Ti odnosi niso najboljši, ker še vedno obravnavamo naše probleme

skozi politična in ideološka očala. Pomislimo, da so se letos odvijale volitve v deželni svet in da Slovenska skupnost ni za las izvolila svojega predstavnika. Za to bi lahko navedla številne razloge, v prvi vrsti pa smo krivi sami, ker se nismo za to dovolj angažirali. Na drugo mesto pa bi vseeno postavila tudi ideološki veto. Naši levičarji so do italijanskega sveta izredno odprti, do Slovencev, ki se prepoznavajo v SSK, pa ohranjajo sektaški odnos. Tako je bila slovenska stranka tudi na zadnjih volitvah še vedno glavni nasprotnik, katerega je treba na vse načine, tudi z lažmi in klevetami, onemogočiti. Mislim, da je prav, da se to pove. Tako je lep del Slovencev še vedno ostal brez svojega političnega predstavnika. Dokler ne bo temu delu Slovencev dana možnost, da izvoli svojega predstavnika v deželni svet, ne moremo govoriti o pravi pluralizaciji v manjšini. Manjšine ne morejo predstavljati povsod le komunisti, čeprav se danes imenujejo drugače. Vendar sem prepričana, da bi lahko z dobro voljo izboljšali medsebojne odnose in da bi znali najti skupno govorico za bistvene in temeljne probleme, ki so problemi cele manjšine. Le enotni in trdni bomo znali biti kos novim izzivom.

Kakšno vlogo naj ima poznavanje zgodovine pri oblikovanju vrednot?

Problem je, kako mi obravnavamo zgodovino. Če jo pojmujejo kot učiteljsko življenje, nam še vedno lahko veliko pomeni. Zgodovina pa je lahko le način spoznavanja preteklih dogodkov ter ustvarjanje kritičnosti in ustvarjalne radovednosti. Mislim, da moramo svojo povojno zgodovino tukaj še odkriti, če ne celo na novo napisati več njenih poglavij. Krajevna zgodovina je bila tu predvsem domena slovenskih in italijanskih politikov. Zgodovinarji so se s tem obdobjem, posebno z nekaterimi t.i. tabu-temami, premalo ukvarjali. Mislim predvsem na problem fojb in na to, kako so znali krajevni italijanski nacionalisti izkoristiti ta pojav v našo škodo. Zaradi tega so bili ves povojni čas napeti odnosi med večino in manjšino in sovražno razpoloženje večine do manjšine. Gotovo je dobro, da se čimveč mladih, ki danes študirajo zgodovino, odloči za preučevanje takih tem, ki obravnavajo polpretek-le dogodke. V petek, 23. t.m., sem se npr. udeležila popoldanskega dela srečanja zgodovinarjev v Izoli. Vtis sem imela, da se jemlje kot čista resnica to, kar je pisano v dokumentih in da se dokumenti premalo preverjajo na terenu. Gotovo to zahteva veliko napora, da združuje delo na dokumentih in delo na terenu. Naj omenim samo primer: pred kratkim smo lahko brali v dnevniku *Corriere della Sera* prispevek o novih odkritjih v zvezi s pokolom poljskih častnikov v Katynu. V dokumentih sovjetske tajne policije, ki je izvedla pokol, so vsi ti ljudje prikazani kot vohuni, protirevolucionarji, pripadniki ne vem katerih sovražnih organizacij idr. Če človek jemlje te dokumente dobesedno, si ustvari zelo izkrivljeno sliko. Če pa dokumente

preverja z drugimi viri in pričevanji, lahko pride do čisto drugačnega pogleda in zaključkov.

Večkrat pravimo, zlasti na katoliški strani, da sta družina in šola stebra naše skupnosti. Vtis imam, da sta ta dva stebra precej zrabljana. Kaj mislite?

Logično je, da sta ta tako pomembna člena današnje družbe v krizi, ker jima celotna družba posveča premalo pozornosti. Dandanes vemo, kako je z družino. 50% družin se ločuje. Tu je predvsem problem otrok, ki se znajdejo v situaciji, ki je bila nekoč izjemna oz. nenormalna, danes pa je postala "normalna". Ob ravnanju ta problem je zelo težko: to predvsem za starše in vzgojitelje v šoli. Kako lahko govorijo o vrednoti družine otrokom, ki so zamenjali eno ali celo več družin? Vsekakor mislim, da teža vzgoje sloni v prvi vrsti na starših. Le-ti se morajo zavedati svoje izredno važne vloge. Oni so prvi vzgojitelji svojih otrok in ne smejo prenašati te vloge na druge organizacije. Pri tem pa morajo staršem stati ob strani šola, Cerkev idr. Zato pravim, da mora priti do večjega dialoga med šolo in okoljem.

Kakšna pa je tu vloga zamejskih sredstev javnega obveščanja?

Mediji soustvarjajo javno mnenje, zato je njihova odgovornost velika. Zato voščim Novemu glasu, da bi vztrajal pri širjenju vrednot, a tudi, da bi okrepil svojo prisotnost med našimi ljudmi.

Najlepša bvala za pogovor.

PREJELI SMO

SPOŠTUJMO SLOVENSKA IMENA!

Ko berem v italijanskih časopisih imena Postumia, Lubiana, Fiume, Plezzo itd., mislim, da so v večinskem narodu še zakoreninjena imena za te kraje, ki so bili, čeprav za kratek čas, pod Italijo, in da morda slovenskih ali hrvaških imen, sicer neupravičeno, ne poznajo. Toda... Pred dnevi sem na občini v Kobaridu našel zgibanko v italijanskem jeziku z naslovom "Dal Natisone in Friuli-Venezia Giulia all'Isonzo in Slovenia - per emozioni senza confini". Kljub privlačnemu tekstu in krasnim slikam me je ta ISONZO res zbedel. Pa sem pomislil, da je tako morda samo v naslovu, v notranjem tekstu pa bo drugače. Kako sem na stara leta še naiven! Tistega našega atavičnega hlapčevstva in občutka manjvrednosti se ne moremo ali nočemo otresti. In tako sem bral o Isonzu, Caporetto, Lubiani. Našel sem tudi Postumio in Villacco med Badbleibergom in Klagenfurtom. Višek pa doseže Nuova Gorizia. Lahko mi kdo oporeka, da so bili ti kraji nekoč pod Italijo. Že prav. Toda Nuova Gorizia (ki je ni!) ni bila nikoli pod Italijo.

Zanimalo me je, kdo je vse to sestavil, opremil in tiskal. To se je zgodilo v Čedadu, Vidmu in Trstu. Sodelovalo je kar precej ljudi, tudi Slovencev. Prekipi pa ti, ko ugotoviš, da je bila zgibanka tiskana s prispevki Ministrstva za gospodarske dejavnosti RS in občine Kobarid/Caporetto.

MK

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

PRAZNIK VSEH SVETIH

Ko je zagledal množice, se je povzpел na goro. Sedel je in njegovi učenci so prišli k njemu. Odprl je usta in jih učil: "Blagor ubogim v duhu, kajti njihovo je nebeško kraljestvo. Blagor žalostnim, kajti potolaženi bodo. Blagor krotkim, kajti deželo bodo podedovali. Blagor lačnim in žejnim pravičnosti, kajti nasičeni bodo. Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli. Blagor čistim v srcu, kajti Boga bodo gledali. Blagor tistim, ki delajo za mir, kajti imenovani bodo Božji sinovi. Blagor tistim, ki so zaradi pravičnosti preganjani, kajti njihovo je nebeško kraljestvo. Blagor vam, kadar vas bodo zaradi mene zasramovali, preganjali in vse hudo o vas lažnivo govorili. Veselite in radujte se, kajti vaše plačilo v nebesih je veliko. Tako so namreč preganjali že preroke, ki so bili pred vami." (Matej 5, 1-12)

BLAGRI KOT VABILO, KI JE VEDNO NAŠLO
ODGOVOR: VSI SVETI

Jezusove blagre po pravici imenujemo srce evangelija. V današnjem tekstu nam jih izroča evangelist Matej, ki piše svoj evangelij za Jude, ki so sprejeli krščanstvo. Matejev slovar in njegovi številni citati iz stare zaveze dokazujejo, da piše kristjanom, ki so zrasli iz judovskih korenin in ki jim je biblični svet nekaj domačega. Od nekdaj so razlagalci Svetega pisma v Matejevem evangeliju videli Jezusa, ki se povzpne na goro in razglasi blagre, kot novega Mojzesa. Gora blagrov je kot novozavezni Sinaj. Če je Mojzes po razodetju na gori Sinaj za svoje ljudstvo formuliral božji zakon v obliki desetih zapovedi, ga Jezus proglasi v obliki osmih blagrov. Gre za programski osnutek nove, evangeljske pravičnosti, ki ne sloni več na verski in moralni zapovedi, ampak na vabilu v duhovni svet Božjega kraljstva. Če je Mojzes v božjem imenu ukazal: Veruj! Posvečuj! Ne ubijaj! Ne nečistuj! Ne kradi! Ne prisegaj po krivem! je Jezus šel daleč naprej in človeka nagovoril kot svobodno bitje, kot bitje vrednot, kot iskalca Boga in odgovornega partnerja božje ponudbe. Prav Jezusovi blagri nam zato razodevajo Jezusovo neizmerno spoštovanje do človeka in njegove svobode. V človeku Jezus vidi neskončni in skrivnostni potencial pozitivnega, v življenje usmerjenega, na Boga naravnane bitja. Zato v prispodobah govori o človeku kot o gorčičnem zrnu, kot o zakladu, skritem na njivi. Zato tudi ne uporablja imperativov, to moraš in tega ne smeš, ampak namerno išče govorico diskretnega in v globino segajočega vabila: blagor ti, srečen boš, kdor ima ušesa, naj posluša, itn. Kaj lahko to pomeni za naše duhovno življenje?

Marsikdaj slišimo očitke, da je Cerkev ostala pri moralnih imperativih, da svoje občestvo gradi na zapovedih in prepovedih, da je še vedno Cerkev avtoritete, da gre bolj po Mojzesovem modelu ukazovanja kot pa po Jezusovi poti klica. Taki očitki so zagotovo pretirani, čeprav imajo v sebi tudi nekaj resnice. Koliko kristjanov je še, ki so do svojih skritih globin programirani po vzorcu zapovedi in prepovedi, ki svoj odnos do Boga doživljajo kot odnos do Sodnika, ki vse vidi in vse ve, zato se "greh delati ne sme". Kot spovedniki se včasih srečamo s hudimi moralnimi stiskami in samoobsodbami, z neverjetno močnimi občutki krivde, ki jih tako usmerjeni verniki doživljajo še v trenutkih smrti. Pri nekaterih to postane življenjska agonija. V takih primerih je že res, da so Kristusa in Cerkev spoznali le kot religijo avtoritete, ne pa kot veselo in osvobajajočo vero v Ljubezen. Cerkev je v sedanjem trenutku v globoki preobrazbi prav s tega vidika. Preko šoka odpada množic, preko že dalj trajajoče krize duhovnih poklicev, preko bolečega odpiranja dialektičnega in ekumenskega obzorja se vztrajno približuje Jezusovemu stilu apela, klica k vrednotam božjega kraljstva, ki jih tako lepo izražajo prav Jezusovi blagri.

Po drugi strani pa je Jezusov način približevanja Bogu močna stalnica krščanstva. Obhajamo praznik vseh svetih. Gre za vse imenovane in neimenovane kristjane in celo pripadnike drugih verstev, ki so vabilo blagrov živeli po Jezusovem zgledu. Boga so sprejeli kot dar ljubezni, odnos z Njim so živeli kot odgovor na to ljubezen. Ubogi (odprti) v duhu, žalostni z žalostnimi, nenasilni, lačni in žejni pravice, usmiljeni, čisti v srcu, prinašalci miru, kot Kristus preganjani in zasramovani, vendar popolnoma predani Bogu in zato srečni, neskončno srečni, blaženi... Blagor je torej vabilo, ki je vedno našlo odgovor. Kristus bo do konca sveta klical s to isto besedo vse, ki bodo prislunili sebi in presenečeni odkrili, da je božje kraljestvo gorčično zrno, vsajeno v njihovo srce, in zaklad, ki ga lahko odkrijejo na njivi lastnega življenja.

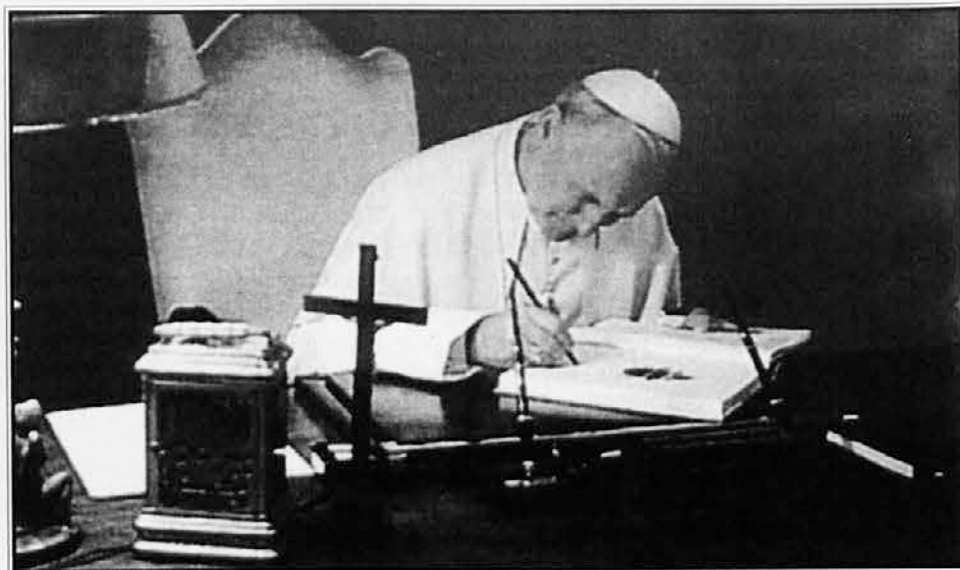
Kardinal Joseph Ratzinger je na predstavitvi enciklike v Vatikanu lepo povedal, da je tema zadnje enciklike Janeza Pavla II. *Fides et ratio*, ki govori o razmerjih med vero in razumom, na prvi pogled res namenjena predvsem teologom in filozofom, ljudem, ki se "poklicno" ukvarjajo s temeljnimi vprašanji človeka. Hkrati pa ugotavlja kard. Ratzinger, da je enciklika namenjena prav vsem ljudem, ker govori o temeljnih človeških vprašanjih, ki se tičejo vsakogar izmed nas, saj skuša najti odgovore na t.i. zadnja vprašanja: "Kdo sem? Od kod prihajam in kam grem? Kakšen je smisel prisotnosti slabega, trpljenja, smrti? Kaj bo po tem življenju?"

Že v prvem stavku enciklike najdemo odgovor na vprašanje, zakaj ta enciklika. Stavke se glasi: "Vera in razum sta kot dve krili, s katerima se človeški duh dvigne k opazovanju in preučevanju, poglobljanju resnice." Bistveno za encikliko je namreč vprašanje resnice, ki ni samo eno izmed vprašanj, na katerega si mora vsakdo izmed nas dati odgovor, ampak je temeljno vprašanje za vsakega človeka. Tega vprašanja ni mogoče zlahka odpraviti, saj je prisotno skozi vse življenje vsakogar in je tudi temeljno vprašanje v zgodovini človeštva. "Eten od temeljev krščanskega oznanila pa je prav resnica, ki je skupaj z ljubeznijo bistvo evangelija. Univerzalnost krščanstva je v tem, da je resnica, ki seveda izgine, če izgine prepričanje o tem, da je krščanska vera resnica. Toda resnica velja za vse in zato krščanstvo velja za vse, ker je resnica. Prav iz tega dejstva izhajata dolžnost in misijonsko poslanstvo Cerkve: če človeški razum hoče spoznati resnico, če je človek ustvarjen za resnico, potem se krščansko oznanjenje sklicuje na to odprtost razuma, da vstopi v človeško srce. Ne more torej biti nobenega nasprotovanja niti ločitve in ne odtujenosti med krščansko vero in človeškim razumom, kajti oba sta, čeprav med sabo različna, združena z resnico, oba, tako vera kot razum, sta v službi resnice, oba imata svoje izvirne temelje prav v resnici," je dejal pri predstavitvi enciklike *Vera in razum* kard. Ratzinger in v bistvu povedal, o čem enciklika govori.

Današnja družba in njeno kulturo v najglobljih koreninah namreč označujeta predvsem dve lastnosti. Prva je do skrajnosti pripeljana ločitev med vero in razumom, druga pa popolna odstranitev vprašanja resnice - absolutne in nepogojevane - iz kulturnega raziskovanja in razumskega poznavanja človeka. To sta osrednji vprašanji, na kateri skuša dati Janez Pavel II. v svoji encikliki *Fides et ratio* krščanske odgovore.

ZA ČLOVEKA GRE IN ZA RESNICO

JURIJ PALJK

RELATIVIZEM NAŠE
DRUŽBE

Današnja družba in filozofska misel, predvsem na Zahodu, zanikata možnost človeškemu razumu, da bi spoznal resnico. Tako postane razum samo sredstvo utilitarizma, uporabnosti, sociologije, funkcionalnosti, kar seveda jemlje današnji filozofski misli njeno metafizično plat in tako postane znanost z empiričnimi vedami dejansko merilo in parameter razuma. To je nevarno, ker se tako znanost zanima samo za stvari, ki se lahko preizkusijo in dokažejo, ter dobesedno izrine iz svojega prostora temeljna vprašanja za človeka, ker so le-ta nedokazljiva, v končni fazi izriva vero, ker ji odreka sposobnost razuma. V končni fazi torej znanost s tem, da ne išče temeljne resnice, izloči iz svojega miselnega kroga vsako metafiziko, kar privede do absolutiziranja paradigme razuma znanosti in zgodovine. To potiska vero v intimistično, zasebno in osebno okolje, kot da vera ne bi bila iskanje drugega in drugemu namenjena, kot da se vera ni sposobna uveljaviti tudi na znanstvenem in izrazito razumskem področju. Vse to vodi v danes moderni relativizem in pragmatizem, ko je razum zelo šibak, "vse je zreducirano na misel" in se zato danes človek zadovolji s polresnicami ali delnimi resnicami, včasih celo s "priložnostnimi resnicami".

ODNOS ČLOVEŠKI
RAZUM - VERA

Proti temu postavlja sveti oče Janez Pavel II. v encikliki *Fides et ratio* zmožnost človeškega razuma, da spozna Boga in s tem tudi zmožnost človeka, da spozna bistvene resnice, ki so zanj najbolj pomembne: duhovnost in nesmrtnost duše, sposobnost delati dobro in slediti naravnemu moralnemu zakonu, sposobnost izrekanja resnične presoje, sodbe... Seveda se sv. oče tudi jasno zavzema za metafizične lastnosti človeškega razuma, ki so veri potrebne in so tudi lastne vsakemu človeku. Zato sv. oče pomenljivo postavi vprašanje: Zakaj bi razum sam sebi preprečil pot do resnice, če pa je že po svoji naravi naperjen proti

spoznavanju resnice? Zato se papež v encikliki *Fides et ratio* zavzema za odprto filozofsko misel, za tako, ki se bo lotevala tudi tistih vprašanj, ki presegajo znanost in človeka, za metafizična vprašanja torej. Filozofija sodobnega človeka naj bo torej odprta vsem temeljnim vprašanjem človeškega bivanja. Krščanska vera že po svojem bistvu zagovarja človeško dostojanstvo in zato nagovarja filozofijo, naj se ukvarja s človekom in njegovimi vprašanji. Prepričati človeku spoznavanje resnice je bistvo vsake odločitve in prav zato se Cerkev zavzema za vse tisto, kar človeku povzroča, da gleda na svet tudi s srcem. Cerkev ne more ostati brezbržna pred temeljnimi vprašanji človeka, med katerimi seveda postavlja na prvo mesto "iskanje resnice, nepotešeno slo po dobrem, lakoto po svobodi, nostalgijo po lepem, glas vesti."

SODOBEN ČLOVEK
MORA ISKATI VERO

Namen papežev enciklike *Fides et ratio* je dati današnjemu človeku upanja, da zmene najti odgovore svoje nemiri in bivanjskim potrebam. Obenem pa vabi enciklika sodobnega človeka, naj se sooča s težavami lastnega bivanja in naj spozna Boga, ki je začetek resnice vsake osebe in vsega sveta. Seveda to ne pomeni, da bi Cerkev hotela uvesti kakršnokoli filozofsko smer ali idejo, zavzema pa se za "pokončen razum" - *recta ratio*, ki človeku omogoča spoznavati bistvene odgovore na temeljna življenjska vprašanja. Ta razum naj preveva vso sodobno filozofsko misel in vse naše življenje. Krščanska vera je torej vez med filozofijo in vero. Papež jasno pove, da teologija ne more preživeti, če ne upošteva vseh pridobitev sodobne filozofije. Odprt dialog torej in ne zapiranje v kakršnekoli sheme! Za človeka gre in za resnico o njegovi nezamenljivosti in namembnosti v svetu. Sv. oče tudi nagovarja, naj misleci krenejo na pot vedno veljavne modrosti in iskanja resnice - tudi metafizike! -, ki jo sodobni svet še kako potrebuje, ko pa se je postmoderna družba odpovedala iskanju resnice.

SMISEL SVOBODE

Enciklika tudi odgovarja na eno temeljnih vprašanj naše družbe, govori namreč o smislu svobode. "Resnica in svoboda: Ali se poročita ali pa skupaj umrta," je zapisano v encikliki. To je še kako pomembno za naš čas, v katerem se svoboda pojmuje kot nekaj absolutnega in se zato z veliko težavo poveže z idejo absolutne in nepogojevane resnice, za kar pa se zavzema sv. oče, ko nagovarja sodobnega človeka, naj išče skupne točke med svobodo in resnico, naj išče konsenz, ki je mogoč. Enciklika *Vera in razum* namreč kaže na trajno in neločljivo vez med svobodo in resnico, ki jo tudi v današnjem svetu zmoremo doseči, le če sledimo nagibom "pokončnega razuma". Svoboda je torej neločljivo povezana s človekom in njegovim bivanjem, s človekom, ki je narejen po Božji podobi in je njegovo bistvo predvsem v ljubezni do Boga in bližnjega. Obstaja torej vez med ljubeznijo in resnico, kajti ljubezen do Boga in do bližnjega je resnično prisotna le takrat, ko ima svoje temelje v globoki ljubezni do Božje resnice in bližnjega. Resnična ljubezen do bližnjega se namreč izkaže v tem, da mu hočemo podariti tisto, kar človek najbolj potrebuje, in to sta znanje-poznavanje in resnica.

Prav zato je enciklika *Fides et ratio* zelo aktualna, namenjena današnjemu človeku, je in globoka se ne zaustavlja na površju in ne sledi današnjim modam v filozofiji. Aktualna je tudi zato, ker kaže na dejstvo, da sprejemanje Božje resnice, ki se kaže v Kristusu, ni grožnja niti razumu niti svobodi. Vera namreč varuje tako svobodo kot razum, kajti človek je tisti, ki je pred Bogom svoboden; on razmišlja, on išče pot resnice in zadnjih vprašanj.

Sveti oče sporoča današnjemu človeku: "Svoboda lahko dosežemo, le če je pot k njej odprta vsem, vedno in povsod po svetu." Gotovo je, da bo enciklika *Vera in razum* imela v današnjem svetu velik odmev in bomo zato o njenih temeljnih postavkah tudi mi še pisali!

OB DNEVU VSEH SVETIH

KAKO SPOŠTUJEMO UMRLE IN ZA NJIMI ŽALUJOČE?! (1)

STANKO ŽERJAL

Iz pradavnih časov svoje mladosti se spominjam, kako pozno popoldansko uro so določili za pogreb mojega sorodnika samo zato, da bi mogel biti prisoten tudi jaz, ki sem bival precej daleč in bil zaposlen. Prav tako se spominjam, kako smo se - pa ne le v moji družini - uprli prezgodnjemu prekopavanju grobov naših dragih in seveda brez ugovora nudili plačevanje "najemnine" za nekaj let po našem štetju, to je do smrti nadaljnjih družinskih članov, ki bi jim namenili zadnji dom v istem grobu. Volja žalujočih ostalih je bila spoštovana - in spoštovane so bile pravice umrlih. Kako je danes, ko se bahamo z napredkom?

Ko je pred nami spominski dan mrtvih, nudim nekaj razmišljanj o tem, kako sredi vsestranskega napredka in vsestranskega varovanja človekovih pravic upravljamo umiranje in smrt ljudi, njihov zadnji dom in njihov spomin. Moje zasebne kakor tudi bogate dušnopastirske izkušnje in moja opazovanja mi pravijo, da smo v modernejši dobi postali sužnji birokracije.

1. Pri upravljanju umiranja se vprašujem, ali je danes tako kot nekoč dovolj zjamčena pravica umirajočega, da prejme tako imenovano "verska tolažila", kakor je navada zelo nestrokovno reči namesto ustaljenih izrazov biti "previden" (namreč v pomenu oskrbljen s sv. zakramenti za umirajoče). Prijetno sem bil presenečen ob neki cestni nesreči v južni Franciji. Ustavili smo se z avtom. Uradni reševalci, ki so opazili po moji obleki, da sem duhovnik, so se na mah obrnili proti meni z vprašanjem in namigom, ali bi hotel kaj pomoliti nad mrtvimi in kaj spregovoriti tistemu, ki je bil še živ v nezavešti. Seveda sem pomolil nad mrtvimi in dal še živemu nezavestnemu pogojno zakramentalno odvezo. (Če je namreč umirajoči v trenutkih pred zgubo zavesti imel željo krščansko umreti, je to že zadosten pogoj, da se mu podeli pogojna zakramentalna odveza.) Kaj pa, če se pri nas pripeti težka avtomobilska nesreča recimo blizu kakega župnijskega središča in ranjenec še čaka na prihod rešilnega vozila, ali se uradni reševalci ali policija potrudijo poklicati bližnjega duhovnika k ponesrečencu? Koliko ponesrečenec umre prav med prevozom v bolnišnico! Ko sem bil pred nekaj desetletji pacient v bolnišnici zaradi lastne cestne nesreče, so pripeljali tri ali štiri avstrijske potnike, ki so se ponesrečili. Tri so brž postavili na operacijsko mizo, enega pa v posteljo. Prav ta je čez kako uro umrl. Nihče se ni zganil, da bi obvestil bolniškega pastirja o teh težkih ranjenicah. Mene je vodilni iz zdravniške ekipe spraval previdno iz postelje, da bi

prevedel vsaj nekaj nemških besed v operacijski sobi, nihče pa ni povedal, da oni v postelji umira. Birokracija očitno ne predvideva, da bi bolnišničnega duhovnika obveščali o prevzemu težkih ponesrečencev. Zakaj pa ne predvideva? Zato, ker nihče ne opozori na to dolžnost ali vsaj primernost. Če kaj spoštujemo svojce, ki umirajo, bomo njih umiranje upravljali tako, da jim omogočimo tako imenovano "previdenje", to je prejem zakramentov sv. pokore, sv. obhajila, bolniško mazljenje, morda še prej tudi to, da svojega na smrt bolnega brata, sestro, očeta, mater, sina, hčer opozorimo, da se bliža zadnjemu razpotju, tistemu z enosmernim semaforom. To je stvar krščanske ljubezni. Za pravilno upravljanje umiranja (mislim seveda na krščansko umiranje) je seveda potrebno pravočasno skr-

beti za duhovniške poklice. Ko bi mi dobri Bog le dal še kaj sape na tem svetu, da bi mogel napisati in objaviti temeljit recept o pravilnem in pravočasnem upravljanju lastnega in drugih umiranja!

2. UPRAVLJANJE POGREBOV...

Tudi tu nas birokracija peha nazaj v fevdalne čase. Gre za urnik. Kako so in smo spoštovali človekove pravice pred šestdesetimi leti, sem omenil v uvodu. Nadaljujmo razmislek! Trst in Gorica, Sovodnje in Nabrežina, Mačkole in Jazbine in še vse druge občine in njih frakcije imajo železno pravilo, da se morajo pogrebi končavati najzadnje ob štirinajsti uri, da utegnejo grobokopi in grobokrovci zasuti izkopano jamo nad krsto do petnajste ure, ker se jim tedaj izteče osemurni delavnik. Pa sem dejal, ko sem še upravljal zadnjo župnijo,

naj bi za pogrebni dan občinski delavci začeli svoj delavnik šele ob desetih dopoldne, da bi mogli vse do osemnajste ure biti na voljo za zasipanje grobov. Tako bi bilo mogoče začeti pogreb šele ob šestnajsti uri - in koliko ljudi bi bilo zadovoljnih, da utegnejo spremiti prijatelja, sorodnika na zadnji poti, potem ko so dokončali svojo službo. Pa ne! Tako je odgovorila birokracija. Pa bi marsikdo rad doplačal tako imenovane nadure delavcem, če bi podaljšali svoj delavnik zaradi poznege pogreba. Tudi tega ne. Sindikati bi proglasili generalni štrajk. Štrajk tudi, če bi delavce na tistem skominalo po dodatnem zaslužku. V starih, domnevno nazadnjaških časih smo imeli več svobode - in udobnosti: plačali smo iz lastnega žepa grobokopa in grobokrovca in si lepo po pameti izbirali uro pogreba po svojem in svojih prijateljev okusu. Če bi se dalo organizirati štrajk ali demonstracijo za večjo elastičnost pogrebnih urnikov, bi jaz takoj prijavil svojo bojno udeležbo.

DALJE

NEVZDRŽNO "RAZKOŠJE" REVNIH DEŽEL

"SKRITA LAKOTA" V SEVERNI KOREJI

Premalo ljudi verjetno ve, da se godi v Severni Koreji prava humanitarna katastrofa, ki ji pravijo "skrta lakota". Ta pesti nič manj kot tretjino prebivalstva. Zdi se, da humanitarna pomoč, ki jo prekrbujejo svetovne in mednarodne človekoljubne organizacije zaradi hudih poplav in drugih naravnih nevarnosti v Severni Koreji v zadnjih letih, ne priha do potrebnih, revnih in lačnih. Obratno: ta zahaja redno v roke politikov in zastopnikov vojaških oblasti; znano je namreč, da ima Severna Koreja s svojimi obojenimi silami nič manj kot peto najmočnejšo vojsko na svetu. Hrano prejemajo tudi družine zvestih in podložnih prijateljev oblastnikov. Za druge pa ni rešitve. Režim očitno politično odloča, kdo mora umreti. Tisočine sirot in ot-

rok hira v posebnih taboriščih, ki jih ponavadi ne zapuščajo s svojimi nogami...

V zadnjem letu sta baje umrla zaradi revščine in lakote približno dva milijonov 800 tisoč ljudi na 23 milijonov prebivalcev. Od nikoder ni hrane ne vode ne električnega toka. Ljudje imajo na razpolago 180 gramov riža ali žitaric. Število žrtev - kot marsikaj drugega - v Severni Koreji ni jasno in javno. Godijo se nezasiščane stvari, o katerih smo mislili, da so v času svetovne globalizacije zapravljeni zgodovinski spomin najslabše vrste. Priče pa znajo povedati, kakšna raven razčlovečenja vlada v tej od "dobrostoječega" sveta pozabljeni deželi. V nekem korejskem mestu se je razširila kolera, bolnišnice so kljub temu ostale prazne, saj je vsakdo lahko

dobil zdravila, ki so jih poslale človekoljubne organizacije skupaj s hrano, samo naprodaj (!); in to za drago ceno; tako so bila po mestnih ulicah posejana trupla. Bodisi na podeželju kot v večjih središčih veliko ljudi umira, ker nimajo s čim živeti in - dejansko od vseh krivično zanemarjeni in od političnih oblasti programsko zapuščeni - čakajo samo na smrt. Vojaki pobirajo trupla in jih nametavajo v skupne grobnice. Vojaka, ki ni hotel z drugimi pokrasti že revnih ljudi revne vasice, so ustrelili na mestu.

Največje žrtve pa so še vedno in gotovo otroci, za katere nihče ne skrbi. Lačni odrasli so namreč za svoje preživetje pripravljeni tudi ubijati zapuščene otroke in se z njihovim mesom hraniti...

DD

SVETNIK TEDNA

3. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

VIKTORIN PTUJSKI, ŠKOF IN MUČENEC

Ptuj je najbrž najstarejše mesto na slovenskih tleh. Grajski grič je bil naseljen že vsaj 2.000 let pred Kristusom, o čemer pričajo stara grobišča. Rimljani, ki so na svojih osvajalnih pohodih leta 16 pred Kristusom prišli do Drave, so na tleh nekdanje keltske naselbine zgradili vojaško postojanko Poetovio, ki se je spričo cvetoče obrti in trgovine kmalu razvila v eno najbogatejših rimskih provincialnih mest. V Poetovio je zgodaj prišlo krščanstvo in poročila pravijo, da je bila tukaj že v 3. stoletju škofija. Prvi znani in hkrati najbolj slavni ptujski škof je sv. Viktorin.

O njem na kratko, a zanesljivo poroča znameniti prevajalec Svetega pisma sv. Hieronim v svoji knjigi O odličnih možeh. Tam pove, da je Viktorin svoje delovno in Bogu vdano življenje sklenil z mučeniško smrtjo. Bil je izobražen in plodovit pisatelj. Napisal je razlage k prvem trem Mojzesovim knjigam, k prerokom Izaiju, Ezekielu in Habakuku, k Pridigarju in Visoki pesmi, razložil je Matejev evangelij in Janezovo Razodetje. Njegova spisa O stvarjenju sveta in Razlaga Razodetja sta se ohranila v latinskem jeziku, čeprav sv. Hieronim pravi, da je Viktorin bolj obvladal grščino kot latinščino. Po tem so nekateri sklepali, da je bil najbrž grškega rodu. Večina poročevalcev o Viktorinu pa je mnenja, da je bil domačin, vzgojen v grškem okolju. Neznana sta kraj in čas njegovega rojstva, bolj zanesljiv pa je čas njegove smrti. Po vsej verjetnosti je prejel mučeniško krono ob velikem preganjanju kristjanov v dobi cesarja Dioklecijana leta 303. Njegov rojstni dan za nebesa je bil 2. novembra; ker pa ta dan praznujemo spomin vernih duš, obhajamo njegov god 3. novembra.

Ptujski škof Viktorin je z govorno besedo širil Kristusov nauk v svoji škofiji, s svojimi spisi pa je bil učitelj vere tudi drugod, saj so jih uporabljali pri verskem pouku od Afrike do Irske. V svojih razlagah Svetega pisma se je naslanjal na grške cerkvene očete, ki pa jih ni kar prepisoval, temveč je težja poglavja samostojno pojasnjeval. Sv. Hieronim pravi, da so njegova dela znamenita po vsebini, a manj pomembna po obliki. V njegovem času verski nauk še ni bil v celoti natanko določen, zato je Viktorin brez lastne krivde v svojih izvajanjih podal nekatere nazore, ki jih je pozneje Cerkev zavrnila. To je pisal v trdnem prepričanju, da je nauk pravilen, kajti vse življenje se je vneto boril proti verskim zmotam.

Ob preseljevanju narodov je bilo mesto Poetovio razdejano in krščanstvo v tej pokrajini iztrebljeno. Ni znano, kaj se je zgodilo s svetniškimi ostanki škofa Viktorina. Po raznih knjižnicah so se ohranili Viktorinovi spisi in na podlagi teh so nekateri raziskovalci sklepali, da je bil Viktorin škof v mestu Poitiersu v Franciji, zato se je njegovo češčenje razširilo najprej tam. Pred dobrimi dvesto leti pa so znanstveniki dokazali, da je Viktorin deloval in za Kristusa z mučeništvom pričeval v današnjem Ptujju. Tedaj so ptujski cerkveni in svetni gospodje prosili v Rimu, da bi smeli tega svetnika v domačem kraju javno častiti, toda brez uspeha. Šele blaženi škof Anton Martin Slomšek je (leta 1848) dosegel, da se sme Viktorinu v mariborski škofiji izkazovati javna čast pri bogoslužnih opravilih - pri maši in molitvenem bogoslužju.

JUBILEJNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ

OB JUBILEJNEM LETU 2000 VAS VABIMO NA IZREDNO ROMANJE V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ OD 11. DO 18. FEBRUARJA 1999.

Na osemdnevno potovanje bomo pod strokovnim vodstvom obiskali vse najvažnejše kraje iz Jezusovega življenja. Pot nas bo vodila od Galileje do Judeje z viškom obiska v Jeruzalemu. Nato se bomo podali na goro Sinaj, kraj božjega razodetja, kjer je Mojzes prejel 10 božjih zapovedi, in obiskali samostan svete Katarine.

Odhod z letališča v Ronkah, kamor se bomo tudi vrnili.

Cena potovanja znaša 1.580.000 lir; akontacija ob vpisu 300.000 lir. Potreben je potni list oz., kdor želi skupinski potni list, naj ob vpisu dostavi na našem uradništvu kopijo veljavne osebne izkaznice.

Podrobnejše informacije in program potovanja dobite na našem goriškem ali tržaškem uradništvu.

Pohitite z vpisom, ker je polovica mest že oddanih.

5

ČETRTEK
29. OKTOBRA
1998

8. LETOŠNJA ŠTEVILKA

LJUBLJANA / MEDNARODNI POSVET

LJUBLJANA / RAZSTAVA SODOBNE UMETNOSTI

IZŠLA JE MLADIKA

V Trstu je izšla 8. letošnja številka revije Mladika, ki prinaša vrsto zanimivih prispevkov. Veliko je tu govora seveda o letošnjih študijskih dnevih Draga '98: v zvezi s tem Mladika objavlja krajša razmišljanja štirih moderatorjev letošnje Drage - Iva Keržeta, Saše Martelanca, Lučke Susić in Sergija Pahorja - ter pismi Janeza Pogačnika in prof. Jožeta Velikonje.

Vendar Mladika ni posvečena samo Dragi. Na začetku si namreč lahko preberemo uvodnik Nadje Maganja z naslovom *Ali nam je šola res pri srcu?* Članek obravnava italijansko šolsko reformo, pa tudi dejstvo, da je italijanska država upoštevala določene zahteve Slovencev na šolskem področju. Vendar, opozarja Nadja Maganja, za slovensko šolo lahko marsikaj naredimo tudi Slovenci sami, če nam je šola res pri srcu. Uvodničarka je med drugim opozorila na dejstvo, da se številni učenci iz različnih razlogov prepisujejo iz slovenskih šol na italijanske, da so šolska poslopja v slabem stanju, da je treba šolo približati delovnemu okolju, družinam, organizacijam idr.

Dalje si v Mladiki lahko preberemo novelo *Listje jesenskega dne* Jožeta Bregarja, zatem pa še pričevanje Zore Tavčar o vzdušju v mladinskih delovnih brigadah takoj po koncu druge svetovne vojne. Za rubriko *Iz arhivov in predalov* je Ivo Jevnikar prispeval poročilo o usodi primorskega partizana Milana Dolenc z Opčin, ki je leta 1944 padel kot žrtev OZNE zaradi stikov z angleško vojaško misijo. V prispevku sta objavljena poročila zasluselca OZNE Vlada Gerbca in pismo, ki ga je Dolenčev brat Josip (eden od primorskih padalcev, o katerem je Mladika že večkrat pisala) nevede pisal že mrtvemu bratu. Tržaška pisateljica Bruna Pertot nadaljuje z literarnim opisovanjem domačih rastlin in zelišč, Bruna Ciani Štekar pa je prispevala 2. del razmišljanja o ljubezenski plodnosti ali sterilnosti za rubriko *V iskanju ljubezni*. Mladika objavlja še vrsto literarnih in likovnih ocen, prisotni so tudi običajne Mladikine rubrike in drugi prispevki ter pesmi Ane Lokatos in Vladimirja Kosa.

Uredniki mladinske priloge Rast so bralcem pripravili prijetno presenečenje - novo grafično podobo (na sliki). Kar se tiče vsebine, je treba omeniti uvodnik Štefana Pahorja z naslovom *Mladi smo bodočnost*. V njem pisec med drugim trdi, da gre odgovornost za današnjo apatijo pri mladih iskati tudi v družbi "starejših". Kot zgled, da niso vsi mladi zaspani in apatični, pa Pahor postavlja prav prilogo Rast in Drago mladih. 8. Dragi mladih je posvečena fotokronika, objavljen pa je med drugim tudi prispevek o dejavnostih, ki se pripravljajo pri združenju Mladi v odkrivanju skupnih poti. Dalje je objavljenih več ocen o literaturi, filmih in glasbi, bralec pa si lahko prebere še druge prispevke.

IŽ

BENEČAN ROBBA BAROČNI KIPAR NA SLOVENSKEM

V Narodni galeriji v Ljubljani je od 16. do 18. oktobra 1998 potekal mednarodni simpozij *Francesco Robba in beneško kiparstvo 18. stoletja*. Letos je namreč 300-letnica rojstva kiparja iz Benetk, ki je večino svojega življenja preživel v Ljubljani, se popolnoma vživel v naše kulturne razmere in našo baročno kiparsko umetnost dvignil na zavidljivo višino. Strokovnjaki ga imajo za najizrazitejšega baročnega umetnika na naših tleh. Prireditve so med drugimi omogočili Oddelek za umetnostno zgodovino in Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Uradni del je obsegal nagovore Janeza Höflerja z Oddelka za umetnostno zgodovino, dekana Filozofske fakultete Ludvika Horvata, ministra za kulturo Republike Slovenije Jožeta Školca in predsednika sveta za šolstvo pri Svetu Evrope. Simpozija se je udeležilo veliko število znanstvenikov iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije, Italije, Rusije in ZDA.

Organizatorji srečanja in dveh spremljajočih razstav, ki so uvod v praznovanja ob obletnici tega beneškega slikarja, so želeli vnovič opozoriti, da je barok na Slovenskem, še posebej v Ljubljani, eno izmed najimenitnejših poglavij naše umetnostne preteklosti. Obletnica pa je tudi priložnost za bolj samozavestno in jasnejšo predstavitev našega baročnega kiparstva tujim krogom. Obenem so slovenski umetnostni zgodovinarji lahko preverili stanje današnjih raziskav baročnega kiparstva pri nas, vprašani, ki še niso dobili zadovoljivih odgovorov, problemov avtorstva predvsem pri veliki

večini oltarne plastike itd. Na simpoziju so svoje poglede in ugotovitve o domači stvarnosti predstavili ugledni slovenski umetnostni zgodovinarji Nace Šumi, Sergej Vrser, Emilijan Cevc in nekateri iz mlajše generacije. Veliko pozornost so pritegnili izvajanja ruskega strokovnjaka Sergeja Androssova iz St. Peterburga: razkril je povsem neznan umetnine iz zbirke carja Petra Velikega in potrdil izredno tesne povezave z beneško umetnostjo v 18. stoletju. Italijanski gostje so se dotaknili predvsem ikonografske analize nekaterih zvrsti baročnega kiparstva, novih atribucij in medsebojnih vplivov raznih beneških mojstrov, ki so, vsaj po stilu sodeč, zapustili lepo število del tudi pri nas. Odziv na simpozij je dokazal, da je naše baročno kiparstvo res vredno pozornosti in da ga bodo morali pri svojih raziskavah upoštevati tudi tuj umetnostni zgodovinarji. Ob simpoziju sta izšla vodnik po razstavi (soavtor Stanko Kokole) in katalog *Francesco Robba in beneško baročno kiparstvo v Ljubljani* izpod peresa Mateja Klemenčiča.

V-č

ZAČETEK KONCERTNE SEZONE GLASBENE MATICE

ZA UVOD ORKESTER PRO ARTE S SOLISTOMA

V torek, 20. oktobra, je bil v Kulturnem domu v Trstu prvi koncert abonmajske sezone Glasbene matice 1998/99. Tržaškemu občinstvu se je predstavil komorni orkester Pro arte iz Ljubljane, ki ga vodi Nada Matošević. Ljubljanski sestav, ki je nastal pred sedmimi leti, in njegova dirigentka nista prvič v naših krajih, saj sta že nastopila v tržaškem Kulturnem domu v okviru Kogojevih dnevov, katerih orkester Pro arte je stalen gost. Tudi torkov koncert je, poleg abonmajske sezone GM, potekal tudi v okviru Kogojevih dnevov '98. Kot solista sta nastopila Marjan Trček-tenor in Boštjan Lipovšek-rog. Orkester Pro arte je svoj koncert začel z izvedbo Suite za godala (V starem slogu) Cirila Krena. Kljub temu da po letih avtor spada v generacijo sodobnih skladateljev, pa je ta skladba izredno melodiozna in "klasična" v smislu, da spominja na glasbo preteklega stoletja. To postane razumljivo, če pomislimo, da je Ciril Kren zdomski glasbenik, v zamejstvu in zdomstvu pa je veliko bolj zakoreninjena povezanost z bolj neproblematičnimi in "normalnimi" melodijami. Serenada op. 31 za tenor, rog in godala Benjamina Brittnaja je bila skoraj pravo nasprotje

Krenovi Suiti. Tu se je Britten, britanski skladatelj, ki mu je zamejska in zdomska utesnjenost seveda tuja, predal igrivosti not, ki je prišla do izraza zlasti po zaslugi tenorista Marjana Trčka in ob solidnem asistiranju orkestra. Hornist Boštjan Lipovšek, sicer kakovostni izvajalec, pa bi moral biti na nekaterih mestih bolj pričljiv.

V drugem delu je orkester Pro arte začel z novo skladbo Alda Kumarja Slovo vetrov, ki je bila prvič izvedena prav na tržaškem koncertu (sicer je Kumar v zamejstvu znan zlasti po svojih zborovskih skladbah, tako umetnih kot priredbah ljudskih pesmi), nadaljeval pa s skladbo Györgya Ligetija Ramifications. Tu je orkestru uspelo učinkovati na občinstvo, na katero je vplivalo zelo dovršeno šumenje tisočerihih nians skladbe. Zadnja skladba je bila Serenada op. 20 v e-molu Edwarda Elgarja, s katero se je orkester Pro arte vrnil v umirjenost bolj harmoničnih melodij.

Priče smo bili torej zelo kakovostnemu koncertu, ki pa bi si bil zaslužil številnejšo publiko od tiste, ki je bila tisti večer v Kulturnem domu.

IŽ

DIVJI V SRCU

KLARA KRAPEŽ

V ljubljanski galeriji Eqrna (Gregorčičeva 3), blizu Narodne in univerzitetne knjižnice, si je še slabe tri tedne mogoče ogledati zanimivo razstavo treh avtorjev z naslovom *Divji v srcu*.

Jurij Kalan, Aleksij Kobal in Silvester Plotajš Sicoe skupno razstavljajo 12 platen, in čeprav jih zaradi različnosti slikarskega izraza običajno ne srečujemo na skupnih postavitvah, je bila tokrat figuralika osnovna tema za izhodišče ene razstave.

Slike Jurija Kalana se zdijo kot fotografije, posnete s širokokotnim objektivom, kar daje vtis karikiranosti. Upodobljeni liki izstopajo s svojimi značajskimi lastnostmi, obenem pa ohranjajo verodostojnost nekega časa, dogodka in kraja. Slikarska platna so natančno izrisane podobe vsakdanjika, v katerem živimo. Avtor se omejuje na lasten svet in ljudi, ki so mu blizu, pa naj gre pri tem za sorodnike, prijatelje ali zgolj znance.

Aleksij Kobal, slikar iz Kopra, se po ciklusu *Prešnica in Providence*, v katerih je upodabljal pokrajino, zdaj usmerja k človeku. Z njim želi vzpostaviti nov dialog ali, natančneje povedano, nov odnos. Figuralika ga zani-

ma v smislu odkrivanja ne le zunanje podobe človeka, temveč tudi njegove notranjega doživljanja, njegovih značilnosti, ki ga določajo in s katerimi je zaznamovan. S portreti tako oblikuje novo razsežnost, saj vanje vgrajuje predmete - lastnino oseb, ki jih upodablja (na sliki avtoportret v mešanici tehnik, akrilu). S tem opazovalcu sporoča, kaj in s čim je zaznamovana upodobljena figura; kaj je pravzaprav tisto, kar je umetnika pritegnilo, da je dobil idejo za portret.

Aleksij Kobal tudi pri novem ciklusu podob še naprej ostaja zvest svoji tehniki "betoniranja" tkanin, dodajanja elementov in dobesedne graditve objektov, ki sčasoma nastajajo iz osnovne slike. Reliefna površina tako le še poudarja notranjost in zunanost slike, vzpostavlja odnos med dvema svetovoma in izrecno poudarja umetnikov moto, da pri njegovih slikah ne obstaja več razlika med barvo in predmetom. Slednje v navezavi na drzno trditev Braca Dimitrijeviča, v kateri poudarja, da pri opazovanju z Lune ni nobene razlike med Louvrom in živalskim vrtom.

Opazovanje Kobalovih umetnin od blizu ustvarja vtis popolne kaotičnosti, z oddaljenostjo opazovanja pa sestavlja realno podobo. Poseben način opazovanja v gledalcu ustvarja tudi vtis ujetosti nekega trenutka, ki ga je slikar želel ohraniti.

Podobno je mogoče opaziti tudi pri tretjem slikarju, ki sodeluje na razstavi *Divji v srcu*. Silvester Plotajš Sicoe na svojih platnih uporablja intenzivne barve, ki so zanj postale že svojstven prepoznavni znak ustvarjalnosti. Likovna govorica služi avtorju za odzivanje na aktualne dogodke, o katerih poročajo časopisi, revije, radijske in televizijske postaje in so obenem odraz družbe kot take ter njenega notranjega dogajanja. Ideje se slikarji porodijo spontano - zaradi naslovnice ali članka v časopisu, nove popevke, znanstvenega odkritja. Ob opazovanju njegovih slik se človeku zazdi, da upodobljene podobe na platnu niso v pravih sorazmerjih, zato včasih delujejo smešno in prenapolnjeno; a vsaka zgodba-slika ima na svoj zakaj tudi svoj zato.

Vsem trem avtorjem razstave - Juriju Kalanu, Aleksiju Kobalu in Silvestru Plotajšu Sicoeu je značilna lastnost opiranje na zgodbo in figuro. In čeprav med seboj različni v izpovedovanju, generacijsko pa blizu, so tokrat skupno razstavo zasnovali zaradi skupne teme - figure. *Divji v srcu* je postavitev dvanajstih slikarskih platen avtorjev mlajše generacije, ki želijo pokazati, da je razliknost lahko tudi osnova za iskanje skupnega motiva.

KULTURNA SEDANJOST IN PRETEKLOST

JURIJ PALJK

V lepih prostorih Slovenske matice v Ljubljani je bilo v četrtek, 15. t.m., zelo slovesno, saj so predstavili bogato bero knjig, ki so pred časom izšle pri tej ugledni slovenski knjižni založbi.

Prisotne je pozdravil dr. Jože Mahnič, predsednik Slovenske matice (na sliki desno ob tržaškem pisatelju Borisu Pahorju). Povedal je, da se bodo zvrstile predstavitve knjig po kronološkem redu, se pravi tako, kot so prihajale iz tiskarne. Knjige so predstavljali avtorji sami, in to v zelo kratkem času.

Prvi je o knjigi *Spopad s pomladjo* spregovoril pisatelj Boris Pahor, ki je povedal, da je to kratka izdaja romana že četrta in zato tudi najbolj izpopolnjena. Povedal je tudi, da je bila knjiga prevedena v francoski in nemški jezik in je doživela precejšen uspeh, saj ji je ugledni *Le Monde* posvetil pol kulturne strani, medtem ko so nemško izdajo prodali v šest tisoč izvodih, kar je za na nemškem knjižnem trgu neznanega avtorja več kot zadovoljivo. Pisatelj Pahor je tudi povedal, kako ga je slovenska literarna zgodovina zanemarjala, saj ga, recimo, znani Janko Kos v svoji literarni zgodovini Slovencev omenja z enim samim stavkom. Pahor se je zaustavil tudi pri prodaji knjig na Slovenskem in se na glas vprašal, zakaj jih ljudje ne kupujejo več. Govoril je o 25 letih fašizma, ki so v slovenski literaturi precej zamolčana.

Rajko Cibic, goriški rojak, ki že leta živi v Franciji, je predstavil svoje odmevno delo *Spomini Slovenca v tujski legiji*, ki je najprej izšlo v francoskem je-

ziku. O knjigi in avtorju, ki je doma iz Sovodenj, bomo še pisali; povejmo pa, da je v Ljubljani v izredno lepi slovenščini spregovoril o svojem življenju legionarja. Dejal je, da knjiga ni nobena reklama za tujsko legijo, ampak vsebuje le spomine, ki jih je sam namenil predvsem svojim vnukom, družini. Ob koncu si je zaželel, da bi slovenski fantje, ki čutijo ljubezen do uniforme, našli svoj prostor v slovenski vojski in bi tako bili v čast domovini.

Prešeren in Mickiewicz je naslov knjige pokojnega Tonea Pretnarja, ki je izšla postumno. Avtorja in knjigo je predstavil Niko Jež, ki je dejal, da je Pretnarjeva knjiga v bistvu strokovna razprava o romantičnem verzu pri Prešernu in pri Mickiewiczu. Pretnar je z natanstveno analizo dokazal, da slovenski pesnik zdrži vsako primerjavo z evropskimi sodobniki.

Monografija Jožeta Kastelica *Simbolika mitov na rimskih nagrobnih spomenikih - Sempeter v Savinjski dolini* bo gotovo pripomogla k boljšemu razumevanju rimskega sveta in tudi arheološkega najdišča v Savinjski dolini. Avtor je dejal, da spadajo nagrobni spomeniki v Sempetru v Savinjski dolini v drugo stoletje po Kristusu, z vrhom v času cesarja Marka Avrelija.

Gradovi dežele Kranjske je naslov knjige Branka Reipa, ki je tudi spregovoril o slovenskih gradovih, ki "so bili na Slovenskem dolga leta upravne in gospodarske stavbe in ostajajo predmet emocionalnih odnosov posameznika in skupnosti". V knjigi je avtor napisal zgodovino gradov, kot so: Bled, Bogenšperk, Fužine, Predjama, Kolec, Tabor, Kastel, Krumperk, Ljubljana, Mokrice, Otočec in drugi.

Jože Hudeček je predstavil svojo knjigo *Klic z jezera*, o kateri je dejal, da ima svoj začetek v dejstvu, da ga je jezero od vedno izzivalo s svojo spečo mirnostjo in strahotnostjo obenem. Dejal je, da je od vedno zelo navezan na Bohinjsko jezero in je bil tudi vedno prepričan, da se bo ob njem zgodila zgodba, ki jo bo potem lahko sam napisal. To se je sedaj tudi zgodilo.

Ferdo Gestrin je predstavil monografijo z naslovom *Slovenske migracije v Italijo* in spregovoril o tem pojavu, katerega vrh srečamo v obdobju med 14. in 16. stoletjem, ko je na ozemlje današnje Italije prihajalo ogromno Slovanov. Selitev Slovanov v Italijo so trajale od časov Pavla Diakona pa vse do 18. stoletja. Da ne gre samo za ekonomske migracije, pravi tudi dejstvo, da je bil čas, ko je bilo v določenih krajih v Italiji tudi trideset odstotkov prebivalstva slovanskega. Izrecno je omenil, da ne drži v Italiji zelo uveljavljena teza, češ da naj bi Slovani pritiskali na Italijane in jih izpodirali z njihovega ozemlja, saj so jih Italijani sami vabili na svoja posestva, in to ne samo preprosto "delovno silo", ampak tudi obrtnike, trgovce in druge.

Andrej Inkret je predstavil svoje dnevniške zapise, katerim je dal naslov *Melanholična razmerja*. Nekatere zapise je avtor že objavil v Novi reviji, v njih pa je opisoval svoja doživetja v času nastajanja svobodne Slovenije in leta, ki so samostojni državi sledila. Inkret je povedal, da je eden od osrednjih motivov seveda tudi politika, ki je globoko označevala to slovensko obdobje. Gre za pričevanja slovenskega izobraženca, ki se sprašuje o lastni in narodovi usodi.

Filozofsko razpravo Sorena Kierkegarda *Pojem tesnobe* je predstavil njen prevajalec in tudi sam obetaven slovenski filozof mlajšega rodu Primož Repar, ki je pred občinstvom razgrnil vso aktualnost tega filozofa, o katerem je sloviti Wittgenstein dejal, da je bil najgloblji mislec 19. stoletja. Repar je tudi povedal, da je Kierkegaard v prevodu na slovenskem knjižnem trgu prisoten samo enajst let, in nakazal, da knjiga o tesnobi govori o znameniti bolečini brez Boga.

Knjigo *Slovenske ljudske pesmi - IV. del* pa je predstavila vodja projekta pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti Marjetka Golež, ki je v sodelovanju z Zmago Kumer, Markom Tersegavom in Robertom Vrčnom zbirko slovenskih ljudskih ljubzenskih pripovednih pesmi tudi uredila. Dejala je, da je na Slovenskem 36 tipov ljubzenskih pripovednih pesmi in so v knjigo uvrstili 1076 variant; to pa zato, ker gre za izrazito znanstveno delo, saj so se držali znanstvenega načela, ki ga je na Slovenskem uvedel znameniti Štrekelj.

K nekaterim knjigam, ki so jih predstavili pri Slovenski matici, se bomo v našem tedniku še vrnili. To bomo storili predvsem zaradi njihove aktualnosti in pomembnosti. To samo še dokazuje, kako pomembna je Slovenska matica, katere urednik je uveljavljeni slovenski pisatelj Drago Jančar.

JUBILEJNO LETO TRENTARSKEGA RUDARSTVA

ANA MIHELICH

Zgodovina Bovške je pes-tra in bogata. V sebi skriva turške vpade, Napoleonove vojske, grozote prve svetovne vojne, pa tudi velike ljudi, kot so dr. Julius Kugy, planinski vodniki, zmagovalci Se-verne triglavske stene... Poleg tega pa so tu še manjši "kamenčki", brez katerih ni celote. Prav ti so prispevali največji delež k oblikovanju mozaika tamkajšnje kulturne krajine. Jih dovolj dobro poznamo, spoštujemo?

kulturno krajino. Prvi delavci so prihajali kot ubežni zapor-niki in vojaki z vseh strani, pa tudi svobodnjaki, med katerimi so prevladovali tisti, ki so prišli iz Južne Tirolske. Seveda pa so se z ženitvami in za-radi dela priseljevali domačini iz okoliških bovških vasi. Prevlada slednjih dokazuje tudi skupno narečje te doline. V 80-ih letih 19. stoletja je žup-nik Simon Gregorčič mlajši po priimkih ugotavljal migra-cijske tokove iz slovenskih dežel in zabeležil, da so Tož-

Eden takšnih pomembnih kamenčkov iz naše preteklosti, ki pa ima tudi nedvomno vpliv na sedanost, je pričetek kopanja železove rude v Trenti v 16. stoletju (na sliki *Srednja Trenta*). V tem času je dolina privabila številne pridne fante z družinami. Prišlo je do enega najbolj izrazitih primerov migracije prebivalstva na Bovškem. Zaposlovali so se v rudarstvu, fužinarstvu in gozdarstvu. Trentarji so skozi dve-sto let ustvarjali svojo identiteto in kulturno ter krajinsko podobo te doline.

Z rudarskim poslom sta pričela Ivan Gibellino in Gregor Kumar. Zgradila sta lastne fužine. Žal takratni posel z železom zaradi koroške in kranjske konkurence ni bil poseben donosen in je zato kmalu prešel v druge roke. Leta 1624 so imeli rudnik baroni "de Gropa". Od Zemljerjev so ga dobili Attems. Takratni grof Herman Attems se je zelo zavzel za rudnik, saj je na svoje stroške dal napraviti kar šest ur dolgo vožnjo pot iz Trente v Bovec, leta 1690 je dal sezidati cerkev Marije Device Lavretanske za rudarje, čez tri leta pa je ustanovil še poseben beneficij. Navadno je stanoval v Trenti in vodil delo v rudniku. Njegova želja je bila, da rudnik ostane v lasti prvorojenega sina v rodovini njegovega vnuka Henrika Attemsa in njegovih potomcev, kar je določil tudi v svojem testamentu.

Attemsova prizadevanja so rodila obilne sadove. Prej divja trentarska dolina se je postopoma spreminjala v

barji prišli s Krasa, Kverhi iz Kamne Gorice, Breginjci iz Breginja, Pretnarji s Kranjskega, Vertelji pa naj bi prišli s Tirolskega. Železne palice iz Trente so bile znane po vseh primorskih kovačijah. Dobro je ohranjen tudi balkon, narejen še iz trentarskega železa na sedanjem Plec caffèju v Bovcu.

Attems so zaradi prevelikih stroškov prodali rudnik okoli leta 1750 nekemu Silbernaglu. Tudi on ni uspel rešiti rudnika in ga zato leta 1778 popolnoma opustil. Večina družin se je odselila, tiste, ki pa so ostale, so poprijele za pastirsko palico in se oprijele živinoreje. Tudi zadnji trentarski beneficiat Franc Vaclav Lucenperger je postal v pravem pomenu pastir, saj se ni mogel več drugače preživljati. Ljudje so ga imenovali kar "Trentar". Zanimivo je, da po njegovi smrti kar 77 let niso imeli duhovnika.

Po teh vrsticah se lahko zamislimo, kakšen odnos imamo do svoje zgodovine. Jo spoštujemo, imamo radi in občudujemo kot nekaj duhovno globokega, edinstvenega ali se nam zdi morda nepomembna, ker ne vsebuje toliko znanjega blišča, kot ga morda nekatere druge? Je zato manj vredna? Kar prevečkrat povzdiguje tuje, za našo pa nam ni dovolj mar. Le eno zgodovino imamo, zato je potrebno, da jo dobro poznamo, se učimo iz njene duhovne globine in se dogodkov tudi javno spominjamo vsaj na njihovih jubilejih.

izziv za naš čas

"RELIGIOZNI" SVET KOMUNIKACIJE

PETER SZABO

Verjemite mi ali ne, na svetu obstaja nova religija, ki jo imamo vedno pred očmi, pa se še nismo zavedeli, da je to nova vera. Vseoplošno jo imenujejo komunikacija ali telekomunikacija. Lahko ji pravimo tudi svet informacij ali informatike. Rekli mi boste, da je to le razširjen pojav zadnjih let, kar se ne pomeni, da je religija. Pa poglejmo počasi, korak za korakom, zakaj gre za pravo religijo.

Zgodovinarji religij in znanstveniki primerjalnih študij raznih religij so prišli do zaključka, da lahko religijo definiramo kot "človekov odnos do božanskega za svojo odrešitev". To je edina stvar, ki je skupna vsem religijam. Pri komunikaciji gre za odnos med ljudmi. O tem ni nobenega dvoma. Ljudje so po celem svetu vedno bolj povezani, pišemo si elektronska sporočila, ki v trenutku pridejo na drugo stran planeta, itd. Prvi element - človek - je torej že in drugi tudi - odnos.

Kaj pa božansko? Kot prvo: pri komunikaciji gre za nekaj, kar človeka povsem presega. Vsakega človeka. Pa naj ima komunikacija še tako oblast, je močnejša od človeka. Clinton je popolnoma odvisen od medijev, saj ti odločajo, če bo še ohranil oblast ali ne. Papež je medijski človek in lahko velik del svojega vpliva na svetovno javnost pripisuje medijem. Isto velja za mnoge druge osebnosti, ki so jim mediji podarili nesmrtnost. Navedimo samo dve: princesa Diana in Mati Terezija. Koliko dobrotnic in svetnic še obstaja na svetu, pa sploh ne vemo zaradi njih? Komunikacija torej podari človeku nesmrtnost ali pa ga potisne v pozabo. In komunikacija ni odvisna od novinarjev, saj noben novinar ne more sam ustvariti mit ali pa ga podreti v prah. Gre torej za nekaj, kar presega človeka samega. Zdi se, kot da bi šlo za samostojno bitje, ki podarja nesmrtnost, in človek ne more nanj vplivati. Odrešitev je prav informiranost: če nimamo najnovjših informacij, si izgubljen.

Če ne poznaš najnovejšega tečaja dolarja na borzi v Tokiu, si morda že propadel.

Še nekaj pojavov, ki spominjajo na religijo: gre za globalen pojav, ki se po celem svetu imenuje skoraj enako: Telekom, France Telecom, British Telecom, Telecom Italia, Deutsche Telekom, Telekom Slovenije, Hrvatski Telekom in še bi lahko naštevali vse do Nippon Terekom. Zakaj? Stvar me preseneča. Kaj sili ljudi in ogromna podjetja, da si po celem svetu dajejo ista imena, da posvetijo ime neizmerno češčenim Telekomunikaciji? Pa še večje vprašanje: kaj sili podjetja po celem svetu, da vlagajo milijarde in milijarde v eno stvar, ki še nikomur ni prinesla resnega zaslužka: internet? Gre za globalno komunikacijsko mrežo, ki vsak dan požira na milijarde dolarjev, pa ne ponuja zaslužka.

Torej gre za "desetino" novi svetovni cerkvi telekomunikacije. Ko bi OZN znova napisala deklaracijo o univerzalnih človekovih pravicah, bi med njimi prav gotovo bila tudi pravica do informiranosti. Postavili bi jo takoj zraven točke o svobodi veroizpovedi ali pa celo namesto nje.

SOLIDARNOSTNA AKCIJA

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA ZA POTRESENCE V POSOČJU

Potres v Posočju je letos hudo prizadel tamkajšnje prebivalstvo. Veliko stavb bodo morali temeljito prenoviti, precej pa tudi porušiti. Med huje prizadetimi vasmi je tudi Bovec, center gornjega Posočja.

Zadružna kraška banka je bila ustanovljena pred devetdesetimi leti na temeljih solidarnosti in medsebojne pomoči. Tem temeljem je ostala zvesta do danes, ko velikodušno podpira najrazličnejše kulturne, športne, šolske, dobrodelne in druge dejavnosti naše skupnosti. Zvestoba načelom solidarnosti je brez dvoma botrovala takojšnji odločitvi upravnega odbora ZKB, da prispeva za obnovitev od potresa prizadetega Posočja. Banka je odprla tekoči račun za potresence in vanj sama vložila večjo vsoto (4 milijone lir), okoli katere so se hitro zbrali še drugi prispevki. Prispevke so darovali člani in uslužbenci ZKB, Slovensko dobrodelno društvo, Slovensko srednja šola Srečko Kosovel z Opčin, Slovensko kulturno društvo iz Tržiča, Smučarski klub Devin ter vsi tisti, ki so želeli na konkreten način izraziti svojo solidarnost prizadetim ljudem v Posočju. Na predlog bovskega župana g. Trampuža je ZKB

odločila, da zbrane prispevke, ki so dosegli lepo vsoto desetih milijonov lir, nameni obnovitvi zdravstvenega doma v Bovcu. Zdravstveni dom je zelo pomemben za vse prebivalce gornjega Posočja, saj je druga najbližja zdravstvena ustanova šele v več kot trideset kilometrov oddaljenem Tolminu. Zgradbo zdravstvenega doma že obnavlja ministrstvo za zdravstvo, vendar je ustanova nujno potrebovala napravo za krvne izvide, ki bi omogočala prebivalcem Bovca in okolice opravljati najrazličnejše krvne analize kar v domačem kraju. V dogovoru z direktorico zdravstvenega doma dr. Lipužičevo se je ZKB odločila, da z zbranimi prispevki kupi omenjeno napravo in jo pokloni zdravstvenemu domu in vsem prebivalcem gornjega Posočja.

S tem dejanjem želi ZKB še enkrat dokazati, da s pozornostjo sledi težavam širše skupnosti in, če je le mogoče, z veseljem in radodarnostjo pomaga ljudem v potrebi. Obenem vabi vse, ki bi želeli nadalje še pomagati prizadetemu prebivalstvu v Posočju, naj nakažejo svoje prispevke na t/rn št. 16043 pri Zadružni kraški banki na Opčinah.

AŠ

DAR ZKB OB 90-LETNICI

NOV KOMBI ZA SKLAD MITJA ČUK

Ob svoji junijski 90. obletnici je Zadružna kraška banka velikodušno dodelila prispevek za socialne potrebe naše skupnosti. Skladu Mitja Čuk je zagotovila celotno vsoto za nakup novega, prepotrebne kombine Ford Tourneo. V petek, 23. t.m. dopoldne, sta predstavnik Zadružne kraš-

ke banke - predsednik Pavel Milič in ravnatelj Klavdij Brajnik - predala novi kombi predsednici Sklada Mitja Čuk Stanki Sosič Čuk in gojencem ter vzgojiteljem Vzgojnozaposlitvenega središča Mitja Čuk. Kombi bo namenjen predvsem potrebam središča.

SKUPINA '85, OB PEČINI-LA RUPE, KNJIŽNICA PINKO TOMAŽIČ IN TOVARIŠI, KROŽEK ISTRIA, V SODELOVANJU Z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO

vabijo na predstavitev romana

DOBERDO'

Pežihovega Voranca v italijanskem prevodu.
Delo bo predstavil prevajalec **prof. Ezio Martin.**

Opčine, Prosvetni dom, četrtek, 5. novembra 1998, ob 20. uri.

IZGUBI PRAVNE SAMOSTOJNOSTI NAPROTI

NTKB SE BO PRIPOJILA ZAVODU BANCA ANTONIANA

Upravni svet Nove Tržaške kreditne banke je odobril načrt za priponitev NTKB k zavodu Banca Antoniana Popolare Veneta, ki je njen 100-odstotni lastnik.

Operacija, ki je sestavni del programa za preustroj bančne skupine Antonveneta, bo izvršena v letu 1999 in bo vključila tudi druge banke deželnega značaja, ki so del grupacije. Tako namreč piše v tiskovnem poročilu NTKB, ki je prišlo v naše uredništvo.

Sedanje stanje bančnega tržišča, piše še v komunikatu, s skorajšnjo uresničitvijo projekta Evro in problematike, vezane na leto 2000, postavljajo bančni sistem pred nove izzive. V tem okviru so procesi integracije in racionalizacije pogoj za najučinkovitejše upravljanje sredstev za doseg čim večje konkurenčnosti in učinkovitosti.

Načrt za priponitev spada v sklop razvojnega programa zavoda Banca Antoniana Popolare Veneta v Julijski krajini in programa za pospešeno razširitev poslovanja NTKB. Kljub pripojitvi k zavodu Banca Antoniana Popolare Vene-

ta bo NTKB še naprej opravljala dosedanje vlogo, kar ji bodo omogočale specifična, ločena struktura na teritoriju, ohranitev grba in naziva ter dvojezično poslovanje.

S tem v zvezi je predvideno odprtje novih okenc v deželi, z ustanovitvijo dveh krajevnih struktur, ki bosta zagotavljali NTKB ohranitev operativne avtonomije. Banka bo tako še naprej opravljala svojo tradicionalno vlogo specializiranega bančnega zavoda za poslovanje na tržiščih vzhodne Evrope, v oporo krajevnega gospodarstva s posebno pozornostjo stvarnostim slovenske manjšine.

Do tu tiskovno poročilo upravnega sveta banke. Nobenega dvoma ni, da gre torej za povsem logičen epilog zgodbe, ki se je začela pred dvema letoma, s finančno-gospodarskega vidika seveda. Padovska Banca Antoniana, ki je, kot rečeno, 100-odstoten lastnik NTKB, si bo prihodnje

leto priključila ta nekdanji največji slovenski bančni zavod v zamejstvu. NTKB bo izgubila pravno samostojnost: to pomeni, da ne bo več imela upravnega sveta, ki ga bosta delno nadomestila bančni odbor za kredite in koordinator z drugimi izpostavami Banche Antoniane.

S tem v zvezi je že prišlo do odmevov v javnosti. Deželna svetovalka Stranke komunistične prenove Bruna Zorzini Spetič, sicer sama bivša uslužbenka NTKB, se je npr. v sporočilu za javnost, ki je bil tudi objavljen v tržaškem dnevniku Il Piccolo, zavzela za redno izplačevanje plač uslužbencem, dvojezično poslovanje in ohranitev vezi z okoljem, v katerem banka deluje, se pravi s slovensko narodnostno skupnostjo ter z ljudmi na tej in na oni strani meje. Upravni svet NTKB pa je, kot smo brali v tiskovnem poročilu, vse to zagotovil. Čeprav ne več samostojna, bo torej banka (vsaj za sedaj) ohranila svojo specifičnost. Tudi uslužbenci ne bi smeli več dolgo prejemati znižanih plač, vzpostavilo naj bi se normalno stanje, ki vla-

da v vsaki banki. Zato, kot bomo v tisku in poslušamo po radijskih valovih, sta v bistvu pozitivno oceno o odločitvi za spojitve NTKB z Banco Antoniano izrazila tudi slovenska člana sedanjega upravnega sveta Boris Siega in Aleksander Rustja.

V zvezi s spojitvijo NTKB s svojim 100-odstotnim lastnikom je izdalo krajše tiskovno sporočilo tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje, ki pa je zadevo podrobneje obravnavalo v torek, 27. t.m.; do sedaj pa nismo prejeli še nobenega poročila.

Neizpodbitno pa je dejstvo, da je ta poteza še zadnji dokaz, da smo Slovenci osiromašeni za naš največji bančni zavod. To se je zgodilo v prvi vrsti zaradi hudih napak, zaradi katerih se sedaj nekateri od bivših upraviteljev zagovarjajo na sodišču (proces je še v teku). Morda bi se banka tudi brez pretresov iz zadnjih dveh let bila morala odločiti za podobne ukrepe, saj uvedba skupne evropske valute in druge poteze na mednarodnem področju silijo v združevanja. Pozitivno pa je dejstvo, da so se ohranila delovna mesta in da - kot zagotavljajo upravitelji - banka ostaja povezana s tukajšnjo slovensko stvarnostjo. To vsaj za sedaj.

OBČNI ZBOR TRŽAŠKIH SKAVTOV

ZA TRŽAŠKE SKAVTE JE NARODNOST VELIKEGA POMENA

V nedeljo, 25. t.m., je potekal v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah občni zbor tržaškega dela Slovenske zamejske skavtske organizacije, na katerem je bil med drugim sprejet sklep, da se bo organizacija odslej v večji meri posvetila narodnostni problematiki. Na občnem zboru so tudi potrdili Matejko Bukavec za načelnico.

Za slovenske tržaške skavte in skavtinje je narodnost ena od specifik organizacije, na nedeljskem občnem zboru pa so se odločili, da ji bodo posvetili še večjo pozornost. Ta se bo odražala v povečani skrbi za slovenski jezik, v preučevanju lastne zgodovine, v spremembi besedila skavtske obljube (namesto služenja domovini bo odslej služenje narodu) ter v izoblikovanju narodnostnega programa.

Poleg tega sta bila sprejeta še druga dva sklepa: eden zadeva voditelje, ki ne bodo smeli imeti več kot dve zadolžitvi, drugi pa to, da bo vsak tabor moral prispevati vsoto denarja za popravilo šotorov. Blagajniki taborov bodo tudi morali pripraviti proračun.

Potrjena načelnica Matejka Bukavec je v svojem poročilu orisala delovanje v pretekli sezoni, v kateri je v organizacijo pristopilo 36 novincev, vseh tržaških skavtov in skavtinj pa je preko 220. Višek skavtske sezone so gotovo tabori: teh je bilo letos šest, in sicer en tabor volčičev in veveric, trije tabori izvidnikov in vodnic ter dva potovalna tabora rover-

jev in popotnic. Vsekakor gre beležiti plodovito delovanje skozi celo leto. To se je odražalo tako na dobro obiskanih

nostnimi akcijami za potresence v Posočju in v Umbriji. Člani skavtske organizacije so se tudi uspešno sreča-

sti, pri izvidnikih in vodnicah pa je delovanje začelo počasi drseti navzdol. Vsekakor je obračun pozitiven, saj se je organizacija s tem, da je dala večjo avtonomijo posameznim stegom, okrepila.

Občnega zbora se je udeležilo kakih trideset voditeljev in voditeljic (vseh skupaj jih je okoli štirideset), kar je načelnik Mitja Ozbič označil za pozitivno, saj sledi trendu zadnjih let, ki beleži povečanje udeležbe na občnih

sestankih in tečajih kot tudi s sodelovanjem pri pobudah tukajšnje slovenske verske skupnosti: Marijanskem shodu, hvaležnici pri Sv. Justu, sprejetju Betlehemske luči itd. Člani raznih tržaških stegov (vsi skupaj so štirje) so največ sodelovali z župniji, prisotni pa so bili tudi na socialnem področju (npr. pri Skladu Mitja Čuk in s solidar-

li s tržaškim škofom Ravignanijem in z ravnateljem Slovenskega pastoralnega središča Marijem Gerdolom. Srečanje z Duhovsko zvezo pa ni prineslo pričakovanih rezultatov. Načelnica je tudi podala oceno delovanja posameznih vej: pozitivno se je izrekla o volčičih in vevericah, pri roverjih in popotnicah ne opaža večje zagnano-

zbiorih. Udeležence je pozdravil tudi škofov vikar za tržaške Slovence msgr. Franc Vončina, ki je med drugim poudaril pomen, ki ga ima skavtizem pri vzgoji in oblikovanju mladega človeka. Zavzel se je tudi za tesnejše stike med skavti in župnijskimi skupnostmi oz. duhovniki.

IŽ

VEČER DRUŠTVA SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV

NAGRADA JE DOKAZ, DA TUDI TAKO PESNIŠTVO LAHKO OBSTAJA

IVAN ŽERJAL

V dvorani se je zbralo precejšnje število ljudi (med drugimi je bil prisoten tudi škofov vikar msgr. Franc Vončina); tudi nekateri Jurijevi prijatelji so prišli, da bi nagradjenca pobliže spoznali tako s pesniškega kot tudi s človeškega vidika, kot "posebnega" zamejskega Slovenca, kot se je izrazil predsednik DSI Sergij Pahor. Po Pahorjevih besedah je nagrada vse močno presenetila. Slovenci postajamo počasi "normalni" državljani, ki lahko enakovredno tekmujejo z drugimi.

Večera se je udeležila tudi prevajalka Jurijevih pesmi Jolka Milič. Prav njej se je Jurij Paljk najprej zahvalil in privlačno opisal, kako je do njegove udeležbe na natečaju in pozneje do nagrade prišlo. Ravno Jolka Milič mu je namreč svetovala, naj se udeleži tekmovanja, na katerem je bil tako uspešen. Nagrada mu seveda veliko pomeni, čeprav je zanj poezija nekaj zelo intimnega in se z njo v glavnem ne postavlja v ospredje. Pomembna je zato, ker je žirija, v kateri so bili številni globoki poznavalci literature različnih narodnosti, s svojo odločitvijo potrdila, da tudi tako pesništvo, kot je njegovo, lahko obstaja. Tega v slovenskem prostoru ni dosti, saj je vse usmerjeno v postmoderno pesništvo, v relativizacijo besede. Na Paljkovo poezijo so bile pozorne le Jolka Milič, Ivanka Hergold in Nada Pertot.

Redkokdaj je bilo vzdušje v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev tako sproščeno in prijetno, kot je bilo v ponedeljek, 26. t.m. Gost DSI je bil namreč naš kolega Jurij Paljk, ki je pred kratkim prejel mednarodno pesniško nagrado Pablo Neruda.

FOTO KROMA

Jurij Paljk je tudi vesel, ker je mednarodno nagrado Pablo Neruda prejel kot predstavnik generacije, ki je, po njegovih besedah, gotovo "ustrelila mimo". Njeni predstavniki so se razpršili, eden od njih, prof. Ivan Sirk, pa je prav v ponedeljek tragično umrl pod stenami Rilkejeve pešpoti v Sesljanu. Prof. Sirk je bil tudi Jurijev dobri prijatelj, zato se ga je tudi spomnil na večeru DSI. Tej generaciji, je dejal Paljk, je bila t.i. "trendy" literatura vedno tuja, nikoli niso naredili tistega usodnega koraka, ki je peljal v relativizacijo besede. Njegovi generaciji je bilo vseč iskreno iskanje in spremljanje knjig.

Večer ni potekal kot klasično predavanje, ampak kot sproščen pogovor med avtorjem in udeleženci. Tako je pogovor prešel na Paljkov pesniški svet, ki ga zaznamuje tisto, o čemer se ne da govoriti in kar pesnik imenuje nedorečeno (od tu naslov njegove zadnje zbirke, ki je izšla lani pri Goriški Mohorjevi družbi). V tem svetu, kjer je itak preveč besed, si zaželi tišine, hkrati pa ti beseda še vedno veliko pomeni. Paljk je daleč od pozerstva, vedno se je odločal za preproste, čiste besede. Rad ima besedo, ki sama spregovori in ki ni vključena v kalupe.

Čeprav mu je Jolka Milič prevedla v italijanščino izbor

pesmi za udeležbo na tekmovanju, bi on ne mogel pisati v italijanščini: prvič zato, ker je ne dovolj obvlada, drugič pa, ker mu slovenski jezik ni samo sredstvo, ampak moralna vrednota. Zlasti v zadnjih letih opaža, da kar nekaj slovenskih ljudi v zamejstvu, tako na Tržaškem kot na Goriškem, piše v italijanskem jeziku, in se sprašuje, kaj to pomeni. Gre namreč za pojav, ki ga ni lahko uokviriti.

Kot že rečeno, je slovenski jezik za Paljka posebno dragocena vrednota, sploh jedro njegovega delovanja in mišljenja; z veliko ljubeznijo in vztrajnostjo se trudi, da bi jo kot svetinjo posredoval ne samo lastnim hčerkama, ampak vsakomur, ki kdaj seže po njegovih verzih ali člankih. "Jezik smo mi, to je naša hiša. Brez jezika nismo več Slovenci," je lepo poudarila tudi Jolka Milič. Ta je nato zelo lepo spregovorila tudi o prevajalskem delu in vlogi prevajalca. Le-ta mora razumeti pesem, drugače je ne more prevesti. Potem se usede in skuša dati vse od sebe. Pomembno je, da je prevajalec pri svojem delu ponižen, saj njegova osebnost na noben način ne sme prevladati nad pesnikovo.

Na večeru v DSI je bilo izrečenega še marsikaj, npr. o uspešnih Paljkovih radijskih nadaljevanjih o očetovstvu, o nadaljnjem literarnem snovanju idr. Tako se je prijetni večer zaključil, nato pa nadaljeval ob prigrizku in kozarcu vina.

Kolegu in prijatelju Juriju pa še enkrat čestitke za prejetjo nagrade in zahvala za lep večer.

OBVESTILA

SOMPD VESELA POMLAD prireja ob 20-letnici pevskega delovanja krstni celovečerni koncert mešanega pevskega zbora Resonet v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah v četrtek, 29. oktobra 1998, ob 20.30. Zborovodja Aleksandra Pertot, orgle Martin Vremec, spremna beseda Lučka Počkaj. Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKI KULTURNI klub, ul. Donizetti 3, vabi v soboto, 31. oktobra, ob 18.30, na predvajanje filma *Železna maska* (La maschera di ferro). Igrajo L. Di Caprio, J. Irons, G. Depardieu idr. Kratek uvod bo podala prof. Lučka Susič. Priidi in povabi svoje prijatelje!

RADIJSKI ODER prireja Tečaj lepe govorice. Informativni sestanek bo v sredo, 4. novembra, ob 19. uri v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3. Vabljeni!

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija-4. steg iz Trsta vabi v svoje vrste nove članke. Za otroke od 7. do 10. leta, volčice in verice, so tedenska srečanja ob sobotah v Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27) z začetkom ob 15. uri. Za nekoliko starejše (od 11. do 16. leta) bodo srečanja isti dan in v istem kraju z začetkom ob 15.30. Podrobnejše informacije dobite v večernih urah pri Katji Volpi (tel. 040-943925) in Pavlu Biancuzziu (tel. 040-572934).

ZBIRAMO KROJE, klobuke, rute in drugo staro skavtsko opremo za bodoči slovenski skavtski muzej v Trstu. Kdor želi prispevati svoj delež, naj se javi pri skavtskih voditeljih v domačem kraju ali na sedežu Slovenskih tržaških skavtov v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu ali pa pri Rudiju Košuti, Scala Santa 6, tel. 040-417-829.

PRODAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plah-to iz volne merinos in štiri blazine. Zainteresirani naj telefonirajo na številko 040-830440.

DAROV!

ZA KARITAS v Ajdovščini: N.N. 20.000.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Vera Vidmar Tuk 35.000; v spomin na drago Stanislavo Pahor vd. Kovač darujeta Rožica in Gianni 50.000.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: v hvaležen spomin na g. Virgila Ščeka ob 50. obletnici smrti N.N. Sv. Ivan 100.000.

SOŽALJE

Ob težki izgubi prof. IVANA SIRKA, priljubljenega šolnika, ustvarjalnega vzgojitelja in neutrudnega sindikalnega delavca, izreka prizadele družini, prijateljem in sodelavcem občutno sožalje Sindikat slovenske šole - tajništvo Trst.

PESTRO SKAVTSKO GLASILO

JAMBOR - LETO 28, ŠT. 1

Potem ko se je pred kratkim začela nova skavtska sezona, je izšla že tudi prva številka Jambora, glasila Slovenske zamejske skavtske organizacije.

S to številko se tako začneja 28. letnik. Skoraj v celoti je posvečena številnim poletnim taborom, ki jih je priredila ta pomembna slovenska vzgojna organizacija. To poudarja tudi Mirni jelen v uvodniku, v katerem obenem nakazuje tudi potrebo po načrtnem delu v novi skavtski sezoni.

Zrelo in globoko duhovno misel je prispeval Svoje-glavi kondor. Med drugim pravi: "Mislim, da bomo tudi mi znali dati pravo težo medčloveškim odnosom, ki so nam pri srcu, samo če bomo realno izkusili odnos z Bogom, če bomo doživeli, da je On nekdo, ki mu lahko brezpogojno zaupamo, nekdo, ki nam resnično govori, nekdo, ki se lahko edinemu v celoti izročimo."

Zanimiv in spodbuden je intervju z dolgoletnim duhovnim vodjo skavtske organizacije Tonetom Bedenčičem, ki je letos praznoval 25-letnico mašniškega posvečenja in ki skoraj vsa ta leta deluje med mladimi na Tržaškem.

Največ prostora pa je, kot rečeno, namenjenega izčrpnim poročilom z letošnjih številnih skavtskih taborov. (MAB)

SLOVENSKO PASTORALNO SREDIŠČE

MAŠA ZAĐUŠNICA NA POKOPALIŠČU PRI SV. ANI

Slovensko pastoralno središče iz Trsta je tudi letos poskrbelo za že tradicionalno mašo zadušnico, ki jo na nedeljo pred Vsemi svetimi darujejo v pokopališki cerkvi pri Sv. Ani v Trstu. Tako se je zbrala v nedeljo, 25. t.m., popoldne pri slovenski maši za vse rajne, ki počivajo na tem osrednjem mestnem pokopališču, velika množica ljudi. Niso se ustrašili slabega vremena, želeli pa so potrditi s svojo prisotnostjo tisti spomin, ki nas ljudi veže na naše rajne ali na pokojne prijatelje in znanke, osebnosti ali dušne pastirje, ki so med nami delovali in ki smo jih tako ali drugače cenili in nam, čeprav mrtvi, še vedno pomenijo vzor v življenju.

Nedeljsko bogoslužje je vodil rodiški župnik Milan Pregelj, ki je v svoji homiliji razložil pomen blagrov za človekovo življenje. Prisotne je torej pozval, da se po teh

blagih ravnamo in se jih skušamo držati. Med bogoslužjem je spet prišlo do izraza lepo sodelovanje med Slovenskim pastoralnim središčem iz Trsta in Zvezo cerkvenih pevskih zborov. Združeni zbor Zveze je namreč sodeloval s petjem, ki sta ga na orgle spremljali Dalka Šturman in Dina Slama, vodil pa je Edi Race.

Slovensko pastoralno središče iz Trsta pa se že pripravlja na novi skupni pobožnosti. Bliža se namreč hvaležnica, ki bo tudi letos v stolni cerkvi pri Sv. Justu 15. novembra. To je že tradicionalna priložnost, da se okrog tržaškega škofa zbere slovensko versko občestvo in da se skupaj s svojimi dušnimi pastirji zahvali za vse, kar je prineslo minulo leto. Druga pobožnost pa bo na praznik Marije od Zdravja v nedeljo, 21. novembra, v cerkvi sv. Marije Velike.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

J. in W. Grimm - M. Košuta

PALČEK

REŽIJA Marko Sosič

V ponedeljek, 2. novembra, ob 16. uri

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Henrik Ibsen

HEDDA GABLER

REŽIJA Bojan Jablanovec

V sredo, 4. novembra, ob 16. uri red G.

V četrtek, 5. novembra, ob 16. uri red I

DVOJNA ŠTEVILKA ŠKRATA

Pred časom je izšla nova, dvojna (7.-8.) številka Škrata, glasila Sklada Mitja Čuk.

Uvodnemu Dvopičju Jelke Cvelbar sledi odlomek iz knjige Vinka Beličiča *Med mejniki*. Zatem si lahko preberemo članek Vanje Cvelbarje o internetu, kateremu sledi prispevek Tanje Tomažič o Ziljskem stehvanju. V tej številki je objavljen drugi del pogovora o jeziku kot vrednoti in identiteti, ki je bil pred časom predvajan po Radiu Trst A.

Vinko Škafar je prispeval zelo zanimiv članek o satanizmu, Katja Kjuder pa nadaljuje s svojim opisovanjem Ciganov, njihovih običajev, navad in vrednostnega sistema. Tokrat je opisala rojstvo pri Ciganih. Tereza Srebrnič je prispevala še en članek o svoji izkušnji prostovoljke v Afriki.

Proti koncu naletimo na serijo iger v okviru gibalne vzgoje v razredu, ki jih je prispeval Ivan Peterlin s pomočjo ilustracij Walterja Grudine. Čisto na koncu pa je objavljen prispevek o praznovanju 10-letnice Vzgojnozaposlitvene središča Mitja Čuk.

MISIJSKA PRIREDITEV
V ŠTANDREŽU

PETJE, FILM, RAZSTAVA IN POHOD NA SABOTIN

IN MEMORIAM

SREČKE IN
KRIMINALKA
ZA JESENSKO
NEDELJSKO
POPOLDNE

Župnija sv. Andreja v Štandrežu in Marijina družba iz Gorice sta v nedeljo, 25. t.m., privabili na misijsko prireditev veliko ljudi. Najprej je v štandreški cerkvi domači župnik Karlo Bolčina imel uro molitve za misijone z blagoslovom, nato pa so v župnijski dvorani A. Gregorčič nastopili člani dramske družine SKPD F.B. Sedej iz Števerjana s kriminalko Agathe Christie *Mišolovka*. S tem delom v režiji Emila Aberška, ki že veliko let podpisuje režije za dramski odsek PD Štandrež, zadnji dve leti pa še za dramsko družino iz Števerjana, so se števerjanski igralci premiersko predstavili domači publiki letošnjo pomlad in potrdili, da je pomlajena skupina pod novim režijskim vodstvom pridobila novih moči in ustvarjalnega poleta. Tega mnenja so bili tudi nedeljski gledalci, ki so prijetno uživali ob vsestransko dobro naštudirani predstavi.

Nedeljsko popoldne so še žgečljivo popestrile srečke, katerih pričakovanja polno odvijanje imajo še zmeraj radi posebno otroci.

IK

BATTAGLIONE
MUSSOLINI
IN GORIŠKA
OBČINA

V Gorici smo že vajeni raznih spominskih manifestacij. V teh so zlasti aktivne organizacije borcev za svobodo, bojevnikov iz obeh vojn itd. Tem navadno prirejajo tudi vojaške časti, kar je tudi prav. Zadnja leta pa se v tem času pridružuje tudi proslave v čast fašističnih bojevnikov iz nekdanje salojske republike in X. Mas, torej najbolj skrajnih zagovornikov fašizma v Italiji. Črnim bivšim bojevnikom je priredila poseben sprejem tudi goriška občina, kjer so zbranim spregovorili nekdanji misovci, sedaj izvoljeni predstavniki AN (Nacionalnega zavezništva) s podžupanom na čelu. V svojih izjavah so proslavljali zmage črnih srac med "jugoslovanskimi bandami" (beri: slovenskimi domoljubi) na Tolminskem in še kje drugje.

Nič nimamo proti spominu na mrtve oz. vse padle. Zelo pa nas moti in prizadene zlorabljanje spomina s proslavljanjem fašistične osvajačne in rodomorne politike v naših krajih. Prav zato je tako zadržanje goriške občine z uradnimi hvalnicami zloglasnemu režimu pravzaprav sramota za naše mesto in za vse demokrate, še posebej za mesto, ki je pred leti (ko je na goriški občini vel drugačen veter) prejelo zlato kolajno za vrednote odporništva!

PEROPRASK

KD SABOTIN V NOVO SEZONO

ERIKA JAZBAR

FOTO BUMBACA

Kulturno društvo Sabotin iz Štmavra je že vrsto let pobudnik priljubljenih kulturnih in družbeno-družabnih iniciativ, ki privabljajo v domačo in pristno slovensko vas tudi marsikaterega nedomačina.

V soboto zvečer so v prostorih društva odprli novo sezono, ki bo tudi letos bogata in zanimiva. Srečanje je uvedel predsednik društva Jordan Figelj. Predstavil je program večera in pozdravil prisotne goste, med katerimi bi omenili predsednika rajonskega sveta Primožiča in števerjanskega podžupana Humarja. Figelj je z zadoščenjem spregovoril o domačem otroškem pevskem zboru; poudaril je razveseljivo dejstvo,

da raste število malčkov iz leta v leto, pri tem pa gre glavna zasluga neutrudnemu delu Nadje Kovic, ki vodi tudi MoPZ Štmaver. Omenjena domača pevska skupina sooblikuje z društvom skorajda vsako pobudo, zato je tudi na sobotnem večeru poklonila prisotnim tri ljudske pesmi. Na sporedu je bila nato projekcija dokumentarnega filma z naslovom *Štmaver, moja vas*, ki ga je februarja letos pripravila TV Koper ob prazniku sv. Valentina. Najbolj pričakovana točka sporeda pa je bilo odprtje razstave slik zamejske ustvarjalke Albine Pintar. O umetnici je spregovoril domači župnik Vojko Makuc, v ta namen pa ni prebral

šopa napisanih listov, temveč je povabil Albino pred publiko in se z njo prijateljsko pogovoril o njenem življenju in značaju, o začetkih slikarstva, motivih, tehniki ipd. Podčrtal je, da ga ob gledanju njenih slik prevevata predvsem luč barv ter vidna prisotnost Albinega duha pri vsakem naslikanem motivu. Vsem tistim, ki bi radi spoznali domačo umetnico, povejmo, da bo razstava na ogled tudi 8. in 15. novembra v prostorih bivše osnovne šole v Štmavru.

V nedeljo zjutraj se je kljub slabemu vremenu, ki ni prižaneslo organizatorjem, številna množica udeležila tradicionalnega jesenskega pohoda na Sabotin. Letošnja izvedba je bila deveta po vrsti po že ustaljenem programu: ob 10. uri je bila maša pri razvalinah cerkve sv. Valentina na vrhu Sabotina; udeležence so nato poplačali z družabnostjo na sedežu društva, za katero so mojstrsko poskrbeli člani društva v sodelovanju z rajonsko konzulto.

ZA EKOLOŠKO OSVEŠČENOST MLADIH
DRUGI DRŽAVNI TEDEN
EKOLOŠKE VZGOJE

HARJET DORNIK

V razstavnem prostoru večnamenskega središča v ul. Baiamonti v Gorici so v okviru Drugega državnega tedna ekološke vzgoje na ogled izdelki dijakov goriških šol vseh stopenj na tematiko prizadevanja za boljše okolje. Razstavo dopolnjuje druga na tematično onesnaževanja, ki so jo priredili vzporedno na nižji srednji šoli v Marianu.

Ekologija prodira v okorno in togo italijansko šolsko strukturo z veliko zamudo glede na ostale evropske države in je največkrat prepuščena močni zavesti in dobri volji posameznikov, ki so premalo učinkoviti prav zaradi pomanjkanja državnih spodbud in podpore. K sreči si mora ob prehajanju pod skupno evropsko streho tudi italijanska družba, in v prvi vrsti šolstvo, bolj zavhati rokave tudi na tem področju. Brez jasne vizije o ekologiji, brez odločnejšega pristopa in odgovornejšega izobraževanja tudi glede širokega spektra ekoloških tem, brez poglobljene soočanja za rešitev perečih ekoloških problematik človek ne more prestopiti praga 21. stoletja. Po besedah dr. Aleksandre Kornhauser, strokov-

njakine svetovnega kova, ki je lani spregovorila zbranim pedagoškim delavcem, bo za 21. stoletje poleg temeljnih značilnosti sedanjega stoletja, to so uporabnost, produktivnost in globalizacija, odločilni še kvaliteta in ekologija. Preživeli bodo tisti narodi, ki bodo sprejeli tudi zadnja dva izziva. Na šoli in drugih vzgojnih organizacijah leži torej velika odgovornost.

Če se povrnemo k razstavi, odražajo izdelki dokajšnjo mero ustvarjalnosti, tenkotčnosti in ekološke zrelosti dijakov in njihovih mentorjev, čeprav je opaziti, da so preprosti in mestoma nedodelani in da je število zastopanih šol še nizko. Na razstavi so prisotne tudi slovenske šole. Osnovna šola O. Župančič je posredovala videoposnetek o endemični vrsti v soških vodah, soški postri, ki je nastal kot delo dijakov petega razreda. Šolski center slovenskih višjih srednjih šol pa se predstavlja z večletnim in interdisciplinarnim projektom o uresničevanju botaničnega vrta in parka na zelenih površinah okoli šolskih stavb. Gre za razsežnejšo in zahtevnejšo pobudo, ki se je porodila kot

konkreten odgovor prav na lanskoletno spodbudo ministrstva za šolstvo, na *Prvi državni teden ekološke vzgoje*. Projekt je izjemen v tem, da je presejal čas enega samega tedna in meje slovenskega ožjega prostora, saj bo vrt lahko zanimiv in na razpolago tudi za italijanske šole in skupine. Šolsko središče razstavlja floristične in rastlinski vrstami, posajenimi do meseca marca, ki so ga v okviru načrtovalnega področja izdelali dijaki lanskega prvega razreda Državnega industrijskega tehničnega zavoda - oddelka za informatiko, dve analitični shedi posajenih vrst s fotokopijami živih rastlinskih delov kot primera spremnega kataloga, ki je v pripravi na klasičnem liceju, fotografske posnetke začetnega praktičnega dela na terenu v lanskem jeseni, pri katerem so sodelovali dijaki vseh zavodov. Posnetki še najbolj zgovorno prikazujejo veselo razpoloženje in navdušenje sodelujočih pri tem neobičajnem šolskem delu. Priložen je tudi seznam vseh 118 rastlinskih vrst, ki so bile zasajene do junija 1998.

Razstava je na ogled od 25. do 31. oktobra med 8. in 20. uro. V okviru tedna, posvečenega ekologiji, bodo lahko dijaki zadnjih dveh razredov višjih šol sodelovali pri srečanju in debati na temo *V prihodnosti je Okolje: perspektive in ideje med scenariji okolja in novimi profesionalnimi poklici*. Srečanje je bilo v sredo, 28. t.m., v dvorani Goriškega telovadnega združenja (UGZ), istega dne popoldne pa je bilo v večnamenskem središču v ul. Baiamonti informativno srečanje za ravnatelje in referente za okolje goriških šol.

ODŠEL JE IVAN SIRK

Shrljiva novica, da Ivana Sirkja ni več med nami, nam govori o minljivosti vsakega izmed nas in o večnem življenju, ki se odpira pred vsakim človekom. Navidezen absurd je v gornjem stavku, a to ni, kot ni absurd življenje, česar se je zavedal tudi naš prijatelj.

Ivan Sirk je bil profesor, ki je na slovenskih šolah na Goriškem poučeval slovenščino, zemljepis in zgodovino. Poznan je bil kot dober šolnik, ki je precej svojega časa posvetil tudi Sindikatu slovenske šole. Dijaki so ga imeli radi, ker je imel pri poučevanju svojevrsten in prirčen pristop do vsakega izmed njih.

Ko pišemo o Ivanu v preteklem času, ne moremo verjeti, da je resnica o njegovi smrti pod steno v Sesljanu, kjer je nešteto krat plezal, del našega življenja. Če si hočemo priznati ali ne, je smrt del našega življenja, čeprav boleča in prerana, kar vsekakor Ivanova smrt je. Zaljubljen v gore in naravo, v kateri je iskal veliko več kot le sprostitve in mir, je bil Ivan Sirk poznan kot dober alpinist in še boljši soplezalec, hvaležen sopotnik in dober sogovornik. V gorah, planinah in naravi je iskal zadnje odgovore na temeljna vprašanja vsakdanjega bivanja. Pot ga je vodila v gore tudi v daljne dežele, od koder se je vedno vračal, da bi v naših krajih spet začel znova. Bil je umiren fant, ki je nekaj raje naredil, kot pa da bi o tem govoril. Kot kulturni delavec je poskrbel za izdajo prevoda Tumovih pisem v italijanski jezik, sam pa se je tudi zavzel za vrsto drugih knjiž-

nih pobud. Zavezan slovenski besedi in koreninam ni maral govoriti o tem, kako rad ima slovensko besedo, ker se mu je zdelo, da bi ji s tem ukradel ves čar.

"Noben človek ni otok, / vsakdo je del celine!" tako nekako pravi John Donne v eni svojih pesmi. Tudi z Ivanom je bilo tako. Po naravi samotar, a vedno v družbi prijateljev; po naravi izrazit individualist, ki pa brez iskrenega prijateljstva ni mogel. Ukoreninjen v naš svet, v našo zemljo in družbo se je zavedal naših pomanjklivosti, a mu to ni preprečevalo, da se ne bi zavzemal za stvarne in izvedljive pobude; zato SMReKK, udejstvovanje pri skvutih, knjižne pobude, sodelovanje z Novim listom in Katoliškim glasom prej in do pred kratkim z Novim glasom, zato sodelovanje pri Primorskem biografskem leksikonu pri Goriški Mohorjevi družbi, zato študijski tedni v Žabnicah, skupni izleti v gore, večeri v družbi prijateljev, zato tudi znameniti kvartopirski večer, ki je družil njegove prijatelje na njegovem domu iz tedna v teden, iz leta v leto.

Ivan je odšel. Življenje se mu je izteklo na mestu, ki ga je imel rad. Nam, ki smo ostali in nam je skupaj z očetom Albinom in mamo Marto, s sestrama Ileano in Natašo ter bratom Andrejem, katerim izražamo globoko in iskreno sožalje, žal za njim, ostajata lep spomin nanj in tišina, nekaterim tiha molitev, da bi Ivan počival v večnem Miru, ki ga je vse življenje iskal.

ZADNJE SLOVO
OD JOŽEFA -
PEPCE TABAJ

V torek, 27. oktobra, je štandreška skupnost pospremila k večnemu počitku Jožefo-Pepco Tabaj. Stara je bila 78 let. Pokojnica je bila zelo aktivna v štandreški skupnosti in je zanj veliko naredila. Že kot zelo mlado dekle se je vključila v cerkveni pevski zbor, ki ga je najprej vodil Franc Lupin. Po l. 1950 je bila vedno v pomoč organistu in zborovodji Maksu Debenjaku. Kor v domači cerkvi je stalno obiskovala, dokler ji je zdravje dopuščalo. Redno se je udeleževala prireditev v župnijski dvorani A. Gregorčič. Jožefa Tabaj je za svojo dolgoletno pevsko dejavnost prejela priznanje Prosvetnega društva Štandrež in Zveze

slovenske katoliške prosvete. Več let je skrbela za župnika Jožefa Žorža in mu bila v vsestransko pomoč. Kako je bila priljubljena, je pokazala tudi številna udeležba pri pogrebu. Na prvih upravnih volitvah po drugi svetovni vojni je kandidirala na listi Slovenske demokratske zveze za goriški občinski svet. Naj počiva v miru v domači zemlji.

ŠTUDIJSKI POSVET ZGODOVINARJEV

O MISIJONARJIH 19. STOLETJA

Posvet o misijonarjih iz naših krajev, ki so ga v petek, 23. oktobra, priredili na sedežu tržaške univerze v Gorici, je nosil pomemben naslov *Misijoni in civiliziranje v 19. stoletju-Gorica, Furlanija, Slovenija*. Študijsko srečanje zgodovinarjev so priredili Inštitut za družbeno in versko zgodovino iz Gorice, univerza iz Trsta, Misijonsko središče iz Gorice in Koprška škofija. Posveta se je udeležilo veliko zgodovinarjev, ki so skušali osvetliti like misijonarjev iz prejšnjega stoletja, ki so odšli v daljni svet iz naših krajev.

Profesor Enrico Fasana je spregovoril o vlogi misijonarjev in kolonializma v prejšnjem stoletju, medtem ko je prof. Fulvio De Giorgi s Katoške univerze v Milanu spregovoril o katoliški Cerkvi in

misijonarstvu v obdobju t.i. restavracije. Prof. Gianpaolo Romanato s tržaške univerze, naš znanec, saj smo v Novem glasu že imeli pogovor z njim, pa je predstavil številni publiko trentinske in slovenske misijonarje, ki so v prejšnjem stoletju odkrivali reko Nil. Prof. Romanato, ki na univerzi poučuje zgodovino in je izvedenec za misijonarje v prejšnjem stoletju, je pred časom izdal biografijo velikega italijanskega misijonarja Combomija, v katero je vključil skoraj dvesto strani svojih raziskav o enem največjih Slovencev 19. stoletja, Ignaciju Knobleharju. Misijonar Knoblehar, ki je umrl pri komaj 38 letih, je bil namreč prvi beli človek, ki se je najdlje povzpél po Nilu navzgor in je veljal za izrednega učenjaka, saj si je na svojih šestih potova-

njih ob Nilu vse zapisoval; govoril je veliko jezikov, uspešen pa je bil tudi na pastoralnem področju. Prof. Romanato je Knobleharja in njegovo delo spoznal pri preučevanju Combomijevega življenja. Combomij se je namreč, podobno kot vsi veliki raziskovalci Afrike, opiral na odlične Knobleharjeve zapise.

Gospod Luigi Tavano, duša goriškega Inštituta za družbeno in versko zgodovino, je spregovoril o misijonarjih z Goriškega, medtem ko je prof. Michele Cassese spregovoril o vlogi italijanskih misijonskih postaj med prvotnimi prebivalci Afrike v prejšnjem stoletju. Rektor papeškega zavoda Slovenika v Rimu dr. Maksimilijan Jezernik je spregovoril o Frideriku Baragi, slovenskem škofu med ameriškimi Indijanci, dr. Fer-

ruccio Tassin pa je predstavil prispevek Furlanov in furlanskega ozemlja k misijonom v prejšnjem stoletju. Dr. Rossella Tamburini, mlada raziskovalka iz Ronk, je predstavila slovensko-nemško revijo o misijonih iz prejšnjega stoletja *Jahresberichte* združenja Marienverein z Dunaja, v kateri je vrsta zapisov o delovanju slovenskih in drugih misijonarjev v prejšnjem stoletju, veliko tudi o Knobleharju.

Posvet je sklenil prof. Franc Kralj, cerkveni arhivar koprške škofije, s posegom o slovenskih primorskih misijonarjih v prejšnjem stoletju.

Kot vedno bodo tudi tokrat pri Inštitutu za družbeno in versko zgodovino izdali publikacijo s predavanji zanimivega posveta; ta je pokazal, kako včasih pozabljamo na velike može-misijonarje, ki nam jih celo večji narodi upravičeno zavidajo.

JUP

IZRAZI SOŽALJA OB SMRTI PROF. IVANA SIRKA

IVANU

Prijatelj, kozarec vina mi daj,
tako, še enega, še ga nalij.
Za pesem bo ta,
ta za spomin,
tretjega pila bova pozneje.
Ne boj se, nalij, nalij!
Prijatelj, kozarec vina mi daj;
za tiste, ki jih več ni,
za pesem, za žalost obenem,
nalij, nalij!
Da svet bo lepši, vesel,
zato ga daj,
zato ga nalij!
Praviš, da bova pijana?
O ne, prijatelj, pijanosti ni.
Zato, prav zato ga nalij!

Pripovedoval si nam o svojem študentskem življenju in nam razlagal poezije Jurija Paljka. Navdušeno smo te najstniki poslušali in začutili, da v naših srcih ne boš ostal le profesor, ampak tudi prijatelj. Tvoj nasmeh bo izžareval v večnosti.

PRIJATELJI IZ 2. B 1988/89

IVAN, dosegel si vrh, nihče te ne bo zmaknil! Uživaj na modrih stenah! Prijatelji

Ravnatelj, učno in neučno osebe ter dijaki državnega tehničnega trgovskega zavoda Žiga Zois izrekajo občuteno sožalje kolegici in profesorici Nataši Sirk in družini ob bridki izgubi brata IVANA SIRKA.

Ob boleči izgubi prof. IVANA SIRKA izreka svojcem in prijateljem globoko in občuteno sožalje SSK Gorica.

Ob hudi nesreči, ki je prizadelo vso našo skupnost, izraža odbor SCGV Komel svoji sodelavki prof. Nataši Sirk Bajt in vsem v družini globoko sožalje.

Ob težki izgubi dragega IVANA izreka Goriška Mohorjeva družba družini in sorodnikom občuteno sožalje.

Dolgoletnemu odborniku Albinu Sirku in družini izreka Katoliško tiskovno društvo občuteno sožalje ob izgubi dragega sina IVANA.

Ob boleči izgubi prof. IVANA SIRKA izrekamo njegovi družini občuteno sožalje. Zavedamo se, da smo z Ivanom izgubili dragocenega človeka, ki je s svojim odhodom zapustil globoko in žalostno sled, kjerkoli je deloval. SSO za Goriško

DAROVI

ZA KULTURNI center L. Bratuž: v počastitev spomina drage "tete Željke" Vida 50.000 lir.

ZA MISIJONE: druž. Mosetti, Gabrije, ob krstu malega Filipa 100.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: N.N. 100.000 lir.

ČESTITKE

Faniki in Ediju se je rodil porojenček MANUEL. Vsi domači čestitamo in se pridružujemo veselju staršev. Manuela se posebno veseli 13 sestrčen in bratrancev, ki mu voščijo, da bi hitro zrasel zdrav in močan in se lahko izgral z njimi.

SOŽALJE

Ob smrti PEPCE TABAJ izrekata PD Štandrev in cerkveni pevski zbor svojcem iskreno sožalje.

OBVESTILA

OBČINSKA UPRAVA iz Števerjana obvešča, da bo spominska svečanost ob vseh svetih v nedeljo, 1. novembra, ob 10. uri pred spomenikom padlih v Števerjanu. Vaša skupnost se bo poklonila števerjanskim vojnim žrtvam in se ob 50-letnici postavitev spomenika oddolžila prednikom, ki so ga postavili.

SSG. SOSIČEVA Balerina, balerina v interpretaciji Lučke Počkaj, priredba romana in režija Branko Završan. Torek, 3.11., ob 20.30 v Kulturnem domu v Gorici.

ŠIRŠI ODBORZSKP se bo sestal v četrtek, 5. novembra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

V GALERIJAH v Katoliški knjigarni razstavlja Annamaria Ducaton. Razstava je odprta do 7. novembra po urniku knjigarne.

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere članke in darove objavili prihodnjič. Bralce prosimo za razumevanje. / URED.

SODOBNA UMETNOST 98 V KC LOJZE BRATUŽ

ZANIMIVA RAZSTAVA GORIŠKE ARHITEKTURE IN DESIGNA

DANIJEL DEVETAK

"Arhitektura je podoba našega življenja in služi kot sredstvo za spodbujanje duha." Ta stavek smo našli v zgibanki e-nega izmed goriških arhitektov, ki od četrta, 15. t.m., razstavljajo v prostorih Kulturnega centra L. Bratuž v Gorici.

Na predstavitvi sta številne prisotne uvedla v svet tehnološkega in duševnega projektiranja prostora profesorja na SCGV E. Komel Dario Šavron (vibrafon) in Aleksander Vodopivec (kontrabas). Nato je po pozdravu predsednice Centra Franke Žgavec spregovorila pokrajinska odbornica za kulturo Maria Masau Dan. "Ovrednotiti in spodbujati moramo delo in ustvarjalnost naših arhitektov. Njihova od-

govornost je namreč velika," je rekla odbornica, saj arhitekti oblikujejo okolje, v katerem se vsak dan gibljemo. Razstava, ki spada v okvir širše pobude Contemporanea 98, želi biti delni pregled že in še ne uresničene produkcije uveljavljenih goriških mojstrov v zadnjih letih. Za odborico Masau Dan je njena sodelavka dr. Carla Marri v nekaj besedah orisala eksponate. V atriju Kulturnega centra smo lahko videli načrte in fotografije arh. Gualtieri Pina, ki si je zamislil prenovo občinske tržnice v Trziču. Nato so s svojimi načrti prisotni arhitekti Lino Visintin, Bragagna, Robustelli. Veliko zanimanja in pozornosti so pritegnili načrti prenove Kulturnega centra Bratuž, ki jih je izvedel arh.

David Faganel. Po tem podvigu je Faganel po pravici uvrščen med uveljavljene inakovostne goriške arhitekte. V gornjem nadstropju smo lahko videli napore arh. Marie Tereze Grusovin in arh. Giorgia Picottija, ki sta si zamislila drzen načrt prenove Teatra Verdi na Korzu. Nato je na razstavi prisoten arh. Adriano Zuppel z zanimivimi rešitvami za opremljenje sejemskega prostora. Arh. Dario Del Zotto je znan po svojih posegih in turističnih kompleksih v Gradežu, arh. Bruno Brunello pa se je predstavil z načrti za prenovo gledališča v Gradišču ob Soči in s fotografijami značilnih stanovanjskih hiš v goriški četrti Podturn. Arh. Luisa Codellia je razstavila svoje zamisli goriških par-

kov, predvsem tistega okoli gradu. Precej zanimanja so vzbudile tudi skice v tehniki tuša slovenskega arhitekta in slikarja Andreja Leška z naslovom *Pozabljeni mesta*. Vzdož hodnika in pritličju so namrečena dela treh oblikovalcev, ki se ukvarjajo s sodobnim designom. Arh. Tommaso Fania je razstavil dva zanimiva oblikovana stola, mizico s kamnitimi intarzijami in načrt bivališča-ladje za priza-dete. To so predmeti, ki uhajajo iz shem gole funkcionalnosti in že sami dajejo prostoru vsebino. Arh. Julian Krapež se je predstavil s tremi fotografijami sodobno oblikovane kuhinje, Stefano Padovan pa s svojimi slavnimi in elegantnimi rešitvami "svetlih skulptur", stoječih in vitkih kovinskih svetilk.

Razstava je odprta vsak dan, razen ob sobotah in nedeljah, od 17. do 19. ure, do konca oktobra.

OKROGLA MIZA V KC LOJZE BRATUŽ

PRAVICE, SOŽITJE, SOODLOČANJE

Vprašanje sožitja in rabe slovenskega jezika v slovenskih ustanovah postaja zadnje čase vedno bolj aktualno in zapleteno.

Kako ohraniti pristno slovensko besedo vsaj tam, kjer ta pravica sploh ni postavljena pod vprašaj, in obenem v duhu človeške in krščanske odprtosti sprejeti in vključiti v življenje naše skupnosti tudi pripadnike italijanskega naroda, ki obiskujejo slovenske kroge zaradi iskrene želje po spoznanju in sprejetju slovenske kulture... Kako pomagati otrokom iz mešanih družin, da si sploh postavijo vprašanje narodne pripadnosti ali da najdemo razdvojenost, da nadejajo in ovrednotijo svoje korenine... Kako ravnati s pripadniki drugega na-

roda, ki so se slovenski ustanovi približali iz osebnih na narodnost in jezik nevezanih razlogov... Kako najti ravnotežje, ko se v slovenskem društvu postavi vprašanje kvalitetnejše ponudbe na račun ohranitve slovenskega jezika...

Ta in podobna vprašanja si tako kot drugi postavlja tudi Skupina mladih družin z Goriškega, ki bo prav zato priredila 6. novembra v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž v Gorici razgovor o vprašanju pravic, sožitja in rabe jezika v slovenskih javnih in zasebnih ustanovah. Razgovor, ki ga bo vodil častnikar ter kulturni in politični delavec Ivo Jevnikar, bodo s kratkimi začetnimi posegi uvedli predstavniki šolnikov v naših slovenskih šolah, pred-

stavniki društev, ki delujejo v samem Kulturnem centru, ter predstavniki staršev. Moderator okrogle mize bo obenem na kratko orisal problematiko z zakonodajnega vidika. Po uvodnih posegih so vsi vabljeni, da z vprašanji, mnenji in predlogi posežejo v debato in s tem prispevajo k iskanju najprimernejših rešitev, kar je naloga tako upraviteljev kot tudi in še predvsem slovenskih staršev sploh.

Vabljeni vsi, ki v srcu dobro mislimo...

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame, none in pranone JELKE PELICON vd. PISK

se zahvaljujemo g. župniku Marjanu Markežiču za lepe besede, g. msgr. Močniku in g. Žerjalu za somaševanje, ženskemu pevskemu zboru, vsem, ki so sanjajo molili in na katerikoli način počastili njen spomin.

Svojci

SVETA MAŠA OB VSEH SVETIH V LAŠKEM

Društvo Jadro in Trzič neustudno in tiho delujeta v korist Slovencev iz Laškega, ker želita, da bi se njihovo kulturno, športno in rekreacijsko delovanje obogatilo, ovrednotilo in ohranilo. Zato toplo vabita na večer ob vseh svetih. V petek, 6. novembra, bo ob 19. uri v mali cerkvi sv. Nikolaja (Aris) v Trziču slovenska maša za rajne, ki jo bo daroval domači župnik Zorzin. Med mašo bodo peli Fantje izpod Grmade. Sledila bo družabnost.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

vabi na odprtje spominske razstave

AVGUSTA ČERNIGOJA

ob 100-letnici rojstva

Sreda, 4. novembra 1998, ob 18. uri
Gorica, Drevored 20. septembra 85

SKUPINA MLADIH DRUŽIN V SODELOVANJU S KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ V GORICI

vabi na okroglo mizo z naslovom

PRAVICE - SOŽITJE - SOODLOČANJE

RAZGOVOR O PREMOŠČANJU VSAKODNEVNIH TEŽAV S SOŽITJEM IN RABO JEZIKA V USTANOVAH SLOVENSKE NARODNE SKUPNOSTI.

Sodelujejo: Sonja Klanjšček, Lučana Budal, Bruna Ciani, Franka Žgavec, Silvan Kerševan, Franko Bagon, Peter Černic, Jurij Paljk. Moderator: Ivo Jevnikar.

PRISRČNO VABLJENI!

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, petek, 6. novembra 1998, z začetkom ob 18.30.

11

ČETRTEK
29. OKTOBRA
1998

PLANINSKA DRUŽINA BENEČIJE

KLJUB SLABEMU VREMENU ZELO USPEL BURNJAK

ERIKA JAZBAR

V nedeljo, 25. oktobra, so se številni planinci in prijatelji Planinske družine Benečije, kljub slabemu vremenu, udeležili že tradicionalnega jesenskega srečanja, in sicer burnjaka - praznika kostanja v Črnem vrhu. Beneški planinci so letos že petič poskrbeli za družabno srečanje, ki je sicer značilno za beneške vasi, vendar privablja veliko ljubiteljev gora in lepe pesmi iz zamejstva oz. obmejnega območja. Letos se je v Črnem vrhu zbralo res veliko število ljudi, ki je tudi z avtobosi prišlo iz zamejstva ter Gornjega Posočja.

Nalivi, ki so hudo prizadeli Nadiške doline v prejšnjih tednih, so povzročili veliko gmotno škodo tudi v Črnem vrhu, ne nazadnje je bila vas v podboneški občini, kakor številne druge gorske vasi, izolirana, saj so usadi in poplave prekinili ceste, ki dejansko vežejo vas s svetom.

Za odprtje ene ceste so pristojni organi poskrbeli in omogočili prebivalcem teh predelov normalni potek vsakdanjega življenja, vendar ostajajo še številne cestne povezave zaprte zaradi popravilnih del.

Beneški planinci so zaradi omenjenih težav za letošnjo prireditev srečanja iskali drugo manj prizadeto beneško vasico, vendar domačini so takoj zahtevali "svoj" burnjak v Črnem vrhu, saj planinci prinašajo za sabo vedno veliko veselja in dobre volje; prebivalci teh gorskih vasi, ki so v prejšnjih tednih preživljali hude trenutke, res potrebujejo nekoliko zabave, harmonike in mlajših obrazov.

Program tradicionalnega burnjaka Planinske družine Benečije je seveda predvideval planinsko "obveznost", in sicer pohod s Štupice do Črnega vrha, kjer so se prisotni udeležili sv. maše v slovenskem jeziku, ki jo je daroval Emil Battistig, medtem ko je za spremljavo poskrbel mešani pevski zbor Pod lipo.

Zatem je Črni vrh kar zaživel. Organizatorji so najprej poskrbeli, da ni bil nihče lačen in se je beneški praznik je lahko veselo nadaljeval v popoldanskih urah ob glasbi, plesu in raznih igrah.

Nazadnje povejmo še, da so domačini tudi letos poskrbeli za razstavo domačih kmečkih pridelkov, ki so značilni za te kraje, z raznoraznimi vrstami sadja, predvsem seveda kostanja.

OB OBLETNICI SMRTI

V SPOMIN NA FRANCETA DOLINARJA

Dne 23. oktobra pred 15 leti je umrl v Rimu duhovnik in zgodovinar France Dolinar. Eno leto po smrti so po njegovi želji truplo prepeljali na slovensko zemljo na pokopališče v Sovodnje, sedaj pa počiva v Ljubljani.

Rodil se je leta 1915 v Ljubljani v znani družini peka Dolinarja. Po maturi leta 1933 je stopil v bogoslovje in leta 1938 ga je škof Rožman posvetil v duhovnika. Naslednje leto je odšel študirat na fakulteto za cerkveno zgodovino na rimsko Gregoriano. V vojnih letih 1943 do 1945 je živel v Ljubljani, maja 1945 pa se je kot begunec podal najprej v Avstrijo, nato pa v Rim nadaljevat študije na Gregoriano. Leta 1970 je dobil službo v vatikanskem skrivnem arhivu, kjer je ostal do upokojitve 1980. Istega leta je prišel v Gorico, da bi se tam naselil, ker pa ni dobil primernega stanovanja, še je spet vrnil v Rim.

Dolinar je bil temeljito podkovan v teologiji in filozofiji, strokovnjak v historiografiji in sociologiji. Raziskoval je vsa področja človeške dejavnosti, sledil sodobnim pojavom in jih ocenjeval v duhu katoliškega nauka. Ker je obvladal vse glavne evropske

jezike, je pisal mnogo tudi v italijanščini, francoščini in nemščini. Z neutrudno vne- mo in zagrizenostjo se je posvetil predvsem svojim idealom: poslanstvu in preteklosti Cerkve ter slovenskemu narodu, njegovi zgodovini in boju za slovensko državnost.

Vztrajno je spremljal sodobne miselne spopade in je za orientacijo in pravilno usmeritev napisal kar nekaj izredno pomembnih člankov in esejev.

Globoka je razprava *Katolicizem v "procesu"* izvolitve,

ki kritično obravnava protikatoliške dejavnosti znotraj Cerkve. Izzvala jo je knjiga slovenskega jezuita in profesorja na Gregoriano Karla Vladimira Truhlarja *Katolicizem v poglavitnem procesu*, ki je izšla pri Celjski Mohorjevi družbi kot knjiga redne izdaje za leto 1971. V knjigi je Truhlar "delal propagando za nepremišljene ekstremistične tendence t.i. progresističnih teologov in si jih privzel za svoje". Tako je knjigo ocenil tedanji beograjski nadškof Bukatko.

Kot zanimivost naj bo omenjeno, da je v Katoliškem glasu leta 1980 priobčil obširno razpravo *Ciril-Metodij-ska okrožnica Leona XIII* (1880). Leto pozneje je v Trstu in Gorici predaval o nadškofu Sedeju in njegovem delu do prve svetovne vojne. V Rimu se je seznanil z dr. Jankom Kraljem in je po njegovi smrti napisal članek *Dr. Janko Kralj v Rimu 1943-1944*. Za Gorisko je pomembna tudi biografija *Kardinal Missia v zgodovini slovenske Cerkve*.

Mnoge Dolinarjeve pravice, članki in eseji s področja vere in Cerkve, slovenstva, jugoslovanstva, komunističnega sveta ter razne biografije in kritike so zbrani v zajetni, 715 strani obsegajoči knjigi *France Dolinar: Slovenska katoliška obzorja*. Izšla je leta 1990 med argentinskimi izseljenci pri Slovenski kulturni akciji in jo je uredil prof. Alojzij Geržinčič.

KM

SLOVENIJA
ZAHTEVA FORUMA
ZA GORIŠKO

RAZSELJENI PRIMORCI NAJ POSTANEJO SLOVENSKI DRŽAVLJANI

Forum za Gorisko oziroma Združenje za preporod Goriške sprejema razne izjave in zahteve o zadevah, ki naj bi se nanašale na Gorisko ali na Posočje. Med pobudami, ki so še zmeraj aktualne je to, naj bi v Novi Gorici ustanovili samostojno škofijo.

Zdaj pa je Forum za Gorisko sprejel dokument, ki nosi naslov *Protest*. V njem "slovenski javnosti sporoča svoj protest zaradi krivičnega odnosa in ravnanja do razseljenih Primorcev in Primork, ki so bili v obdobju italijanske okupacije in fašističnega nasilja prisiljeni zapustiti Primorsko. Odšli so v svet, kamor je bilo možno v danih razmerah in z njihovimi materialnimi možnostmi. Tako je val primorskega eksodusa zajel Južno Ameriko, kamor je odšlo preko trideset tisoč Primorcev, Francijo, Belgijo in druge evropske države, kamor je odšlo čez pet tisoč Primorcev, in v kraljevino Jugoslavijo, ki je takrat sprejela nad sedemdeset tisoč Primork in Primorcev. V Jugoslaviji so jih največ naseljevali v severne dele Slovenije, v Maribor in Prekmurje, v okolico Zagreba, v Bosno in v Makedonijo".

Ob zlomu jugoslovanske federacije in osamosvojitvi Slovenije je bilo v novi državi nekaj poskusov, da bi v zakonu, s katerim je urejeno pridobivanje državljanstva, zagotovili tem prisilnim izseljencem in njihovim potomcem možnost in posebno zakonsko zagotovilo, da se lahko vrnejo v domovino in pridobijo slovensko državljanstvo. Vendar so se po zakonodajni poti ustavila vsa prizadevanja. Slovenska politika se je osredotočila, meni Forum za Gorisko, predvsem na Argentino in na drugi val političnih izseljencev, ki so odšli v svet po drugi svetovni vojni, krivice in probleme, ki jih je povzročil fašizem na Primorskem, pa je potisnila v pozabo.

Krivice so toliko bolj očitne, če upoštevamo, da je bilo slovensko državljanstvo podeljeno mnogim tujim državljanom iz Bosne, Hrvaške, Makedonije in Srbije, ki so pri nas živeli v času, ki je bil določen v zakonu. Forum za Gorisko se obrača na slovensko javnost s pozivom, da podpre njegova prizadevanja za to, da bi Državni zbor po hitrem postopku sprejel tak zakon, ki bi pregnanim Primorcem omogočil vrnitev na njihove domove in v latno državo.

M.

O MANJŠINI

JURIJ PALJK

Prijatelj in profesor klasične filologije ter filozofije Otmar Črnilogar mi je pred časom dejal, da ne prenaša besede manjšina, ko gre za slovenski narod v Avstriji in Italiji. "Veš, že s tem, da rečeš manjšina, delaš krivico ljudem, ki za mejo govorijo in mislijo slovensko, beseda manjšina ima v sebi slabšalen prizvok," je še navrgel profesor Črnilogar, ki se je že v mladih letih zapisal služenju slovenskemu narodu, postal je namreč duhovnik in kasneje še šolnik v takratnem malem semenišču v Vipavi, kasneje Srednji verski šoli in danes Škofijski gimnaziji. Če povem samo še to, da je ob vsem tem delu še zgledno skrbel za verne in neverne duše v Podragi in bil obenem še zvest planinec, da je tudi naš sodelavec in nasploh dejaven na področju pisane besede, potem tudi ne smem pozabiti, da je bil eden od maloštevilnih prevajalcev Svetega pisma v slovensščino. Pustil sem, da mi je te stvari povedal, in se v avtomobilu na poti proti domu zamislil nad njegovimi besedami. Predvsem zato, ker je prof. Črnilogar take vrste človek, ki vsako besedo dobro

premisli, preden jo izreče. Je eden tistih ljudi, kateremu beseda še nekaj pomeni, pisana še toliko bolj, zato ne boste našli njegovega zapisa, kjer bi nas imenoval manjšince. Še vedno mi prihajajo njegove besede večkrat v spomin, ko berem razne zapise pri nas, v katerih je polno tega, kako mora "manjšina sem, manjšina tja"...

Podzavestno sem se začel besedi manjšina izogibati, ker je začela tudi meni slabšalno delovati. Seveda sem moral najti v zameno za to besedo novo in tako večkrat napišem: Slovenci, ki živimo v F-Jk, slovenska narodna skupnost v Italiji, Slovenci v Italiji in podobno. Slovenska skupnost v Italiji raje ne pišem, ker je zmede na tem področju že dovolj; tako se namreč imenuje tudi stranka, pravzaprav politična organizacija Slovencev v Italiji.

Dejansko pa je res, da se besedi manjšina ne morem izogniti vedno in tudi jaz jo vedno manj rad uporabljam, ker me opozarja, da nas je malo, ker mi govori, da smo manjšinski del prebivalstva, da smo

nekaj posebnega, ker me nenehno opozarja, da nas večinski narod ima za manjšino. Nerač sem vedno del nečesa majhnega, najbrž tudi zato, ker sta mi Bog in mati narava namenila telo visoke rasti. Rodil sem se v prelepi dolini, o kateri sem šele kasneje, že odrasel, zvedel, da je majhna; nerad se tudi tiščim v zaprtem in majhnem krogu. Vseč sta mi morje in burja, dve stvari, ki mi pomenita širino duha in narave. Nerač vidim, da me kdo obkłada z manjšincem, ker se takega ne čutim, pa čeprav še kako čutim in vem, da sem del slovenskega naroda, manjšine torej, ki živi v Italiji.

Nasprotja torej, a majhnost me moti! Se najbolj pa mi gre na živce, kako na manjšino - naj bo, tudi jaz bom zapisal tako! - in na manjšince (kako nemogoča beseda!) gledajo tako v Sloveniji kot v Italiji. V Sloveniji zelo malo vejo o nas in nemalokrat se vam bo zgodilo, da vam bo kdo govoril nemogoče stvari o nas, prepričan, da on ve. Vi seveda veste svojo, skupnega jezika ne bosta našla in tako bosta vedela tudi naprej vsak svojo... Potem je tu kategorija matičnih Slovencev (druga nemogoča beseda!), ki o nas nekaj ve in čuti dolžnost, da nam pomaga tako, da o nas razlaga, kakšni reveži smo. Seveda povprečen Slovenec iz matice (spet ne-

mogoča matica!) ve, da nismo reveži in nas zato gleda po strani. Hvala Bogu, da so končno minili časi, ko so nas matični Slovenci ocenjevali po avtomobilih in nam jih kar neprikrito zavidali. Danes jih sami imajo dobre, velike in drage. Seveda ne vsi, a tudi pri nas, v manjšinskem svetu, se ne vozijo vsi z mercedesi. Res pa je, da so se nekateri vozili, tisti, ki bi se brez obstoja nekdanje Jugoslavije, v kateri je kraljeval najprej fičko in potem stoenka, nikdar ne vozili v "merčotu"; pa naj gre za razne sedaj že v senco naše manjšine umaknjene javne ljudi ali pa za trgovce, katerim je čas "velikih banan" minil. Potem so v Sloveniji, ki jo eni kličemo domovino, drugi matico, tudi ljudje, ki na tihem mislijo, da smo nebodigatreba; isto mislijo tudi o italijanski manjšini v Sloveniji. Seveda so, hvala Bogu, v slovenski državi tudi ljudje, ki vedo, kdo smo; a nas morajo tudi oni klicati za "pripadnike slovenske manjšine v Italiji", če nas hočejo kam umestiti.

Naša manjšina pa mora biti nekam umeščena, prav v tem so težave. Večinski narod (kot da bi bilo potrebno povedati, da so Italijani v Italiji večina!) o nas malo ve, če sploh kaj ve. Med skoraj šestdesetimi milijoni ljudi jih je le peščica, ki sploh kaj ve o nas; niti enega

med njimi pa ni, ki bi bil italijanskega rodu, politik ali vidnejši javni delavec, ki bi čutil potrebo in bi na glas dejal, da bi bilo potrebno vsaj ob meji kaj vedeti o slovenski manjšini, če ne že o Slovincih nasploh. Še za znanega "naprednega in umirjenega" (spet dva nemogoča pridevnika!) pedagoga, ki bi bil rad pisatelj, iz Trsta, ki se posveča predvsem dunajskim kočijam in se ukvarja z vsem, kar je z njimi v zvezi, smo skorajda vedno "veter, ki je prišel z Vzhoda," ali pa "Slovani, ki so prišli najgloblje na Zahod", vse smo, le Slovence nas ne imenuje; po mojem zastonju, ker se nas na tihem boji: ve namreč, da "baubau" nismo. To ga najbolj jezi! Zato raje kot o Slovincih v Italiji govori o manjšini, ki se v italijanščini lepo zapiše "minoranza" in je v tesni zvezi s pridevnikom "minore" in tudi blizu izpeljanki "minorato". Zato gledajo na nas skoraj vsi kot na manjšino, kot na tiste, ki veljajo manj, in ne kot na številčno manjše.

Manjšinski predstavniki (kako žalostno se sliši, ko pa vemo, da jih skorajda več ni!) pa naprej žulijo svojo o tem, kako "je slovenska manjšina most med dvema kulturama". Nekdanji slovenski zunanji minister bi rekel, da je to "pasé". Meni se tudi tako zdi.

OBSTAJA TUDI MOŽNOST RAZPADA KOALICIJE

MED KAMPANJO ZA KRAJEVNE VOLITVE NAPETOSTI IN SPORI

V Sloveniji se je v petek, 23. oktobra, uradno začela kampanja za lokalne volitve, ki bodo 22. novembra. Za župane 192 občin se bo potegovalo približno 800 kandidatov, kandidatov za občinske svetnike pa bo kar okoli 20 tisoč.

Sodeč po tistem, kar se ob začetku volilne kampanje dogaja v vladi, parlamentu in v soočanjih med političnimi strankami, bi se zdelo, da Slovenija doživlja tako globoko politično in ustavno krizo, da iz nje ni izhoda. Zaradi tega npr. Združena lista socialnih demokratov meni, da bi morali razpisati predčasne državnozborske volitve. Bolj stvarna pa je možnost, da bi ob morebitnem izstopu SLS iz sedanje koalicije dobili manjšinsko vladno. Le-ta bi seveda lahko opravljala le tekoče posle, kar pa bi upočasnilo razvojne načrte in vizije Slovenije, zelo pa bi bila utesnjena tudi politika približevanja slovenske države evropskim in atlantskim povezavam.

Toda po mnenju, ki prevladuje v političnih okoljih, vladna koalicija najbrž ne bo razpadla, čeprav se spori o najrazličnejših vprašanih poglabljajo. Kot je v demokratičnih državah običajno, razne napetosti v vladi in parlamentu podžiga oz. spodbuja tudi opozicija. V vladi so, denimo, nastala trenja o tem, kdo naj bo kandidat za mesto novega generalnega državnega tožilca, ki bo nasledil sedanjega generalnega državnega tožilca dr. Antona Drobniča. Ta bo namreč sredi meseca novembra odšel v pokoj.

Parlament tudi ni še ničesar sklenil o statusu občine Koper. Kot znano, je Ustavno sodišče odločilo, da je ta občina spričo velikosti in števila prebivalcev neustavna, zaradi česar bi jo morali razde-

liti na več manjših občin. Razprava o usodi te občine se je še bolj zapletla zaradi zatrjevanja nekaterih opozicijskih poslancev, da so pri odločanju o koprskem primeru ogroženi slovenski nacionalni interesi, povezani z možnostjo razprodaje zemlje v Slovenski Istri tujcem.

MARJAN DROBEŽ

SVETI OČE URADNO VABLJEN V SLOVENIJO

V okviru zapletov in sporov v slovenski politiki so nastala tudi trenja med Janezom Janšo, predsednikom SDS, in notranjim ministrom Mirkom Bandljem. Janša je v komisiji Državnega zbora za nadzorstvo nad varnostnimi in obveščevalnimi službami zahteval, da notranji minister sporoči imena uradnikov kriminalistične policije, ki so dobili na vpogled poročila Slovenske

obveščevalno-varnostne agencije (SOVE), v katerem je omenjena Socialdemokratska stranka. Državni zbor se bo kmalu sešel na izredni seji, na kateri bodo obravnavali znani incident, ko je poslanec Jelko Kacin z zvrtkom časnika v roki fizično napadel poslanca Iva Hvalico. Po pomembnosti je daleč pred omenjenimi spori soglasje vlade, da predsednik države Milan Kučan papeža Janeza Pavla II. uradno povabi na obisk v Slovenijo. Vabilo naj bi svetemu očetu izročil slovenski zunanji minister Boris Frlec. Papež naj bi svoj drugi obisk v Sloveniji opravil 6. junija leta 1999, ko bi v Mariboru razglasil škofa Antona Martina Slomška za blaženega.

LETALA ADRIE AIRWAYS V ŽIVIH BARVAH SLOVENSKEGA TURIZMA

Slovenska letalska družba Adria Airways je na svojih letalih napisu Adria dodala osrednje znamenje celostne

grafične podobe slovenskega turizma - to je napis Slovenija z rožicami v štirih barvah (bela, rumena, zelena in rdeča). S tem bo letalska družba znatno prispevala k promociji Slovenije in njenih turističnih možnosti ter tako tudi k večji vidnosti in prepoznavnosti imena države Slovenije v mednarodnem okolju. Letos so turistične agencije po svetu namreč že pokazale precejšnje zanimanje za slovensko turistično ponudbo.

Letalska družba je občutno izboljšala svoje poslovanje, tako da ima dobiček. S svojimi letali zdaj povezuje Slovenijo s sedemnajstimi območji v Evropi, odpira pa zmeraj nove proge, s katerimi omogoča enostavnejši prihod evropskih turistov in drugih potnikov v Slovenijo. Spričo take usmeritve se je število tujih turistov, ki so v Slovenijo prispeli z letali slovenskega letalskega prevoznika, letos v primerjavi s lanskim letom povečalo za sedem odstotkov. To pomeni, da je v prvih osmih mesecih tega leta z Adriinimi letali v Slovenijo prišlo 43.500 turistov. Največ jih je priletelo iz Nemčije, sledili pa so obiskovalci iz Velike Britanije, Rusije, Izraela, Danske, Nizozemske, Švice, Španije in Turčije.

M.

STRANKE PREDSTAVLJAJO KANDIDATE ZA ŽUPANA

OBČINA NOVA GORICA

Soočanja med kandidati za nove župane v Sloveniji so v nekaterih primerih ostra in polemična. To se dogaja tudi v Novi Gorici, kjer je sedem političnih strank določilo svojega kandidata za župana. Med tistimi, ki so predstavili svoj program, je tudi ing. Boris Jug iz Solkana, ki ga je kandidirala Zveza za Primorsko. V dokumentu je zapisal tudi naslednje: "Neizpodbitno je, da je sedanja vladajoča koalicija v občini Nova Gorica dopustila, da je v preteklosti propadlo več gospodarskih organizacij, ne da bi zagotovila sanacijo in pomoč države. Dopustila je prelihanje sredstev za udržitve oz. rešitev banke v drugi regiji, centralizacijo naftne družbe Petrol, Telekom in preusmeritev prometa iz soškega železniškega koridorja, so kriva pa je tudi za počasno gradnjo avtoceste."

NOVA OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA

Tudi v novi občini Šempeter-Vrtojba se pripravljajo na lokalne volitve; politične stranke so že določile svoje kandidate za župana in občinske svetnike. Za funkcijo župana kandidirajo: kot predstavnik krščansko-demokratske stranke elektroinženir Milan Turk; kandidat ZLSD je Dragan Valenčič, direktor trgovskega podjetja Grosist Gorica; za SLS upokojeni šolski ravnatelj Aldo Ternovec, Zveza za Primorsko pa je za funkcijo župana kandidirala Zdenka Šibava, strojnega tehnika in športnega organizatorja.

Morda bo svojega kandidata za župana nove občine določila še kakšna druga politična stranka. Vsi doslej znani kandidati v svojih programih oz. ob predstavitvi volilcem napovedujejo, da si bodo prizadevali za uveljavitev in razvoj občine.

M.

NAJSTAREJŠA TEKSTILNA INDUSTRIJA V SLOVENIJI

V tekstilni tovarni oziroma Tekstilni industriji v Ajdovščini so z raznimi slovesnostmi obeležili 170. obletnico svoje ustanovitve in delovanja. Ta jubilej je pomemben za vso Slovenijo, saj gre za najstarejši industrijski obrat omenjene dejavnosti v državi.

Tovarna ima zanimivo in burno preteklost zlasti zato, ker so se njeni lastniki, ali bolje rečeno delničarji, pogosto menjavali. Bili pa so zmeraj tujci, predvsem Italijani in Avstrijci, dokler niso po drugi svetovni vojni prevzeli ajdovske Tekstilne industrije Slovenci.

Tekstilno tovarno v Ajdovščini je leta 1826 ustanovil tržaški trgovec Josef Chiozza, pozneje pa se je razvila v eno najbolj modernih tekstilnih tovarn v tedanjem Avstro-ogrskem cesarstvu. V obdobju med svetovnima

vojnama je tovarna zašla v krizo, zaradi česar so jo leta 1932 zaprli. Tedaj je več kot tisoč zaposlenih, ki so prihajali iz vse Gornje Vipavske doline, izgubilo delo, zaradi česar je nastala huda socialna stiska.

Tovarna se je nedavno lastninsko preoblikovala, tako da je postala delniška družba. V zadnjih letih so jo tehnološko posodobili, jo organizirali po najbolj modernih standardih v omenjeni dejavnosti, tako da hitro večja proizvodnja in izboljšanje poslovanja. V tej tekstilni tovarni je sedaj zaposlenih skoraj 450 delavcev in uslužbencev. Prejo in razne tkanine, ki so glavni izdelek tovarne, povešajo izvažajo v tujino, tudi v Italijo. Po rezultatih poslovanja se uvršča ajdovska tekstilna tovarna med najboljše družbe na tem področju v Sloveniji.

M.

JUBILEJ SLOVENSKE BESEDE V ETRU

70 LET RADIA SLOVENIJA

Dne 28. oktobra je minilo 70 let, odkar je leta 1928 po radijskih valovih prvič krenila v svet slovenska beseda. Oglasila se je kukavica Radia Ljubljana, samo osem let po pričetku delovanja prve radijske postaje v ZDA. Pionir radijskih oddajanj v Sloveniji je bil Albin Belar, profesor na ljubljanski realni gimnaziji, ki je že l. 1900 vzpostavil radijski sprejem za naravnanje točnega časa po signalu iz Trsta.

Zgodovina Radia Ljubljana, ki je bil z zakonom leta 1990 vključen v RTV Slovenija, s čimer se je preimenoval v Radio Slovenija, je zanimiva, pestra in bogata. Radio je opravil veliko informativno vlogo, prispeval je k razvoju

in bogatitvi slovenskega jezika, spodbujal zabavo in šport, z ilegalnimi oddajami med italijansko zasedbo Ljubljane pa je bil samosvoj prikaz svobodoljubne volje Slovencev.

Takoj po drugi svetovni vojni so oblasti tudi na področju informacij oz. obveščanja vzpostavile sistem izredne centralizacije. Zlasti v obdobju od jeseni 1956 do l. 1959 je med vodstvom Radia Ljubljana in Združenjem jugoslovanske radiodifuzije prihajalo do srditih sporov. Omenjeno Združenje je namreč zahtevalo enoten jugoslovanski radijski program, potekal pa naj bi v srbohrvatskem jeziku. Slovenska javnost o tem do nedavnega ni nič vedela. Vod-

stvu slovenskega radia je uspelo zavrniti omenjene zahteve po jezikovnem poenotenju tedanje Jugoslavije.

Radio Slovenija zdaj oddaja na treh programih in ima poslušalce tudi med Slovenci v Italiji. V spremenjenih političnih razmerah, ki so nastale ob osamosvojitvi Slovenije, so bili vzpostavljeni tudi pogoji za programsko in siceršnje sodelovanje med slovenskim nacionalnim radiom in Radiom Trst A, ki oddaja v slovenskem jeziku.

Omenimo, da je v Sloveniji poleg nacionalnega radia 60 lokalnih in komercialnih radijskih postaj, ki s programi segajo v vse dele države.

M.

NEUPRAVIČENA GONJA PROTI MEDVEDOM

V delu slovenske javnosti že dalj časa traja gonja proti medvedom, ki so razširjeni v predalpskih in alpskih območjih. Zaradi primerov, ko te zveri napadajo drobnico ali ogrožajo celo človeka, bi jih nekateri radi povsem iztrebili, čeprav medvedje sodijo med naravne vrednote, zaradi česar so zaščiteni.

Ob napadih medvedov na drobnico opozarjajo izvedenci, da so to predvsem posledica prevelikega števila te živalske vrste, pa tudi razdraženosti, ki je zajela vso divjad ob letošnjem t.i. velikonočnem potresu v Posočju. V Sloveniji strokovnjaki z ustreznih področij, pa tudi lovci in njihove organizacije že več let spremljajo medveda - njegov razvoj, njegove navade in po-

trebe. Predstojnik strokovnih služb Lvske zveze Slovenije Blaž Krže meni, da je v Sloveniji glede na medvedove potrebe prostora za 300 do 330 teh zveri. To pomeni, da se populacija medvedov v Sloveniji - občasno se pojavljajo tudi v Trnovskem gozdu, na Nanosu in drugod na Primorskem - ne bi smela več širiti, da bi ne pri tem začela ogrožati človeka. Ob večjem številu medvedov bi bilo naravne prehrane namreč premalo. Zato izvedenci opozarjajo, da je treba letni prirastek - približno 50 medvedov - odnesti. Dovoljenja za odstrel medvedov, ki so naravni spomenik najvišje vrednosti, daje ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

M.

MEDNARODNI POSVET V PADRIČAH

KRAŠKA GMAJNA KOT NARAVOVARSTVENI IN GOSPODARSKI IZZIV

Ko zaveje poletje čez Kras, / postane kraška gmajna vsa mehka in tajna / in spremeni svoj obraz. // Popotnik, ki gre mino nje ta čas, / se vanjo zaljubi, / a ko jo poljubi, / začuti ostrino njenih las / in je ne vzljubi: // ker kraška gmajna / ustvarjena je le za nas!

POGOVOR Z ALOJZOM LUPINCEM

Ob prejemu lepega priznanja smo se z Alojzom Lupincem kratko pogovorili in prav se nam zdi, da teh nekaj misli zabeležimo.

Gospod Lupinc, čestitamo in voščimo še veliko zdravja ter uspehov pri čebelah in drugod...

Hvala, hvala, vesel sem za to priznanje in lepo je bilo. Vesel sem, ker vidim, da čebelarstvo pri nas napreduje in da naši mladi čebelarji, kot slišim, dosegajo lepa priznanja in nagrade. Kras ima res dobre možnosti, da še napreduje in da ponuja ljudem res enkratno med. Vedno sem trdil, da ne znamo dovolj ceniti zdravilnih lastnosti medu. Osebo se držim pravila, ki pravi, da naj človek vsak dan zaužije vsaj eno žlico medu. Vendar sem tudi nekoliko žalosten, ker se spominjam začetkov našega konzorcija in še zlasti našega dolgoletnega predsednika, prof. Terčelja, ki je dosledno skrbel za uravnoteženo rabo slovenščine pri vseh javnih pobudah čebelarjev. Veste, v svojem dolgem življenju sem veliko videl in doživel in boli me, ko danes vidim, kako na splošno in ne le med nami čebelarji, vse bolj propada zavest, da je važno, da govorimo slovensko in v slovenščini tudi nastopamo. Mnogi mladi čebelarji, a tudi na drugih posvetih, sem to opazil, brez pomisleka govorijo italijansko in zdi se mi škoda, ker na ta način vse bolj propadamo. Vse bolj se odpuščamo temu, kar smo. Zelo pa sem vesel, da je sedanjí predsednik dr. Dorigo pozoren do nas Slovencev in da tudi vzdržuje tesne stike s slovenskimi strokovnjaki in čebelarji, kar nedvomno kaže veliko odprtost in pripravljenost na sodelovanje. Tega se veselim, ker vidim, da se dr. Dorigo in tudi drugi italijanski čebelarji in drugi strokovnjaki vse bolj zavedajo, da je slovensko čebelarstvo zelo razvito in da ima veliko povedati tudi zahodnemu svetu.

Alojzu Lupincu čestitamo in mu voščimo še veliko zdravja in veselih dnevo ob svojih čebelah.

Ti verzi o Kraški gmajni duhovnika, pesnika in pevca Alberta Miklavca, ki jih navajamo po spominu, so nam prišli na misel ob posvetu o kraški gmajni, ki je bil v soboto, 24. t.m., v kongresnem centru raziskovalnega središča na Padričah. Obračun celodnevne posveta je vsekakor pozitiven, kaj pa bo to v praksi pomenilo za našega človeka, za potomce tistih, ki so s svojim delom prispevali k ustvarjanju kraškega okolja, je drugo vprašanje, ki mu tu ni mogoče dati odgovora.

Sobotni dvodelni posvet je vsekakor pomembna stvar in deželni upravi Furlanije-Juljske krajine je treba priznati, da je zelo umestno in po potrebi soorganizirala ta dva posveta. Pri jutranjem delu je sodeloval svetovni sklad za naravo WWF iz Trsta, popoldne pa Čebelarski konzorcij za tržaško pokrajino.

Jutranje predavanje je kraško gmajno obravnavalo z vidika vloge, ki jo lahko ima kmetijsvo pri zaščiti teritorija. Tako so po uvodnih posegih predsednika tržaškega WWF Pesanteja spregovorili prof. Masè z beneške univerze, ki je govoril o identiteti in teritoriju, prof. Rehova, tudi z beneške univerze, pa je spregovorila o kmetijstvu in urbanističnih predpisih. Nato je arh. Starc za tržaško pokrajinsko upravo predstavil integrirani pokrajinski načrt za kmetijstvo, medtem ko je predstavnik deželnega ravnateljstva za evropske zadeve Sbulz spregovoril o možnosti črpanja evropskih in deželnih finančnih sredstev za take oblike kmetijstva, ki ne obremenjujejo okolja. Predsednik zadruge na Sv. Pantalejmunu Carena je govoril o družbeno angažiranih podjetjih in njihovih možnostih delovanja na Krasu, medtem ko sta dr. Gregorič kot vodja Strokovne službe Kmečke zveze in ravnatelj tržaške Zveze neposrednih obdelovalcev Rupert govorila o stvarnosti kmetij in da mora pasti stereotip o kmetu - onesnaževalcu na področju tržaške pokrajine. Posebno pozornost so namenili vplivu zakonskega odloka 155/97 o higienskih predpisih na delovanje kmečkih turizmov. O tem sta govorila predsednik in tajnik Deželnega podjetja za turistične kmetije Comelli in Pressacco. O novih načrtih za ohranjanje kraške gmajne pa sta predavala za WWF Nardini in Rozza kot predsednik komisije za kmetijstvo v devinsko-nabrežinski občini; ta je spregovoril o uvajanju reje ovac pasme istrske pramenke, da bi s pašo ohranjali kraško gmajno. Predavanja in razpravo je povzel podpredsednik deželne vlade in deželni odbornik za okolje Paolo Ciani.

FOTO KROMA

Popoldanski del je bil še bolj specifičen. Posvet je usklajeval in vodil znani entomolog in strokovnjak za čebele prof. Frilli. Uvodni pozdrav je imel predsednik tržaškega čebelarskega konzorcija dr. Dorigo, ki je poudaril zavzemane ustanove, ki jo vodi za napredek čebelarstva in vzdrževanje stikov s čebelarji preko meje, da bi se torej utrdila izmenjava med Italijo, Slovenijo in Hrvaško. O pomembnosti srečanja je pričalo med drugim dejstvo, da so prisotne nagovorili odbornik za kulturo in okolje v tržaški pokrajini arh. Marini, dr. Fiorino kot predstavnik Generalnega ravnateljstva veterinarskih storitev pri ministrstvu za zdravstvo, nadalje predsednik Kraške gorske skupnosti dr. Lavrenčič in še predsednik Čebelarskega konzorcija iz Gorice Marizza ter predsednik agro-turističnega združenja Zeleni Kras Slavko Škerlj. Na pobudo Čebelarskega konzorcija za tržaško pokrajino so predavanja posvetili ne le vlogi čebel pri ohranjanju raznolikosti okolja - o tem je govoril prof. Barbattini z videmske univerze -, ampak tudi in mogoče predvsem o čebelarstvu v sosednjih deželah. Tako je glavni urednik revije Slovenski čebelar Miheljek predstavil čebelarstvo v zahodnih predelih Slovenije in možnosti njenega razvoja. O tej panogi v deželi Furlaniji-Juljski krajini je govoril dr. Laurino z deželnega ravnateljstva za kmetijstvo. Veliko zanimanja je vzbudilo predavanje dr. Neve Blasina Sedmak, ki je predstavila slovensko veterinarsko službo za čebelarstvo, medtem ko je stanje v deželi F-Jk predstavil dr. Coassin. Prav tako je vzbudilo s strani tehnikov veliko zanimanja predavanje, ki sta ga oblikovala sodnik Frezza in čebelarski izvedenec Jugovaz. Primerjala sta slovensko in italijansko živinozdravniško zakonodajo na področju čebelarstva v luči možnega usklajevanja predpisov. Gre za osnovno vprašanje. V luči bližnjega vstopa Slovenije v Evropsko zvezo bo namreč potrebno uskladiti tudi zakonodajo, da ne bi domači čebelarji propadli ob izzivu

poenotenega tržišča in novih predpisov, ki bi lahko ustvarili velike težave. V tem smislu je izzvenel tudi povzetek deželnega odbornika za zdravstvo Ariisa.

Prisotnost predstavnikov čebelarskih združenj iz širšega evropskega prostora je potr-

dila pomen posveta. Sklepali so tudi o prihodnjem svetovnem čebelarskem kongresu, ki bo, kot kaže, v Ljubljani.

Med sobotnim predavanjem so poskrbeli še za lepo slovesnost: čebelarski konzorcij za tržaško pokrajino je podelil svojemu najstarejšemu članu Alojzu Lupincu iz Praprota spominsko plaketo za več kot 80-letno čebelarjenje.

Ta zapis smo začeli z verz, ki izražajo določene pomisleke. Posvet je nedvomno pokazal vrsto premikov v odpiranju doslej tesnih političnih in drugačnih mej, kar kaže na pozitiven vpliv evropskih integracijskih procesov. Še vedno pa ostaja za naše ljudi odprto vprašanje, v kolikšni meri bo mogoče možne gospodarske pobude uresničiti in tudi tako izvajati posege, ki bodo ne le ohranjali kraško naravo, ampak tudi omogočali lastnikom kraškega sveta, da ustvarijo na svoji zemlji določen dohodek.

EVRO: NAŠA NEZNANKA (8)

MARA PETAROS

DAVČNA UPRAVA IN DAVKI

Kot vsi oddelki javne uprave se tudi davčna uprava resno pripravlja na uvedbo nove skupne valute. Težave (priprava nove zakonodaje, šolanje uslužbencev ipd.), s katerimi se davčna uprava srečuje, so zelo velike, čas pa nezadržno teče. V času 70 dni, ki nas še ločijo od leta 1999, mora davčna uprava predelati skoraj 2000 zakonov, ki urejajo 38 različnih področij. Vse zakone je treba pregledati, pri večini bodo potrebni samo splošni popravki, pri nekaterih pa bodo potrebne večje in zahtevnejše spremembe. Največ težav pa povzročajo prav zaokroževanje, v fakturah in vseh knjigovodskih zapisih bo potrebno zadati zakonodajo, da ne bi domači čebelarji propadli ob izzivu

bo obvezno zaokroževanje na celoto (evro). Najnižji znesek, ki ga bo moral davkoplačevalec plačati oz. ki ga bo lahko terjati od države in ki znaša danes 20.000 lir, bo znašal 10 evrov. Nedvomno bodo vse te novosti privedle davkoplačevalce do precejšnjih napak. Upati je, da bo davčna uprava, vsaj na začetku, bolj popustljiva in da bo napake, ki izvirajo iz zaokroževanja ali pretvarjanja, spregledala ali odpustila.

Poseben problem predstavlja za davčno upravo priprava novih obrazcev za davčne prijave, za plačila ipd. Ugotovili so, da bodo morali finančni stražniki predelati približno 450 obrazcev. Priprava le-teh poteka zelo hitro in temeljito, da bodo v

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (7)

DAMJAN HLEDE

Danes prevladujoči težnji po popolnem izenačevanju ustavno- in civilno-pravnega urejevanja izvenzakonskih skupnosti po zgledu zakonite družine se pridružuje še druga smer, ki je omenjeni in doslej obravnavani tezi nekako nasprotna v predlogih *de jure condendo*, izhaja pa iz podobnih premis. Tudi v tem primeru gre za izenačevanje urejanja obeh družbenih pojavov, toda ne v smislu parifikacije, ki bi jo dala razširitev na izvenzakonske skupnosti vseh norm, ki urejujejo zakonito družino, pač pa v smislu postopnega procesa deregularizacije na zakonski zvezi osnovanih družin.

Tovrstna bolj prefinjeno zarisana perspektiva pa ni nič manj neosnovana od tiste, ki smo jo doslej obravnavali, v določenem smislu je od nje celo nevarnejša. Njeni zagovorniki se v svojem razmišljanju naslanjajo na neko severnoameriško raziskavo, ki je zarisala neki družbeni trend, "značilen za vso zahodno civilizacijo", po katerem bi bilo zaznavno "postopno odstopanje države od funkcije urejevalca poroke." Ne glede na to, če so izhodišča omenjene raziskave osnovana ali ne, lahko brez dvoma trdimo, da je neutemeljena njihova razširitev na celotno t.i. zahodno civilizacijo, saj je zelo razvidna meja, ki bi jo bilo treba upoštevati, tista med državami s tradicijo *common law* na eni strani in državami, ki temeljijo na kanonično-romanistični pravni in

kulturni tradiciji, na drugi. V slednjih je namreč parifikacija zakonitih družin z izvenzakonskimi skupnostmi (za to pač gre, in ne obratno) v smislu njihovega substancijalno-pravnega izpraznjenja, ki naj bi jih pripeljal do dosege tiste - za sobivanje *more uxorio* temeljne značilnosti - *free terminability*, brez dvoma še danes nesprejemljiva.

Na koncu se velja vrniti k izhodiščem pričujočega razmišljanja, ki so jih predstavljale ustavne norme, na katerih temelji družinsko pravo. Predvsem na definicijo, po kateri je družina "naravna skupnost, ki temelji na zakonski zvezi" (29. člen italijanske ustave). Kot smo videli, še danes mnogi eminentni strokovnjaki trdijo, da se je italijanska ustava s povezavo med 29. in 2. členom, ki štiti vse družbene skupnosti, v katerih se lahko razvija posameznikova osebnost, zavzela za neko ne-definicijo pravno relevantne družine, da torej ni izbrala enega družinskega modela namesto drugega, da je skratka italijanska država do vprašanja družinskih oblik nevtralna. Eminentne strokovnjake je treba namreč spomniti, da je 23. člen ustavnega predloga določal samo, da je družina "naravna skupnost". Če pa v dokončni obliki ni bila sprejeta predlagana formulacija, ampak je bilo izrecno določeno, da je družina "naravna skupnost, ki temelji na zakonski zvezi", pomeni, da je šlo za neko izbiro, da je šlo za pravno opcijo, ki je v sedanjí ureditvi še vedno v veljavi.

DALJE

uporabi že z naslednjim letom. Nekateri obrazci (kot npr. obrazec za prijavo dediščine, obrazec za letno prijavo davka na dodano vrednost idr.) so že pripravljeni. Na vseh sta predvidena dva stolpca za zneske. V prvi stolpec bo davkoplačevalec vpisal zneske v lirah, v drugega pa v evrih. Za obrazec prijave za davek na dohodek fizičnih oseb pa ima uprava še veliko časa, saj bomo lahko predstavili prijavo v evrih šele leta 2000 in to za dohodek, ki se nanašajo na leto 1999. Ravno take spremembe bodo doletele tudi vse obrazce za plačila davkov. Da bi vsem olajšali delo, pa predvidevajo, da bodo obrazci za plačila različnih barv glede na valuto plačila. Davčna uprava obljublja, da bo izkoristila priložnost, ki ji jo ponuja evro, in da bo ukinila tiste obrazce, ki niso več potrebni oz. da bo poenostavila celotni sistem prijav in plačevanja. ►

GOSPODARSTVO

VZGOJNA KNJIGA

IZBOLJŠAJMO
ODNOSE!

Pred nedavnim je Založba Mladinska knjiga v Ljubljani izdala praktično knjigo avtoric Adele Faber in Elaine Mazlish z naslovom *Kako se pogovarjamo z otroki in kako jih poslušamo*, ki jo je prevedla Ksenija Šoster Olmer. V sliki in besedi ponuja knjiga nasvete za boljše sporazumevanje. Avtorici sta s tem delom želeli prekiniti krog napačnega komuniciranja, ki je pogost med nami, z namenom, da bi zapustili otrokom drugačno dedščino osebnih odnosov, ki temelji na novem načinu komuniciranja. Tega bodo lahko vse življenje uporabljali s prijatelji, starši, sodelavci in nekega dne z lastnimi otroki.

V uvodnih poglavjih bomo spoznali, kako naj pomagamo otrokom, da se spoprijejo s svojimi čustvi in pa tudi z vsakdanjim delom. S praktičnimi primeri v obliki slik, karikatur in dialogov med starši in otroki bo bralec spoznal, kje je napačno komuniciral in kako mora postopati, da bi dosegal zaželene uspehe. Spodbujanje k samostojnosti je koristno tako za mlajše kakor tudi starejše otroke, učenke in dijake ter vajence pri praktičnem poklu in podobno. Namesto kaznovanja gre uporabljati druge metode. Marsikoga bodo tako pritegnili načini pohvale ob upoštevanju vseh okoliščin dela in življenja.

S pomočjo knjige se bomo lahko naučili bolj prijaznega načina komuniciranja ne le z otroki, pač pa tudi v razgovoru s tistimi, ki nas obkrožajo v družini, na ulici ali na delu. Nasveti bodo zato koristni ne samo za starše, ampak tudi za vse, ki želijo biti uspešnejši pri vsakdanjem delu.

GABRIJEL DEVETAK

Ravno tako zahtevno pa je šolanje uslužbencev. Približno 20.000 uslužbencev davčne uprave bo moralo do leta 1999 obiskovati tečaje, ki naj bi jih usposobili za delo v novih razmerah.

Tudi v tem primeru bodo izkoristili priložnost in ponudili uslužbencem možnost, da bi istočasno obiskovali tudi tečaje računalništva, da bodo pripravljeni na nove delovne pogoje.

Po mnenju davčne uprave naj bi vse te novosti prinesle davkoplačevalcem precej prednosti. V prvi vrsti naj bi poenostavili celoten sistem, ki danes povzroča kar nekaj preglavic; obljublja tudi tečaje računalništva, da bodo pripravljene na nove delovne pogoje.

KONEC

ODBOJKA

ZA ZAČETEK KAR DVA
SLOVENSKA DERBIJA

Konec prejšnjega tedna je potekalo 1. kolo odbojarskega prvenstva moške in ženske C lige, ki je bilo v znamenju kar dveh slovenskih derbijev.

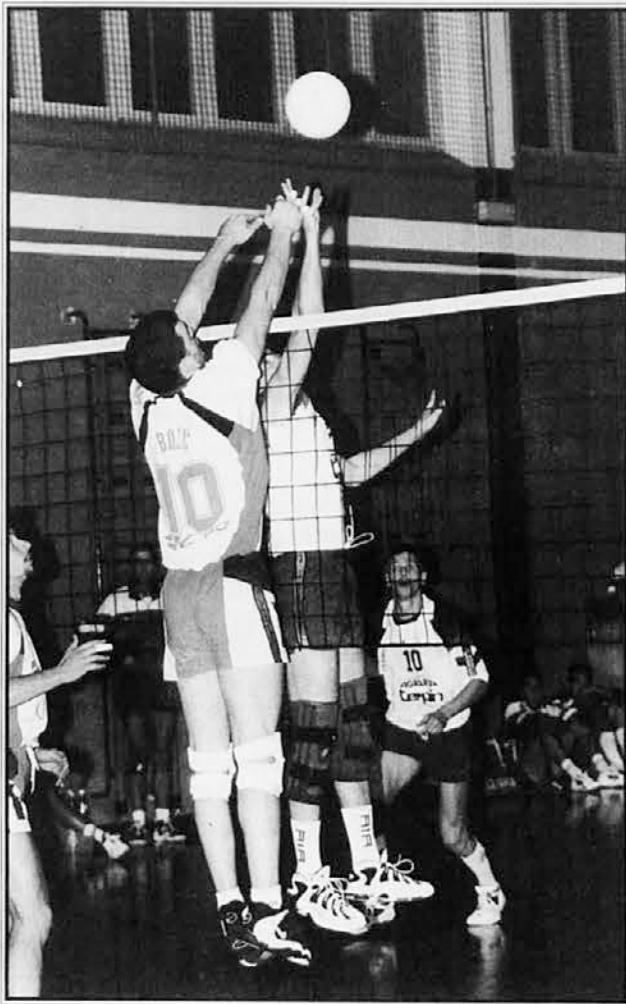

FOTO KROMA

Na Opčinah sta se namreč pomerili šestarki Sloge Mime Eurospin in Olympie

Agrarie Terpin (na sliki). Po izenačenem dveurnem boju so slavili slogaši s tri proti ena. Zmagal domačinov je

bila zaslužena, saj so bili občuteno boljši zlasti v prvem in četrtem setu, ko so si priborili veliko prednost pred Goričani. V drugem setu je vse že kazalo, da ga bodo z visokim rezultatom osvojili gostje, pa je slogašem uspelo spremeniti izid. V tretjem setu se je zgodilo prav obratno, saj so ga po vodenju domačinov osvojili Olympiini igralci. Četrti set pa je bil v znamenju gladke premoči domačinov.

V Štandrežu pa sta igrali moštvi Vala Imse in Soče Unitecno. Tu je domača ekipa osvojila prvi set, v drugih treh pa so prepričljivo in visoko (z izjemo zadnjega) zmagali igralci Soče, ki so tako osvojili tekmo z izidom ena proti tri.

Kar se tiče ostalih dveh slovenskih ekip, in sicer Bora in Našega prapora, je treba povedati, da sta obe ekipi klonili doma. Bor je izgubil proti San Sergiu z 0:3, Naš prapor pa proti Riguttiju z ena proti tri.

V ženski C ligi beležijo naše šestere eno zmago in dva poraza. Val je premagal doma Fiume Veneto s tri proti ena, Slova Nuova Kreditna je v Porcii izgubila proti domači ekipi s tri proti dva, Olympia Kmečka banka pa je doma izgubila proti Vivilu z izidom nič proti tri. V ženski D ligi je Bor Friul-export doma premagal Delsar iz Martignacca s končnim rezultatom tri proti nič.

iz

NOGOMET

TUDI AMATERSKI NOGOMET
V ZNAMENJU MERJENJA
MED SLOVENSКИMI EKIPAMI

Prvenstva nogometnih amaterskih lig (prve, druge in tretje) se nadaljujejo. Konec prejšnjega tedna sta bili na sporedu šesto kolo prve amaterske lige ter četrto kolo druge in tretje amaterske lige.

Tokratno kolo 1. amaterske lige je bilo v znamenju slovenskega derbija med Vesno in Primorjem. Kljub slabemu vremenu se je na igrišču v Sv. Križu zbrala kar lepa množica ljubiteljev nogometa in glasnih navijačev (računajo, da je bilo več kot 300 gledalcev). Po izenačenem tekmi je slavilo Primorje, ki je z 1:2 premagalo domačo enajsterico. V 1. ligi sta igrali še ekipi Sovodnje in Juventina. Sovodenjci so v gosteh premagali Opicino z 0:1, Štandrežci pa so neverjetno izgubili doma proti Pro Romanu s izidom kar 1:6!

V skupini D 2. amaterske lige je bil v Doberdobi na sporedu derbi med domačo Mladostjo in Bregom, ki se je po živahni igri zaključil z neodločenim izidom 2:2. V skupini E je Primorec v gosteh izgubil proti Pro Farri s 4:2.

V 3. amaterski ligi pa so bile vse slovenske ekipe uspešne. V skupini G je Breg B

FOTO BIRBACA

v gosteh premagal Union z 1:4, Zarja/Gaja B Sagrado z 1:2, Kras pa Venus s 4:0. V skupini F je Primorje B doma premagalo Begliano z 2:1.

Prvenstvo se je nadaljevalo tudi v promocijski ligi, kjer nastopa združena ekipa Zarja/Gaja. Le-ta je na domačem igrišču igrala neodločeno proti Latte Carsu z 1:1. Tokratno kolo tretje amaterske lige pa je potekalo v zna-

nju tragedije, ki se je pripetila na igrišču. V Furlaniji je potekala tekma med Ciserijsom in Chiavarisom, ko se je mladi igralec slednje ekipe Massimo Brisinello zgrudil na tla in obležal. Kljub reševalcem mu ni bilo več pomoči. Po mnenju zdravnikov naj bi komaj 23-letnega Brisinella skoraj gotovo zadela srčna kap.

ALPSKO SMUČANJE

TEKMOVANJA ZA
SVETOVNI POKAL
SO SE ZAČELA

Konec prejšnjega tedna so se začela tekmovanja za svetovni pokal v alpskem smučanju.

V soboto, 24. t.m., je bil v Söldnu na sporedu prvi ženski veleslalom, na katerem je slavila Norvežanka Flemmova pred Avstrijko Meissnitzerjevo in Italijanko Compagnonijevo. Prva od Slovk je bila Špela Pretnar (na sliki), ki je zasedla osmo mesto.

Vedno v Söldnu je dan kasneje potekal moški veleslalom, na katerem je slavil Avstrijec Hermann Maier pred rojakoma Eberharterjem in Schilcheggerjem. Prvi Slovenec je bil Mitja Kunc, ki je prismočal na 18. mesto.

Medtem je komisija Mednarodnega olimpijskega odbora obiskala smučišča, kjer naj bi potekale zimske olimpijske igre treh dežel leta 2006 na tromeji med Avstrijo, Slovenijo in Italijo. Komisija, ki jo je vodil Japonec Iga-ya, si je ogledala proge in ob-

jekte tako na Koroškem kot v Furlaniji-Juljski krajini in Sloveniji. Kot znano, se Avstrija, Slovenija in Italija potegujejo za organizacijo olimpijskih iger leta 2006 (Celovec 2006), najresnejša tekme pa sta Turin in švicarski Sion.

KOŠARKA

ČRN KONEC TEDNA ZA
NAŠE KOŠARKARJE

Tretje kolo košarkarskih prvenstev C1, C2 in D lige je bilo za naše ekipe porazno, saj so izgubile prav vse.

Jadran Nuova Kreditna je po domači zmagi v 2. kolu C1 lige proti Fagnu izgubil v gosteh proti ekipi Gifiex Roncade z izidom 73:55. Jadranovci niso igrali dobro, naredili so preveč napak in tako visoko izgubili.

V C2 ligi sta tako Bor Radenska kot Dom Kmečka banka izgubila v gosteh. Bor je izgubil proti tržiškemu Pomu s 75:63, Dom pa proti Pagnacu s 75:56. V D ligi ni šlo bolje niti Ciciboni Prefabbricati Marsich in Kontovelu Nord Est. Cicibonašem se je zmagal izmuznila

iz rok v zadnjih treh minutah igre. Vodili so namreč s petimi točkami prednosti, nakar je domači SGT zadal razliko 13:0 ter tako nadoknadil in prehitel Cicibono. Kontovel Nord Est pa je s sedmimi točkami razlike (69:76) izgubil doma proti Chiarboli. Tudi Kontovelci so klonili v zadnjem delu igre.

Dobro ni šlo niti v mladinskih prvenstvih. V prvenstvu državnih kadetov sta namreč izgubila tako Bor Friulexport kot Kontovel La nuova edile.

KOLESARSKI MITING IN KOŠARKARSKI TURNIR

ČLANI VZS MITJA ČUK
USPEŠNI V DORNAVI

V Dornavi v Sloveniji je potekal kolesarski miting v okviru Specialne olimpiade Slovenije, ki so se ga udeležili tudi predstavniki Vzgojnozaposlitvenega središča Mitja Čuk. Uspešna sta bila zlasti Patrik Rebula in Stojan Jelenič, ki sta osvojila prvo oziroma peto mesto na razdaljo 1.000 oziroma 5.000 metrov.

Pred tednom dni so se predstavniki VZS udeležili tudi košarkarskega turnirja v posameznih elementih, ki je bil v Celju. Tudi tu sta dosegla odlične rezultate Patrik Rebula in Stojan Jelenič, poleg njiju pa še Luigi Claudio, Roberto Sancin, Graziella Destradi, Rita Terraccio in Barbara Jugovac.

PD ŠTANDREŽ / SPOZNAVAMO DOMAČE USTVARJALCE

ABONMA ZA MLADE V GORICI

LIRIČNI FOTOGRAFSKI UTRINKI VIKTORJA SELVE

IVA KORŠIČ

Goriško vas Štandrež ob naši lepi Soči vsepovsod obdaja italijanski živelj in vsiljivo posega v njeno jedro, toda kljub temu neustavljivemu pritisku v Štandrežu neverjetno živo, kljubovalno utripa slovensko srce. Kulturno življenje je v vasi izredno živahno in njeni prosvetni delavci so polni idej in vsakovrstnih pobud. V te nedvomno sodi nova iniciativa *Spoznavajmo domače ustvarjalce*, ki bo omogočila prebivalcem drugih vasi in sploh goriškim zamejcem odkrivati, koliko malih in velikih ustvarjalcev premore ta obsoška vasica na raznih področjih razvijane kulturne dejavnosti.

PD Štandrež je za prvo srečanje z domačimi umetniškimi oblikovalci izbralo amaterskega fotografa Viktorja Selvo, ki je s svojo tiho, nevsiljivo naravo, z dobrohotnim smehljajem na licu zmeraj aktivno prisoten v domačem društvu, tudi kot zvest pevec. Že veliko let se z velikim veseljem in občutkom za vse lepo, kar nas obdaja, posveča fotografiji. Rad zahaja čisto sam v naravo, da ujame v aparat njene bežne, čudovite utrinke. Nekaj takih lirčnih barvnih trenutkov, ki ponujajo v ogled enkratne sončne zatone nad domačo vasjo, Sočo ali morjem, pisani obok mavrice in celo njen odsev, je bilo tudi na razstavi, ki jo je pripravilo domače društvo; za primeren uvod vanjo sta poskrbeli sopranistka Aleksandra Schettino in

pianistka Valentina Pavio, ki sta izvajali skladbi *Preveč je sreče* Rada Simonitija in *Oj rožmarin* Hrabroslava Volariča. Ob prisotnosti večjega števila ljubiteljev fotografije - med temi je bil tudi predsednik Skupine 75 Silvan Pittoli - jo je v četrtek, 22. oktobra, v lično prenovljenih spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu odprl predsednik domačega društva Damjan Paulin. Na kratko je orisal Selvo fotografsko pot od prvih korakov, leta 1969, do raznih skupinskih razstav v Trstu, Cornu di Rosazzo, Codroipu, Marianu, Vidmu, Gradežu, pa tudi v Ljubljani in Novi Gorici. Omenil je njegovo nedavno udeležbo na skupinski razstavi v Avstraliji, pa tudi to, da njegovi posnetki krasijo publikacije, ki jih je v teh letih izdalo PD Štandrež.

Selva je za svoja dela večkrat prejel razna priznanja in zlate kolajne. Na razstavi, ki je bila odprta do ponedeljka, 26. oktobra, smo poleg stoterih odtenkov jesenskih barv gozda in drobnih, za površnega sprehajalca nezaznavnih pojavov prelepe prirode, videli v črno-beli tehniki tipične kamnite kraške hiše z zamreženimi okni, ozkimi prehodi, dvorišči, s štirinami, temačno kuhinjo, delčke narodne dediščine, ki žal nezadržno usihajo.

Razstavljenih je bilo tudi nekaj modernih grafitov, portretov in drugih kompozicijsko zanimivih fotografij, ki jih je s svojim občutljivim očesom zaznal Viktor Selva, kateremu želimo še veliko zadoščenja na njegovih poteh s fotografskim aparatom v rokah.

PRIKUPNA PRAVLJIČNA IGRA ZA UVOD V GORIŠKI VRTILJAK ZA MLADE

Predolgo so bila srednješolcem, mladim od enajst do štirinajst let, vrata gledališč nekako priprta...

Tu pa tam se je resda našla kakšna predstava, primerna tudi zanje, toda večinoma so bili prikrajšani za gledališke in razne druge kulturne užitke. To dolgoletno praznino je letos zapolnil Goriški vrtljak za mlade. Po zgledu Goriškega vrtljaka za otroke, ki se je v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica prvič blesteče zavrtel v lanskem šolskem letu, so se isti prireditelji, katerim sta se pridružila še Kulturni dom iz Gorice in Slovensko stalno gledališče, omislili še gledališko sezono za mladoletnike in vanjo vključili tudi petošolce osnovnih šol, katerim se pravljice zdijo že nekam preveč "otročje", čeprav se bridko motijo, kajti tudi odrasli jim radi prisluhnemo, saj nam vsaj za nekaj minut prepodijo sivi vsakdan.

Sezono sestavlja pet predstav, ki zaobjemajo gledališke, glasbene in plesne prireditve, ki se bodo vrstile od oktobra do marca v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, ena pa bo v Kulturnem domu.

Prva na vrsti je bila gledališka matineja, v sredo, 21. oktobra. PDG Nova Gorica je zaigralo igro Matije Logarja *Kralj v časopisu* - avtor je zanj prejel nagrado na anonimnem natečaju Slovenskega mladinskega gledališča, v knjižni obliki pa je iz-

šla leta 1985. Novogoriško gledališče jo je premiersko predstavilo domači publiki v svoji mali dvorani preteklega 17. septembra.

Tudi naše dijake je zabaval razvajeni kralj (Peter Musevski) brez malih in velikih idej, ki bi zaradi svojega neizmernega samoljubja tako rad prišel vsaj enkrat v časopis. Toda njegova želja se ne izpolni; vsakokrat mu kaj spodleti, čeprav mu skuša navihani sluga Pepi - barvito poosebljenje le-tega je podal imenitni Stane Leban - pomagati s svojo iznajdljivostjo.

Petošolarje so še posebno spravljali v smeh nerodnost tatov-potepuhov Korleta in Borleta, njuno srečanje s policajem in seveda magično vzdušje, ki ga je ustvarila igra luči in pa slikoviti kostumi Ane Matijević.

Srednješolci pa so prav gotovo dobro zaznali - nedvomno so se o tem pogovorili tudi s profesorji v razredu - komedijsko stran igre, ki se mimo pravljicnih elementov odkrito ponorčuje iz najrazličnejših človeških slabosti in napak.

Tako se je Goriški vrtljak za mlade uspešno začel z dramskim delom; prihodnjič, 11. novembra, pa bo svojim gledalcem razkril delček lahkega Terpsihorinega sveta s plesno šolo iz Ljubljane.

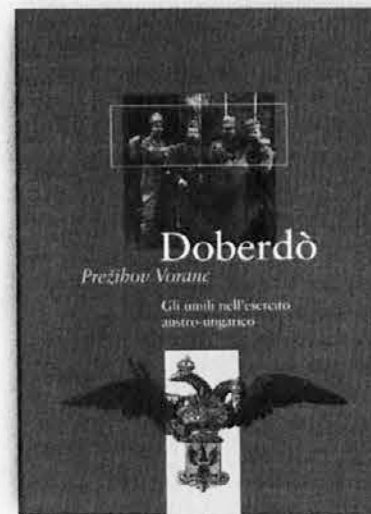
IK

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

ANTON KACIN GRAMMATICA DELLA LINGUA SLOVENA

Nova, dopolnjena izdaja slovenske slovnice dr. Antona Kacina s svojo strokovnostjo in jasno ter izčrpno preglednostjo bo spet na voljo vsem uporabnikom, ki ta tekst pogrešajo že nekaj let.

PREŽIHOV VORANC DOBERDÒ GLI UMILI NELL'ESERCITO AUSTRO-UNGARICO

V sklopu pobud ob 80. obletnici konca prve svetovne vojne je sedaj med nami italijanski prevod Vorančevega romana *Doberdò o vojni vihri*, ki je zajela avstro-ogrsko cesarstvo in seveda tudi naša tla. Knjiga je izšla s podporo EVROPSKE KOMISIJE.